

El valencià a València

Francesc Jesús Hernández i Dobon

(Versió reduïda)

Aquest text arreplega una síntesi d'una part de la Tesi Doctoral «El valencià a València», dirigida pel Dr. Ernest Garcia, defensada pel Dr. Francesc J. Hernández el 12 de novembre de 2002 i qualificada unànimement amb excel·lent «cum laude», per un tribunal compost pels doctors Manuel García Ferrando, Miquel Nicolàs, Rafael Xambó (U. València), Miquel Àngel Pradilla (U. Rovira i Virgili) i Benjamín Tejerina (U. País Basc). Una versió íntegra de la tesi es pot consultar en: <http://www.uv.es/~fjhernan>

Resum

This paper presents a general introduction to the situation of the Valencian language in Valencia city. The author examines, firstly, the theoretical framework and the correlation between oral competence in Catalan language and the proportion of citizens in each district arrived from five Spanish-speaking communities and foreign countries. Secondly, this paper presents the class relation between economic and cultural capital applied to writing competence. Thirdly, the author describes the assessment of language use in school and the correlation between active competences and schooling in immersion programs. Finally, the paper presents a theory about the linguistic polity.

Aquest text presenta una introducció general a la situació del valencià a la ciutat de València. L'autor examina, en primer lloc, el marco teòric i la correlació entre competència oral en llengua catalana i la proporció de ciutadans en cada barri, arribats de cinc comunitats castellanoparlants i països estrangers. En segon lloc, aquest text presenta la relació de classe entre capital econòmic i cultural, aplicada a les competències escrites. En tercer lloc, l'autor descriu l'estat de l'ús de la llengua a l'escola i la correlació entre competències actives i escolarització en programes d'immersió. Per últim, el text presenta una teoria sobre la política lingüística.

Este texto presenta una introducción general a la situación del valenciano en la ciudad de Valencia. El autor examina, en primer lugar, el marco teórico y la correlación entre competencia oral en lengua catalana y la proporción de ciudadanos en cada barrio, llegados de cinco comunidades castellanohablantes y países extranjeros. En segundo lugar, este texto presenta la relación de clase entre capital económico y cultural, aplicada a las competencias escritas. En tercer lugar, el autor describe el estado del uso de la lengua en la escuela y la correlación entre competencias activas y escolarización en programas de inmersión. Por último, el texto presenta una teoría sobre la política lingüística.

Paraules clau: sociolingüística, sociologia de la llengua, València

Keywords: sociolinguistic, sociology of language, Valencia

Palabras clave: sociolingüística, sociología de la lengua, Valencia

1. Marc teòric

Humanas actiones non ridere, non lugere, neque detestari sed intelligere.

(SPINOZA, Tractatus politicus, 1, 4)

1.1. Interés de la recerca

L'interés de la recerca sociolingüística en general i a les ciutats en particular és clar. L'activitat lingüística ha estat assenyalada com la més important de les manifestacions d'una comunitat humana (Taviani, 1989:9); els codis lingüístics atorguen reflexivitat i regulen l'ordre social, fet de *dictats* i *interdiccions* (Ibáñez, 1994: 142). A més, en les societats multilingües, les ciutats no només són factors d'unificació idiomàtica i centres emissors de models lingüístics, de novetats i canvis culturals (Ninyoles, 1972: 82), sinó també focus de contactes interlingüístics molt extensos i íntims (Weinreich, 1996: 205-206, també Blas, 1993: 5).

L'estudi del valencià a València presenta un interés complementari. D'una banda, la llengua pròpia ha estat determinada com «la més peculiar senya d'identitat» de la nostra Comunitat (Llei 4/1983, d'Ús i Ensenyament del Valencià, preàmbul, iv); d'una altra banda, la Llei 7/1998, de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que arreplega la part dispositiva del dictamen del Consell Valencià de Cultura (13 de juliol de 1998), indica que la milloria en el nivell de consideració i prestigi social del valencià es troba entrebancada pel conflicte esterilitzador que es perpetua entre nosaltres «especialment a la ciutat de València i la seua conurbació». Més enllà de la, com afirmava Ninyoles (1978: 22), propensió a convertir el nostre conflicte lingüístic en un *dossier* inacabable d'anècdotes i controvèrsies autobiogràfiques, quin és el fonament sociolingüístic d'aquesta contraposició?

La importància demogràfica de la ciutat de València és notable. La segona ciutat en importància del domini lingüístic aplega una cinquena part de la població valenciana i una tercera part si afegim la comarca que la circumda. També n'és de destacada la importància simbòlica i política del «Cap i casal». Tanmateix, només ha estat objecte d'estudis sociolingüístics parcials, com ara els de Blas (1993) sobre Campanar, Colom (1998) sobre els joves, Doménech i altres sobre Russafa, Marí i Morelló sobre immigrants (inèdits). Deixant de banda els suggeriments de *La ciutat de València* de Sanchis Guarner (1981), resulta certa l'afirmació de R. Ninyoles a la nota preliminar de *Sociologia de la ciutat de*

València: «...en el cas de València em sembla remarcable que mai no haja estat descrita des d'una perspectiva sociològica» (1996: 9) i potser també el dictamen de J. V. Marqués en el seu *País perplex* a propòsit del «Cap i casal»: «confusió sociològica màxima» (1979: 102-103; també Marques, ed.,1990).

1.2. Definicions

Moltes obres de Sociolingüística dediquen algun dels capítols inicials a fixar el repertori dels seus conceptes fonamentals (p. ex., Bolaño, 1982: 35-50; Berruto, 1998: 67-115). Els conceptes primers de la Sociolingüística són, lògicament, llenguatge o llengua (segons la noció genèrica o l'específica) i societat. La relació entre la variació lingüística i les variables socials es pot estudiar des d'una perspectiva lingüística o sociològica. Per això, ha estat formulada la distinció entre, respectivament, la Sociolingüística, en sentit estricte, i la Sociologia del Llenguatge (Moreno 1998: 300), o, per emprar la terminologia més clara encunyada per Ralph Fasold, una «Sociolingüística de la llengua» i una «Sociolingüística de la societat» (respectivament, Fasold, 1990 i 1984). Aquest treball forma part de la segona disciplina, un exemple de la qual es troba en la següent definició de L. V. Aracil: «La sociolingüística estudia l'ús lingüístic [...]. Fonamentalment, l'ús és el fet mateix que la llengua és efectivament usada.» (1979a: 95; també 1979b: 143). Aquesta paradigmàtica representació és susceptible de rebre dues crítiques. En primer lloc, fa difícil l'operativització del seu estudi (val a dir, establir *quant* i no només *quan*) en situacions de multilingüisme, més encara si atenem a l'ús «social» i a l'ús «públic» (com proposa Vallverdú, 1992); en segon lloc, en estar redactada sobre la categoria aristotèlica d'acte (*cf.* *Metafísica*, IX, 6, 1048), desplaça subreptíciament la noció de competència a la categoria de potència, tot confonent una relació més complexa (Mackey 1986: 25; Kremnitz 1993: 41).

La noció de competència ha estat introduïda en moltes disciplines (Bernstein 1998: 70). El concepte de competència lingüística fou proposat per la lingüística generativista de N. Chomsky, que el preferí a la noció de coneixement de la llengua, ja que expressava millor la creativitat dels parlants. Competència s'entenia com el coneixement interioritzat que un parlant té de la seua pròpia llengua, amb independència del context. La sociolingüística etnogràfica, a partir de l'obra de D. Hymes, ha accentuat el paper de la situació de parla i ha englobat la competència lingüística en una noció més ampla, la competència comunicativa, i aquesta fins i tot en la competència cultural (Wardhaugh, 1992: 372-373; Moreno, 1998: 203--206; Boix i Vila, 1998: 116-118). També des del camp de la Sociologia han estat

formulades crítiques a la competència chomskyniana (p. ex., Bourdieu, 2000: 120; també 132-133).

Des de la seua formulació al camp de la Sociolingüística, l'estudi de la competència ha seguit, per dir-ho així, un camí analític. Diversos treballs han intentat identificar els elements de la competència comunicativa (la qual subsumiria la competència lingüística). Per exemple, Gaetano Berruto, en un estudi de 1974, distingia set (sub)competències que concorrerien a constituir la competència comunicativa: la lingüística (que inclou: competència fonològica, semàntica, sintàctica i textual), la paralingüística (variacions prosòdiques, elements fònics, etc.), la cinètica (signes, gestos, etc.), la proxèmica (distància, contacte físic, etc.), la performativa (d'actuar lingüísticament), la pragmàtica (fer un ús adequat dels signes lingüístics) i la sociocultural (reconeixement de situacions socials, relacions de rols, etc.) (Berruto, 1974: 45-46). També hi ha la proposta de Canale i Swain de subdividir-la en quatre tipus: la competència gramatical, la sociolingüística, la discursiva i l'estratègica (cit. Boix i Vila, 1998: 116). Per la seua banda, E. Zuanelli Sonino n'identifica cinc (sub)competències: competència pragmàtica, performativa, textual, psicosocial i sociolingüística. El mateix D. Hymes proposa deu (sub)competències, tot afegint a aquelles enunciades per Berruto, la competència narrativa, la conversacional i la social (Berruto, 1998: 79-85). Paradoxalment, el procés analític d'estudi de la competència comunicativa, val a dir, la seua subdivisió en subcompetències, sembla allunyar la possibilitat d'un tractament empíric. El mateix Berruto, en tornar sobre el tema, conclou que «la noció de competència comunicativa és fonamentalment un concepte programàtic, que indica una perspectiva de recerca i ens proporciona un marc orientatiu global, [que] és relativament poc important en el pla operatiu» (1998: 82). Per superar aquesta aporia, es formula ací la noció de *competència dialèctica*. S'entén «dialèctica» amb el doble sentit d'oposada a «aritmomòrfica» (segons la distinció de Georgescu-Roegen, explicada després) i que permet superar els entrebancs d'una determinació «analítica» (segons comentava Berruto).

En un camp ben distint de la recerca sociolingüística, com fou la revisió de la teoria estadística per tal de barrar el pas a una interpretació probabilística de la segona llei de la Termodinàmica, tot permetent així fonamentar una crítica de l'Economia tradicional i obrir la possibilitat d'una Economia ecològica, N. Georgescu-Roegen, matemàtic i economista, va defensar (1971: 87-108): a) la distinció exclusiva entre conceptes aritmomòrfics i dialèctics; b) la inevitable presència de conceptes dialèctics en les ciències socials. Segons Georgescu-Roegen, hi ha conceptes que es poden fer correspondre amb la sèrie dels números naturals, per la qual cosa es poden definir com «aritmomòrfics»; d'altres conceptes, no, perquè estan envoltats d'una «zona de penombra» en la qual no es poden aplicar les lleis de la lògica formal (principi d'identitat, de no contradicció i de terç exclòs), i

que ell defineix com «dialèctics» (per a una revisió de la tradició dialèctica, vg. Adorno 1967).

Per operativitzar la competència dialèctica (competència, a partir d'ara) es considerarà tendencialment equivalent a l'autoatribució de competència (de vegades impròpiament anomenat «coneixement») en una enquesta sociolingüística habitual. Aquest criteri es fonamenta en dos arguments complementaris: l'argument «lúdic» i el «didàctic».

Del repertori d'imatges per entendre el llenguatge que han estat formulades als darrers anys, la seua representació com un «joc» de L. Wittgenstein (1982: §§ 7, 81, 83, 108, 341, 562, 565), ha gaudit d'un ampli reconeixement en filosofia del llenguatge (Habermas 1989: 58-76). L'acurada anàlisi del joc i dels processos lingüístics i hermenèutics en general realitzada per H. G. Gadamer (1977: 143-181) permet justificar la identitat, diguem-ne, tendencial entre autoatribuir-se el paper de possible participant en el joc i ser competent per seguir les seues regles. Ningú no pot considerar-se un eventual participant si no disposa de la capacitat de jugar de manera reglada, i viceversa. Les conseqüències de la imatge lúdica del llenguatge de Wittgenstein han estat tretes per la didàctica de la llengua. No és per casualitat que la mateixa noció de «competència comunicativa» sorgesca en el context de l'adquisició i el desenvolupament de les llengües, és a dir al camp de la didàctica (Moreno 1998: 322; Boix i Vila 1998: 117). És clar també que per al coneixement no es pot acceptar el mateix criteri, val a dir, fer-lo tendencialment equivalent a la seua autoatribució. Si així fóra, els docents ja fa temps que haurien substituït els exàmens per autoavaluacions. En tant que noció dialèctica, la competència es distingeix del coneixement, concepte que segons la consideració habitual és una noció aritmomòrfica. Per això, els processos de reforma de l'educació i dels subsistemes de la formació professional plantegen reiteradament la relació entre els coneixements i les competències.

Les distincions habituals entre, d'una banda, llenguatge oral i llenguatge escrit, i, d'altra banda, entre l'emissor i el receptor de la comunicació, i per tant entre una disposició activa i una altra de passiva (receptiva, més bé), permet establir la distinció entre: competència oral passiva (abreviada: COP), competència oral activa (COA), competència escrita passiva (CEP) i competència escrita activa (CEA); és a dir, allò que se sintetitza habitualment com a disposar de la capacitat d'entendre, de parlar, de llegir o d'escriure una llengua. A aquestes competències els correspon respectivament la sèrie d'incompetències següents: incompetència oral passiva (abreviada: IOP), incompetència oral activa (IOA), incompetència escrita passiva (IEP) i incompetència escrita activa (IEA) (vg. Hudson 1981: 230-231).

Han estat formulades al nostre àmbit diverses possibilitats d'*integrar* les competències dialèctiques en un coeficient o índex unitari. M. Reixach va proposar el càlcul d'un «índex general de catalanització lingüística» (1985: 34, 36-37 i 44), revisat més tard

com a «coeficient de competència» (1990: 21 ss.), que equival a la mitjana de COP, COA, CEP i CEA, la qual cosa introdueix «un cert grau de polisèmia». Josep M. Aymà i Aubeyzon també ha proposat un índex de caràcter integrador, que anomena Índex de Normalització Lingüística a Catalunya (INLAC) (Aymà, 1994: 33-39). L'INLAC seria el resultat de dos índexs: un d'«individual» i un altre de «col·lectiu». El primer s'hauria d'obtenir mitjançant una enquesta especialment dissenyada per al cas, o bé a través dels padrons. L'índex col·lectiu també s'hauria de compondre d'una part «general» i d'una altra «cultural» o «política». L'índex general es podria confeccionar mitjançant una macroenquesta a l'univers poblacional, i d'una sèrie de «seguiments». Per tal de ponderar fets objectius, Aymà proposa establir la mitjana del temps dedicat a cadascuna de les possibilitats comunicatives de la llengua (escoltar, parlar, llegir i escriure). La proposta d'Aymà necessitaria d'una significativa sèrie de càlculs complementaris (p. ex., establir la composició de la «cistella de la compra» comunicativa), no exempts de dificultats de mesurament. La polisèmia d'una hipotètica INLAC seria encara superior a la del CC enunciat adés.

Lògicament, el procés d'assolir competències suposa un cert esforç. Hi ha estratègies socials per a minimitzar l'esforç d'assolir les competències «establertes» per la societat. Així, precisament, es justifica el sistema educatiu. En l'àmbit lingüístic, per exemple, la bibliografia sobre immersió n'és una prova. És habitual també la representació que relacionaria dues competències en termes d'afavoriment: el fet de disposar d'una facilitaria l'assoliment de l'altra. Per al cas de les llengües, podem definir com a «subcompetència» la representació segons la qual l'adquisició d'una competència dialèctica afavoreix la disposició d'una altra. «Sub» vol dir, aleshores, «infra», allò que hi ha per baix i no «minus». El cas contrari, aquella representació segons la qual l'assoliment d'una competència no beneficia el disposar-ne d'una altra (bé perquè n'és indiferent, bé perquè augmenta l'esforç d'adquirir-la), s'anomena ací «sobrecompetència». Les definicions anteriors ubiquen la subcompetència i la sobrecompetència en el terreny de les representacions. Ara bé, pel caràcter de les competències dialèctiques ja comentat (a propòsit dels arguments lúdic i didàctic), cal enunciar la possibilitat que la representació d'una situació de subcompetència l'afavoresca i viceversa. Per exemple, és clar que una situació que es represente com a sobrecompetència determinarà que els individus substitueixen, més o menys conscientment, una de les llengües en litigi, mitjançant processos d'hibridació i desplaçament, que poden esdevenir simultàniament.

Cal distingir la sobrecompetència del sobreaprenentatge. El sobreaprenentatge es defineix com la superació del criteri d'aprenentatge (una vegada que s'obté la resposta pretesa per part d'un subjecte, es continua subministrant-li assaigs d'ensinistrament). El sobreaprenentatge produeix una consolidació de la conducta o resposta desitjada. La sobrecompetència podria tenir, en determinades circumstàncies, un efecte contrari: la

pèrdua diferida de la competència (l'única excepció que «confirmaria» aquesta regla seria la promoció de l'hebreu a Palestina, vg. Cooper 1997: 20-23).

Sense cap ànim d'originalitat (ja que, p. ex, Bastardas, 1991: 50, parla de «norma d'ús lingüístic»), s'introdueix ací la noció «norma social de la llengua» (que, per abreviar, s'escriurà de vegades: «norma de la llengua») a fi de definir una constel·lació de competències per a una col·lectivitat, determinada socialment. Aquest concepte s'ha de distingir d'altres habituals, com ara «normalització lingüística» i «normativització», quan aquests fan referència a la normativització gramatical. Per «norma social de la llengua» s'entén un model, val a dir, un pont entre la sintàctica i la semàntica d'un sistema social (Velarde 1988). El concepte «norma social de la llengua» és anàleg a la «norma de l'ocupació» (o «relació normal de treball»), una noció habitual en l'estudi de les relacions laborals (Prieto 1999). La norma social de l'ocupació inclou una tensió entre la descripció i la prescripció (la forma d'ocupació estadísticament normal serveix de model a la legislació laboral; i, viceversa, l'extensió de formes anormals es trasllada a la legislació augmentat la precarietat), referida a competències que en el cas de les llengües, com ha estat explicat, s'articulen plurívocament amb els usos i es representen en termes de sub o sobrecompetència.

1.3. Fonts

S'ha emprat l'Enquesta Sociològica a la Ciutat de València, realitzada en 1993 (abreviada, per això, a partir d'ara E-93) pel Servei d'Investigacions i Estudis Sociolingüístics de la CCEC GV, sota la direcció de Rafael L. Ninyoles. S'ha fet servir un volum mecanografiat, proporcionat molt amablement pel Servei esmentat, amb resultats absoluts i els creuaments més notables. Alguns resultats d'E-93 han estat avançats en el estudi *Sociologia de la ciutat de València* (Ninyoles 1996), que continua una sèrie d'estudis anteriors (Ninyoles, 1983; 1985; 1993a). També han estat emprades un parell d'enquestes sociològiques anàlogues, realitzades en el conjunt del país (E-92 i E-95), i sota la direcció del mateix Ninyoles, de les quals també s'ha disposat d'un volum policopiat amb dades absolutes i relatives (que sempre han estat recalculades ací), així com els estudis del CIS números 2228 (1996) i 2299 (1998) (abreviats, respectivament, CIS-96 i CIS-98) i, per últim, algunes dades derivades de l'estudi *Informe sociològic sobre la ciutat de València*, dirigit per Rafael L. Ninyoles (E-84), així com d'un altre estudi anterior, de direcció anònima i més imperfecte, realitzat l'any 1985 (E-85).

1.4. Hipòtesis

Han estat assenyalades com a causes possibles de la substitució lingüística la demografia i el prestigi. La primera es refereix, sobretot, a moviments migratoris; la segona, està relacionada, entre altres factors, amb les posicions de classe (Junyent 1992: 75-83). Altrament dit, és la mobilitat social, ja siga horitzontal o vertical, una causa possible de la substitució lingüística. A partir d'aquestes afirmacions generals, es plantegen dues hipòtesis sobre la situació del valencià a València:

1a) La norma social de la llengua oral està relacionada amb la mobilitat horitzontal.

2a) La norma social de la llengua escrita està relacionada amb la mobilitat vertical, allò que podríem anomenar la divisió de classes. Cal advertir que mobilitat vertical s'entendrà sempre en aquest treball no com desplaçaments individuals en la jerarquia social, sinò com el moviment de subjectes col·lectius, de classes o subclasses, grups o subgrups socials, que s'enfronten mútuament.

Després de la consideració d'aquestes hipòtesis, cal avançar «més enllà» de la norma social i introduir, a tall d'assaig, propostes teòriques, aportar elements a una reflexió. El criteri de veritat d'aquesta part no és tant la correspondència amb els models i les dades, com la coherència de l'argumentació.

2. La norma social de la llengua oral

Multum... viva vox facit
(SENECA, *Ep.* 33,9)

Una aproximació històrica (que no pot ser arreplegada ací per la seua extensió) mostra de manera satisfactòria la relació que s'ha produït al passat entre les competències i els usos de la llengua oral i la mobilitat horitzontal. Es tracta ara de ratificar, si és el cas, aquesta hipòtesis per a la situació actual, a partir de l'estudi de les fonts estadístiques (citades a l'epígraf 4.1) i una sèrie d'entrevistes.

El primer problema metodològic és que disposem de dades referides a unitats d'anàlisi menors que el conjunt de la ciutat (districtes i barris) en el cas de les competències, però no en el cas de l'ús. Com que es tracta de traure conclusions respecte tant de les competències com dels usos orals de la llengua, s'ha d'establir una estratègia argumentativa que vaja cobrint paulatinament una sèrie d'etapes:

- 1) Estudiar la dinàmica evolutiva de les competències orals (s'entén que referides al valencià).
- 2) Establir, si és el cas, la seua relació amb la mobilitat social horitzontal.
- 3) Estudiar els usos de la llengua oral.
- 4) Establir la relació entre les competències i els usos de la llengua oral.

En cobrir aquestes quatre etapes satisfactòriament, es podria donar per confirmada la hipòtesi general.

2.1. La dinàmica de les competències orals

Les fonts de dades referides a la ciutat de València mostren un augment clar, tant de la capacitat d'entendre, com en la capacitat de parlar en valencià, allò que respectivament i amb una certa impropietat s'anomena la competència oral passiva (COP) i la competència oral activa (COA). En una dècada (1986/1996), la capacitat d'entendre el valencià de la població s'hauria incrementat quasi deu punts, ultrapassant el 90%. En el cas de la capacitat de parlar, l'augment, encara que menor, també en seria significatiu: un increment

de set punts elevaria el percentatge de persones amb capacitat de parlar en valencià més enllà del 45%.

A més de mostrar la tendència de les dades, cal formular un model d'evolució de les competències, les conseqüències del qual s'hauran de confrontar amb les dades disponibles. En un article sobre predicció de dades lingüístiques censals, Miquel Strubell, a partir del tractament de Bonet (1990: 131-133), va proposar com a procediment per a estimar l'evolució de les competències el càlcul d'una «taxa de manteniment d'incompetència» (TMI), que es justificaria de la següent manera: S'ha de suposar que entre dos punts diacrònics una part de les persones que no tenien una determinada competència en un punt, l'hauran adquirida (per l'experiència, per formació, etc.) abans del segon punt. La comparació entre els índex d'una determinada incompetència en dos punts ofereix una taxa, que podem expressar en forma decimal o percentual; en forma decimal, presentarà un valor entre 0 i 1 (excepcionalment, superior a 1, cas de minva de la competència); la proximitat al valor 1 significarà una elevada TMI i, per tant, un ritme lent d'assoliment de la competència en qüestió (Strubell 1991: 37-45; vg. També Romani, 1994: 59-60, i Leprêtre, 1995: 58-63).

A fi de considerar períodes de temps equivalents, podem fer servir les dades padronals i censals per establir els percentatges d'incompetències per a cadascuna de les fonts, les taxes d'incompetència entre dos punts diacrònics i la incompetència estimativa que se'n derivaria i que es pot comparar amb l'estimada per a la font cronològicament següent.

En el cas de la ciutat de València, el calcul de la TMI es mostra com un procediment prou adequat. En el cas de la COP, la diferència entre la competència establida pel padró de 1996 (91,38%), i la que es pot estimar a partir de les fonts anteriors (90,46%) és menor a un punt (1,00% respecte del valor establert en el padró); en el cas de la COA, entre la competència establida (46,13%) i l'estimativa (47,95%) és menor a dos punts (3,94% respecte del valor del padró). La taxa de manteniment de la incompetència s'acosta més a la unitat en el cas de les competències orals en el cas de les competències actives (amb valors de 0,917 i de 0,938), que en el cas de les passives (amb valors de 0,730 i de 0,659), la qual cosa s'hauria d'interpretar com que el ritme d'assoliment de la capacitat d'entendre la llengua pròpia al marc que ens ocupa és més ràpid que aquell altre referit a la capacitat de parlar-la. La qual cosa avança l'interès de determinar precisament els factors relacionats amb la capacitat de parlar la llengua, en la qual hi ha un major manteniment de la incompetència. Si fem servir E-93, hi ha una coincidència clara entre la suma dels resultats «bastant bé» i «perfectament» de COA (89,64%) i els valors corresponent a la competència oral passiva registrats pel cens de 1991 (86,93%) i el padró de 1996 (91,38%). Per això, es pot establir, a tall d'hipòtesi, que les quatre respostes possibles de l'enquesta es podrien

entendre com subdivisions de la dicotomia competència/incompetència, tot presentant el mateix caràcter dialèctic des de la perspectiva epistemològica. Altrament dit, no resultaria agosarat concloure que si aproximadament un 10% de la població afirma no entendre el valencià, només un 10% d'aquesta fracció, és a dir un 1%, declararia una incapacitat absoluta d'entendre la llengua. El caràcter residual d'aquesta incomprensió absoluta té a veure, lògicament, amb la proximitat entre el castellà i el valencià, i la facilitat derivada d'assolir la competència oral passiva. Un testimoni d'aquesta capacitat l'ofereix un resultat del estudi del CIS número 2299 (1998), realitzat sobre el conjunt del País, segons el qual, un 13,5% de les persones que no havien nascut a la nostra comunitat declaraven que havien tingut problemes a causa de la comprensió de la llengua quan vingueren a viure ací, però que ara només en tenien problemes un 1,7% (i un 4,3% de vegades). En general, la dinàmica de recuperació de les competències que s'advertia per al cas de la ciutat de València és semblant a aquella altra que es produïa al conjunt del País Valencià (Hernández, 2000b: 265-266).

En la taula 2.1 s'arreglen els resultats del Padró de 1996 pel que fa a la població dels districtes i barris, així com la COP i la COA de la població major de 3 i 10 anys. S'hi pot apreciar que, com resulta lògic, la columna corresponent a 10 anys i més presenta valors superiors a la columna de 3 anys i més, la qual cosa seria un argument més a favor de la facilitat en assolir la COP.

El districte 1r, Ciutat Vella, presenta en conjunt un percentatge semblant al de la ciutat, amb percentatges superiors en el cas d'El Mercat (quasi un 97% amb majors de 10 anys) i El Carme, i una forta caiguda en el cas del percentatge d'El Pilar. L'Eixample i Extramurs presenten resultats homogenis als seus barris, amb percentatges semblants a la mitjana. En el cas de Campanar, hi ha una diferència d'un sis punts entre El Calvari i el barri de Campanar. Als districtes de La Saldia i El Pla del Real, destaquen els valors elevats de Morvedre i Ciutat Universitària, amb més d'un 95%. En el districte de L'Olivereta es manté un percentatge global pròxim al de la ciutat, però hi ha un percentatge mínim en el cas del barri de La Llum. Patraix i Jesús se situen, en general, per dalt de la mitjana de la ciutat. En el cas del districte de Quatre Carreres, novament hi ha fortes diferències entre barris. Així, mentre La Fonteta de Sant Lluís presenta una mitjana pròxima al 98% en el cas dels majors de 10 anys, el barri de Na Rovella dóna un percentatge de quasi el 87%, amb més de deu punts de diferència. També hi ha diferències, no tan notables, en el cas dels Poblatos Marítims, amb un percentatge notable en el cas d'El Cabanyal-El Canyameler. Camins al Grau no varia sensiblement respecte de la mitjana, mentre que en el cas d'Algirós i Benimaclet els barris de La Vega Baixa i Camí de Vera presenten percentatges per dalt del 95%. Els barris de Rascanya s'acosten a la mitjana global. El districte de Benicalap presenta percentatges notablement per baix de la mitjana, tot destacant el barri de Ciutat

Fallera. Tant els Pobles del Nord, com de l'Oest, com del Sud presenten mitjanes molt elevades. Benifaraig, Mauella, Massarojos, Borbotó, El Castellar-L'Oliveral, Pinedo, El Palmar i El Perellonet presenten percentatges per dalt del 98%. Destaca la caiguda del percentatge de Faitanar, molt per baix. En el cas de la competència oral passiva, el valor màxim és de 100,00% i el mínim és de 80,58%, amb un rang en la distribució (diferència entre ambdós valors) de 19,42%, és a dir, poc menys d'un 20%. El valor mitjà, que correspon al valor del 2n quartil o del 5é decil, és de 93,65%, lògicament molt semblant a la mitjana de la ciutat 93,12%. El 50% de la distribució es troba entre el 1r i el 3r quartil, és a dir, entre els valors 95,24% i 92,33%; el 80% es troba entre el 1r i el 9é decil, és a dir entre els valors 98,49% i 90,13%.

Una anàlisi més acurada d'aquestes dades exigeix la introducció d'algun concepte que permeta discriminar aquelles situacions de no comprensió que es poden considerar particularment greus. Modest Reixach, autor d'estudis sociolingüístics sobre dades censals i padronals de diversos territoris del domini lingüístic (vg. 1985 i 1990), ha proposat la tipificació de «bosses de no-catalanització» per indicar els indrets més deficitaris en el coneixement de la llengua catalana. Segons ell, caldria distingir entre «bosses de no catalanització gravíssimes», on la meitat o més de la població no entén el català, i bosses «greus», on la proporció de no-entenedors va del 49% al 25%. És clar que aquesta tipificació aplica uns criteris «indulgents» i, en definitiva, arbitraris (50%, 25%). Amb tot, l'intent de caracterització de Reixach resulta estimulants per avançar una proposta pròpia. Abans de formular-la, cal introduir alguns comentaris previs.

La proposta de Reixach resulta teòricament coherent, ja que és lògic pensar que una certa concentració en una zona reduïda de persones sense una competència lingüística en una determinada llengua (sigui la capacitat d'entendre la llengua emprada per Reixach o qualsevol altra) actuarà com una mena de «massa crítica», que acabarà determinant el canvi lingüístic dels parlants que disposen de la competència en qüestió en relacionar-se amb aquells altres que no en disposen. Ara bé, les representacions del barri com un lloc de relació presenten una disminució pel que fa a la població valenciana i és significatiu el percentatge de la ciutadania que, fins i tot, desconeix el nom del districte i el barri on viu (Segons E-93, els resultats del districte eren: correcte: 25,92%, incorrecte: 12,87%; ns/nc: 61,20%; els resultats del barri: correcte: 56,16%; incorrecte: 17,82%; ns/nc: 26,01%). Per això, com ja va assenyalar l'estudi de Weinreich sobre *Llengües en contacte*, als entorns urbans és molt inusual trobar fronteres lingüístiques no desdibuixades (1996: 205). Potser per això, l'estudi de les «bosses d'incompetència» s'hauria d'intentar amb unitats d'abast menor que el barri, sobre les quals, lamentablement, no hi ha dades disponibles.

Una segona observació a propòsit de la proposta de Reixach té a veure amb la dimensió de la «bossa» en qüestió. Des de la perspectiva sociolingüística ha de resultar

notable tant una considerable manca de competència d'un grup de dimensió reduïda, com una incompetència no tan considerable però que afecte a un grup nombrós. Per això, es pot reformular la proposta de Reixach, tot enunciant allò que podríem anomenar «indrets amb la llengua menys difosa», la caracterització dels quals hauria de tenir en compte tant la, diguem-ne, «gravetat de la incompetència», com el volum de ciutadania que habita l'indret en qüestió. Altrament dit; tant la qüestió de quins indrets es troben per baix d'un determinat percentatge de competència, com en quins indrets viu un determinat percentatge de la ciutadania que habita les zones amb menor competència. Una combinació de les dues qüestions (llindar d'incompetència i percentatge de població) es troba precisament en l'ordenació de decils i quartils. Es verifica per als barris del darrer decil en el cas de València que els seus percentatges de competència oral passiva oscil·len entre el 80 i el 90%, i que apleguen poc menys de la dècima part de la població del conjunt de la ciutat. Aquests dos fets, considerats conjuntament, permetrien atribuir la consideració de «indrets amb la llengua menys difosa» (pel que fa a la comprensió), la qual cosa és, òbviament, una qualificació relativa. A la llista anterior es troben barris del nord de la ciutat, com ara Benicalap; de l'est, com Natzaret; del sud, com ara Faitanar; i de l'oest, com ara El Calvari o La Llum; així com del centre de la ciutat, com El Pilar, o de la perifèria, com Ciutat Fallera. Aquesta distribució quasi aleatòria apuntaria més bé a l'absència de «bosses» en el sentit de Reixach. Únicament cal destacar que a la relació d'indrets amb la llengua menys difosa. També cal destacar que s'hi troben els dos barris del districte 16, Benicalap i Ciutat Fallera.

Com es pot veure a la taula 2.1, la COA, val a dir, la capacitat de parlar la llengua, presenta un percentatge màxim de 97,17% i un mínim molt allunyat, del 23,28%, amb un rang de 73,89%, és a dir, pràcticament tres quartes parts del total, la qual cosa indica una variació molt considerable. El valor mitjà, que correspon al valor del 2n quartil o del 5é decil és de 49,17% (lleugerament superior a la mitjana de la ciutat, que se situa en el 47,83%). El 50% de la distribució es troba entre el 1r i el 3r quartil, és a dir, entre els valors 56,55% i 43,29%; el 80% es troba entre el 1r i el 9é decil, és a dir entre els valors 75,10% i 38,79%.

Com en el cas anterior, els pobles dels districtes 19 i 17 presenten generalment valors superiors al primer i al segon decil. Coincideixen en ubicar-se al darrer decil tant de la competència passiva com de l'activa, el barri de La Llum, Na Rovella i els dos barris del districte de Benicalap, el barri homònim i Ciutat Fallera, que presenta el percentatge menor.

COP i COA tenen trets distints. El rang és de 19,42% i 73,89% (100%), 8,36% i 36,31% (80%) i 2,91% i 13,26% (50%), respectivament. El valor de σ per al cas de la competència oral passiva és de 3,33, mentre que per a la competència oral activa s'eleva a 14,66. En el cas del coeficient de correlació, el seu valor és de 0,74 per a les competències amb la població major de 3 anys, i de 0,69 per a les competències amb la població major de 10 anys.

2.2. La relació entre la competència oral activa i la mobilitat social horitzontal

Genere, edat i formació són variables íntimament relacionades, i formen, per dir-ho així, una constel·lació que serà tractada més endavant. La relació entre el gènere i la piràmide d'edat, d'una banda, i, per tant, la formació (ja que les cohorts de més edats han estat severament separades del sistema educatiu), resulta suficient per explicar la petita oscil·lació que presenten les dades de competències orals d'homes i dones: 92,09% i 48,06% front a 90,75% i 44,38%, respectivament. Amb tot, cal prendre bona nota de (com ha denunciat la professora Anna Comas-Quinn, de la Universitat de Wolverhampton, al fil de l'anàlisi de Cristina Sánchez sobre les dades del cens lingüístic de 1991 i dels seus estudis sobre presència de les dones en els cursos formatius per a persones adultes) «la persistent falta d'interés en les qüestions de gènere per part de les instàncies oficials responsables de la planificació lingüística a Catalunya» (Comas-Quinn 1999). El mateix es podria dir per al cas valencià. En el cas de l'educació, un major nivell d'estudis es correspon amb una competència major. Primària, secundària i terciària presenten nivells de COP i COA de, respectivament: 88,69%, 95,93% i 93,12%, i 41,17%, 50,37% i 58,21%, conclusió ratificada per E-93.

És clar que, des de la perspectiva sociolingüística, resulta particularment interessant l'estudi de la presència dels grups de persones procedents de les comunitats autònomes castellanoparlants i de l'estranger. D'aquests grups destaca el conjunt de persones procedents de Castella-La Manxa, que són pràcticament una tercera part del conjunt de totes les nascudes a l'Estat que viuen al Cap i casal i representen el doble d'aquelles altres que procedeixen d'Andalusia. D'aquestes dues comunitats, junt amb Aragó, Madrid i Castella i Lleó, prové un 78% del conjunt de persones nascudes a Espanya que viuen a la ciutat. Pel que fa a l'estranger, la població procedeix fonamentalment i per aquest ordre, de França, El Marroc, Alemanya, Argentina, Suïssa i Regne Unit. En conjunt, el grup de ciutadans i ciutadanes de València nascuts a l'estranger és, segons les dades de P-96, de poc menys de 20.000 persones, i, per les procedències es pot deduir que una bona part d'aquest grup estarà formada per descendents de persones que marxaren a l'emigració durant els anys cinquanta, seixanta o setanta. En general, la distribució de la població procedent de comunitats castellano-parlants i de l'estranger segueix la mateixa pauta que la població forana en general, la qual cosa és lògica, ja que representa quasi la meitat del conjunt de la població no nadiua.

Els majors percentatges de població nascuda a les comunitats autònomes castellanoparlants, d'on procedeixen la major part de les persones foranes, es localitzen als barris perifèrics de Les Moreres, Ciutat Fallera i Faitanar i d'El Calvari. En general, la població procedent de les comunitats castellanoparlants es disposa, al sud del llit vell, en els barris més perifèrics, més enllà del segon cinturó, destacant els agrupaments al voltant de l'Avinguda del Cid i del carrer Sant Vicent, en particular en els grups de vivendes dels barris Soternes, La Llum i Sant Marcel·lí. Al Nord del riu vell, a més dels barris esmentats, destaca la zona septentrional formada pels barris Els Orriols, Torrefiel, Benicalap i Poble Nou, que limita amb els barris de Ciutat Fallera i El Calvari, ja esmentats. A llevant, cal fer esment de la presència de persones procedents de comunitats castellanoparlants al barri de La Creu del Grau, envoltat per alguns altres amb notable presència: Ayora, Camí Fondo, Penya-roja i L'Amistat.

Cal parar esment en aquells barris que, encara que tenen una proporció de població forana menor a la mitjana de la ciutat, la ultrapassen en considerar la població procedent de les comunitats autònomes castellanoparlants esmentades. És el cas de Sant Isidre, La Creu Coberta, Malilla, La Malva-rosa, Natzaret, L'Illa Perduda, el Camí de Vera i, sobretot, Les Moreres, barris tots ells d'una disposició perifèrica i, si considerem un indicador econòmic comentat posteriorment, en un estrat econòmic baix.

Els percentatges de persones foranes i nascudes a comunitats castellanoparlants o a l'estranger és il·lustratiu de com la ciutat ha anat «devorant» (com diu D. Mollà, 2000: 366) els antics nuclis urbans. Hi ha prou a advertir que els barris de la ciutat que corresponen als pobles annexionats a la fi del segle XIX i començaments del segle XX, presenten un percentatge de població forana i de població procedent de comunitats autònomes castellanoparlants superior a les mitjanes de la ciutat (41,78% i 22,32%, respectivament). Així, per exemple: Benimaclet (47,25% i 25,52%), Els Orriols (46,33% i 28,81%), Benicalap (45,97% i 28,70%), Patraix (44,40% i 23,29%) i Benimàmet (42,17% i 24,86%).

Per demostrar que la norma social de la llengua oral pel que fa a la distribució de les competències actives està determinada precisament per la presència de població no nadiua, hi haurà prou en establir la correlació entre el percentatge de competència oral activa corresponent a cada barri i el percentatge de població forana que no procedeix del domini lingüístic, val a dir, la suma de la població procedent de les cinc comunitats autònomes castellanoparlants esmentades més l'estranger.

Per al conjunt dels barris de la ciutat, el coeficient de correlació simple presenta un valor de -0,745, val a dir, una correlació molt forta o alta, i de signe negatiu, amb la qual cosa R^2 és igual a 0,556. La relació establerta és més estreta encara si considerem els barris dels districtes perifèrics, val a dir, els 17, 18 i 19, el coeficient de correlació lineal per a

les dues variables presenta un valor de $R=-0,905$, una correlació també inversa però molt alta, amb un valor de R^2 igual a 0,820.

2.3. Estudi de l'ús de la llengua oral o la regla d'inhibició del valencià a València

L'estudi de l'ús de la llengua oral ha d'enfrontar algunes dificultats metodològiques notables. En primer lloc, per estudiar les competències disposem de dos tipus de fonts, les dades de les enquestes sociolingüístiques i les dades padronals, concretament i fonamental els resultats d'E-93 i P-96. Per estudiar l'ús, però, només disposem de la font de les enquestes, ja que el padró no inclou preguntes sobre l'ús. Per al cas de l'ús no es poden, per tant, establir les comparacions que anteriorment es plantejaven respecte de les competències orals, entre dues fonts, ni tampoc fer servir valors relatius als districtes o barris, amb els quals poder establir coeficients de correlació. Una segona dificultat, no menor, té a veure amb la interpretació atribuïda a les dades de l'enquesta sociolingüística esmentada. Anteriorment han estat proposats arguments per justificar l'equivalència tendencial entre les respostes sobre competències als qüestionaris sociolingüístics habitual i la competència «real» de la població. El problema rau, doncs, en la validesa de la qüestió per l'ús. La tercera dificultat té a veure amb el fet que, fins ara, només disposem d'una enquesta d'ús a la ciutat de València, la realitzada en 1993, i, no ha estat realitzada, estudiada i publicada cap altra enquesta per a tot el domini lingüístic. Per últim, no resulta trivial la dificultat metodològica de plantejar preguntes sobre assumptes conflictius, com és el cas de la llengua dels valencians a València, si hem de fer cas del dictamen del Consell Valencià de Cultura esmentat adés. Per superar aquestes dificultats, l'estudi intentarà establir allò que s'anomenarà la regla d'inhibició del valencià a València, concepte que s'explica a continuació. Potser siga qüestionable la validesa de les respostes sobre l'ús de la llengua considerades aïlladament i de forma absoluta. Ara bé, la consideració conjunta o relativa de les respostes es presenta com un procediment més fèril. Així, es pot establir la *distància* que determinat grup social percep entre l'ús que realitza en un àmbit i en un altre.

La metàfora del «mercat lingüístic», segons l'expressió de Bourdieu, resulta particularment pertinent. El valor d'una mercaderia, i els diners en són un cas paradigmàtic, sempre és relatiu al mercat on s'intercanvia. Per exemple, amb una economia forta, la moneda pròpia gaudirà d'una alta cotització en països d'economies més febles, i a l'inrevés, amb una economia feble la moneda pròpia pot intercanviar-se per menys mercaderies o mercaderies menys valuoses que al propi país. La comparació entre els equivalents interns i

externs ofereix una bona estimació del valor d'una moneda i, per tant, de la fortalesa d'una economia. Una llengua minoritzada, com una moneda devaluada, és aquella llengua que té limitat el seu ús formal o públic, i es redueix paulatinament a un ús informal o domèstic, fins esdevenir una criptollengua o desaparèixer. Altrament dit, que el seu valor extern és menor que el seu valor intern. Una llengua *minoritzadora* és aquella que precisament s'exhibeix més que no pas es parla a la llar. A cada regla d'inhibició d'una llengua minoritzada, li correspon una regla d'exhibició d'una llengua minoritzadora. És clar que les categories de llengua minoritària i de llengua minoritzada no necessàriament han de coincidir. Hi ha casos en els quals una llengua minoritzada potser no siga minoritària (i no hi ha dubte que durant segles passats aquesta ha estat la situació del valencià a València), així com també es poden adduir exemples en els quals una llengua minoritària no estaria minoritzada, ja que el seu ús públic seria superior al seu ús privat (a València, és el cas, per exemple, del llatí durant l'Edat Mitjana i d'altres llengües de culte). Del que es tracta en aquest epígraf és, per tant, d'intentar determinar la regla d'inhibició del valencià a València, val a dir, del progressiu retraïment del seu ús a l'àmbit privat. La inhibició de la llengua és un fenomen conegut (una descripció, p. ex., Lapiedra 1990), del que es tracta és d'elaborar un model per quantificar-lo.

Igual que per a estimar el valor d'una moneda sempre se l'ha de comparar amb un altre patró, partirem d'un esquema formal, sobre el qual caldrà precisar les particulars modulacions que ofereix el cas valencià. L'esquema formal parteix de la distinció entre els diferents àmbits o espais d'ús de la llengua (Boix i Vila, 1998: 88 ss.), que s'organitzen en l'eix privat-públic, en el qual distingirem dos moments intermedis, i es relacionen amb funcions socials distintes. Així s'origina el següent esquema. El que importa no és tant la perfecció d'aquest esquema formal, òbviament sempre perfectible, sinó descriure els desplaçaments, les determinacions que rep en les respostes a les qüestions sobre l'ús de la llengua.

	ús privat	ús semiprivat	ús semipúblic	ús públic
relacions personals	família	amistats		
relacions laborals			amb companys/es	amb relacions externes
relacions comercials			botigues tradicionals	grans superfícies
relacions impersonals				carrer

En la taula 2.2 se sintetitzen els percentatges que obtenen les respostes «sempre en valencià» i «generalment en valencià» en l'enquesta E-93, respecte dels àmbits esmentats i per a diferents grups socials, que es distingeixen en les diferents files. No cal explicar que les respostes generals sobre l'ús del valencià a diversos àmbits s'entendran referides a la

llengua oral. Abans de continuar amb el fil argumental sobre la regla d'inhibició del valencià, cal comentar alguns dels resultats. La mitjana se situa en el 20,4%, però s'eleva fins al 42,3% per a les persones nascudes a L'Horta, el 39,2% per al cas dels residents abans de 1940, i el 36,8% per a les persones ocupades a l'Agricultura. Els percentatges menors corresponen als nascuts a la resta d'Espanya (menys d'un 3%), les persones que busquen la primera ocupació i els procedents de la resta del món (6,6%).

Amb el percentatge que representa cada àmbit d'ús respecte de l'àmbit familiar, es pot reformular l'esquema anterior, que presenta els percentatges per al conjunt de la població. S'hi indica la regla aproximada, val a dir, la proporció de reducció de cadascú dels àmbits d'ús.

	ús privat	ús semiprivat	ús semipúblic	ús públic
relacions personals	família (100%)	amistats (-36,12%)		
relacions laborals			companys/es (-50,41%) externes (-50,95%)	
relacions comercials		tradicionals (-29,52%)		superfícies (-63,44%)
relacions impersonals				carrer (-65,64%)
		regla aproximada - 1/3	regla aproximada -1/2	regla aproximada - 2/3

La comparació entre ambdós esquemes serveix per determinar la regla d'inhibició del valencià a València, per al període de referència de l'enquesta (1993). Podem observar com:

a) La cel·la referida al comerç a les botigues tradicionals, que en l'esquema formal s'havia ubicat a la columna corresponent a l'espai semipúblic es desplaça cap a l'esquerra, presentant un valor superior fins i tot a la de la cel·la corresponent a les amistats. Aquest desplaçament accentua més la diferència entre les relacions comercials a les botigues tradicionals i a les grans superfícies, un assumpte repetit en les entrevistes realitzades. Aquest desplaçament resulta particularment interessant des del procés de transició de la societat valenciana cap a un model de consum insostenible que es pot relacionar amb la proliferació de grans superfícies.

b) Les relacions externes del treball, que havien estat ubicades en la columna d'ús públic, es desplacen a la columna de l'espai semipúblic, tornant-se equivalents a les relacions amb els companys. L'estudi de la llengua a les relacions laborals ha estat escassament estudiat al cas valencià. Tanmateix, es podria formular la hipòtesi que aquest

desplaçament s'hauria de relacionar amb l'estructura productiva terciaritzada, on prolifera la petita i molt petita empresa.

La darrera fila del segon esquema estableix allò que es podria considerar la regla aproximada d'inhibició per a cadascuna de les columnes, val a dir, per a cadascú dels espais d'ús de la llengua. En l'espai semiprivat, que correspon a l'àmbit de les amistats i del comerç tradicional, hi ha una minva respecte de l'ús a l'espai privat, a la casa, equivalent a $1/3$, aproximadament. En el cas de l'espai semipúblic, la minva corresponent representa aproximadament un 50% respecte del valor de l'espai privat, val a dir, $-1/2$. Per últim, en el cas de l'espai públic, la minva representa $2/3$ dels resultats de l'espai privat. En conjunt, doncs, la sèrie $-1/3$, $-1/2$, $-2/3$ representaria la regla d'inhibició del valencià a València per a l'any de referència.

Des de la perspectiva de la planificació lingüística, una regla d'inhibició com l'anterior podria molt bé traduir-se en la recomanació d'una estratègia d'allò que ha estat anomenat «bilingüisme passiu», segons la qual la política lingüística animaria que els valencianoparlants mantingueren l'ús de la seua llengua pròpia quan es relacionen amb algú que els parla en una altra llengua, fet que (segons les dades anteriors) permetria *teòricament* triplicar la presència social del valencià en les relacions públiques. Aquesta estratègia, però, no ha estat exempta de crítiques pel que fa a la seua virtualitat normalitzadora.

La noció de regla d'inhibició de la llengua permet una aproximació a l'estudi de l'ús que pretén bandejar les dificultats assenyalades al començament d'aquest epígraf. Es tracta d'un recurs per acostar-nos al fenomen de la inhibició i a la seua dinàmica. Lògicament, l'establiment dels valors de distintes regles d'inhibició a diversos llocs i en temps diferents permetria establir amb més rigor la validesa de les nocions exposades i la seua adequació per a l'estudi de l'ús de la llengua.

2.4. Competències i usos de la llengua oral

En cert sentit, la relació entre la competència i l'ús recorda una qüestió clàssica, que afecta camps amplíssims de la reflexió humana, com ara l'Ètica o la Pedagogia. Hi ha prou a pensar en la equació socràtica entre el coneixement i la virtut, o els escrits d'Aristòtil sobre el paper de l'aprenentatge en l'accés a la felicitat (p. ex. *Ètica Nicom.*, lib. I, cap. 6), per veure que ens trobem, en definitiva, davant d'una altra versió de la irresoluble demanda per la relació entre el saber i el fer, entre el conèixer i el practicar. És clar, d'una banda, que la competència oral és condició necessària de l'ús de la llengua parlada, però, d'altra, no

resulta condició suficient. D'altra manera, no es produiria la regla d'inhibició que hem vist a l'epígraf anterior. Per estudiar la relació entre competències i ús s'introduiran en aquest epígraf dos índex, que seran formulats respecte dels grups socials que es detallen a l'E-93, i que ja han estat esmentats. El primer s'anomenarà índex de sobrecompetència (IS); el segon, índex d'expectativa (IE). A continuació s'explicarà i es calcularà l'índex de sobrecompetència, ja que els seus components ja han aparegut al text; més endavant, abans d'explicar l'índex d'expectativa, s'hauran d'introduir explicacions complementàries.

Abans, a propòsit de la regla d'inhibició de la llengua, s'ha relacionat el concepte habitual de llengua minoritzada amb la diferència entre l'ús privat i l'ús públic (i, lògicament, amb la gradació de l'ús semi-privat i de l'ús semi-públic). Ara, es tracta de completar aquesta afirmació. Quan hi ha una llengua minoritzada i podem establir una regla d'inhibició, hi ha no només una distància entre l'ús privat i l'ús públic, sinó també entre la competència i l'ús privat i, lògicament, entre la competència i l'ús públic. Si representem l'ús privat amb la lletra U (majúscula) i l'ús públic amb u (minúscula), i anomenem IS a l'índex de sobrecompetència, en general, per a un cas de llengua minoritzada, podríem establir que: $COA > U > u$; i per tant: $IS = (COA - U) (U - u)(COA - u) > 0$

Què mesura aquest índex? Lògicament la distància entre l'autopercepció de la disposició d'una capacitat (que abans argumentaven que seria tendencialment equivalent a la competència mateixa) i l'ús que se'n fa en l'espai privat i en el públic. Un elevat índex s'ha de relacionar amb una percepció de distància major, i per tant amb una pressió més elevada per procedir al canvi de llengua. Aquest canvi de llengua es pot dilatar en el temps. Pensem, per exemple, en la situació d'unes persones la competència de la qual siga major que l'ús privat que en fan, en una circumstància en la qual la font primera de capacitació lingüística siga la família. Per a la generació següent a la de les persones en qüestió, el coneixement (millor dir, la competència) que es pot assolir a la família serà menor que el de la generació anterior. Una persona que està forçada a fer un ús públic d'una llengua no parlada a l'àmbit privat probablement tindrà la tendència a formar els seus descendents en aquesta llengua. Les aproximacions històriques a la història de la nostra llengua proporcionen exemples sobre els casos precedents, de vegades perfectament documentats.

Un índex de sobrecompetència elevat es pot correspondre amb una alta pressió pel canvi de llengua. La relació inversa, però, ofereix més possibilitats. En principi, és clar que un índex baix es correspon amb una baixa pressió. Hi ha prou en pensar als casos extrems. El cas d'una llengua minoritzadora, on el valor $U-u$ resulta negatiu o el cas del monolingüisme, on l'índex resulta equivalent a zero. Però també s'acosta a zero l'índex de sobrecompetència en el cas que la competència siga en principi molt baixa, amb la qual cosa els percentatges d'ús han de ser igual o més baixos encara. L'índex serà baix perquè el canvi de llengua ja s'ha produït de forma generalitzada.

En la taula 2.3 han estat calculats els índexs de sobrecompetència de tots els grups socials arreglats en la taula 2.2, segons les dades de l'enquesta de 1993. L'índex major el presenta el grup de persones procedents de L'Horta, que com es pot veure presenten una competència molt elevada i un ús públic molt baix respecte del privat. Segueixen el grup d'empresaris sense assalariats i amb assalariats, i les persones que habiten la ciutat abans de 1940, amb un índex semblant les que hi resideixen des dels 1940-1950, els que procedeixen de la resta de la província i el sector del comerç. Aquests grups es refereixen a perfils prou determinats: les persones que arriben de L'Horta o de la província (al territori de predomini lingüístic valencià de la qual, les enquestes mostren percentatges elevats de competència i ús), aquelles lligades a petites empreses o al comerç, i aquelles altres que són a la ciutat des d'abans dels anys 50, per tant, persones d'edat, com mostra el fet que els grups de 55-64 anys i 65 i més anys presenten també índex elevats. Per la part inferior de la taula, es presenten els perfils contraris, amb índexs baixos per, com s'ha explicat abans, una tendència previsible a un canvi de llengua. Persones inactives o desocupades (el grup d'aquells que busquen la primera ocupació, els jubilats i pensionistes, i els aturats), les persones que porten menys temps a la ciutat, com ara aquells que hi viuen amb posterioritat a 1990, o entre 1980 i 1990, i, per últim, els que provenen de la resta d'Espanya. Probablement per la manera com ha estat definit, l'índex de sobrecompetència es correlaciona fortament amb el valor de la COA i l'ús privat (amb valors, respectivament, de 0,83 i 0,69) però no pas amb l'ús públic (0,03). Ús privat i CIA presenten una correlació també elevada (0,72).

E-93 presenta dues qüestions que no es refereixen a la competència o l'ús de la persona que contesta, sinó que demanen sobre allò que esdevé o allò que hauria d'esdevenir amb la llengua. En concret, les qüestions pregunten si el valencià s'usa més, igual o menys i si s'hauria d'usar més, igual o menys. Les respostes a la primera qüestió s'han d'entendre com una descripció (formulada com una comparació) i les respostes a la segona, com una prescripció. Quina relació hi ha entre descripcions i prescripcions? com es relacionen aquestes amb competències i usos? Per fer una recerca al voltant d'aquestes qüestions es fa servir un nou índex, que es definirà després de presentar breument els resultats d'E-93 respecte d'aquestes qüestions, i que s'arreglaren a la taula 2.4. En línies generals, la població sembla inclinar-se a pensar que el valencià s'usa més; amb tot, s'hauria d'usar més encara. La relació entre les persones que declaren que s'hauria d'usar més i aquelles altres que contesten que s'hauria d'emprar menys és de 20 a 1. Homes i dones presenten percentatges semblants. Els nascuts a València presenten una anàlisi anàloga a la del conjunt de la població, però s'inclinen més a respondre que s'hauria d'emprar més, amb percentatges molt semblants als de les persones nascudes a la resta de

L'Horta o a la resta del País, encara que aquests pensen que s'usa igual amb una proporció major que els nadius de la ciutat, tendència que també apareix als nascuts a la resta de la província. En el cas dels nascuts a la resta d'Espanya o del món, aquests darrers responen de manera més decidida que s'usa menys i que s'hauria d'usar més. Pel que fa als estrats d'edat, cal advertir que la població més jove enquestada, 15-24 anys, ofereix un alt percentatge en la seua descripció sobre que ara s'usa menys el valencià, el que s'hauria d'entendre com que podria haver hagut un cert estancament en el procés de recuperació, per la qual cosa s'explicaria que les cohorts més joves no detectaren que hi ha un major ús de la manera com ho fan les persones de més edat, per a les quals el període a considerar és més llarg. La resta d'estrats ofereixen percentatges que minven en considerar població de més edat. Els segments de 35-44 i de més de 65 anys són els que més decididament s'orienten a afirmar que el valencià hauria d'usar-se més. En considerar el temps de residència a la ciutat, es pot comprovar que aquelles persones que viuen a la ciutat des d'abans de 1940 o des de la dècada dels anys 40 presenten percentatges més baixos pel que fa a l'ús actual, però considerablement elevats respecte d'allò que hauria de ser i, lògicament, mínims pel que fa a aquells que creuen que s'hauria d'usar menys. Pel que fa als nivells educatius, en el cas de les persones amb formació secundària hi ha un percentatge major en considerar que s'usa menys i que s'hauria d'usar més; la desagregació d'aquests nivells educatius mostra que aquest resultat depèn de les puntuacions dels grups de persones amb batxillerat elemental o superior. En el cas del nivell III no hi ha una puntuació destacada, però la desagregació per nivells permet mostrar que el nivell d'universitaris mitjans es dona un resultat superior encara als esmentats del batxillerat, ja que tres de cada quatre persones afirmarien que s'hauria d'usar més. Aquest resultat respecte dels nivells educatius és significatiu i s'ha de relacionar amb les conclusions que es formularan més endavant a propòsit de la norma social de la llengua escrita, on es comprovarà com les capes socioeconòmiques superiors, que presenten nivells educatius més elevats (Hernández, 2000a: 189-228), trenquen la tendència sobre assoliment de competències escrites actives. Pel que fa als sectors econòmics, el sector més tradicional de l'agricultura presenta percentatges notablement baixos en la cel·la corresponent a que la llengua s'use més i elevats en la referida a que s'hauria d'usar més. També presenten percentatges elevats en aquesta cel·la el sector del serveis i les faenes de la llar. Les persones que realitzen tasques empresarials o cooperativistes, o els jubilats i pensionistes presenten percentatges notables respecte a que s'hauria d'usar més, a diferència dels aturats, en particular aquells que reben una prestació.

Després d'aquest comentari general cal aprofundir en la relació entre les descripcions i les prescripcions, i entre les dues i les variables anteriorment comentades (COA, U, u, IS, etc.). En el camp de la Lògica hi ha doctrina tradicional que explica la

impossibilitat de deduir enunciats prescriptius d'altres descriptius i, a l'inrevés, enunciats descriptius d'altres prescriptius. Les pretensions de realitzar aquestes deduccions es consideren arguments sofistes, i així es parla de fal·làcia naturalista i de fal·làcia idealista; fins i tot hi ha un bon nombre de crítiques a la fal·làcia naturalista en camps com ara l'Ètica o l'Estètica, que tenen fites destacades als escrits de D. Hume o G. Moore. Si, en principi, hi ha una diferència lògica entre els enunciats descriptius i els prescriptius es pot trobar interessant de calcular la matriu de correlacions lineals entre els tres valors de cadascuna de les variables, tot considerant, com s'ha fet anteriorment, els percentatges dels diversos subgrups comentats anteriorment. Aquesta matriu s'arreglega en la taula següent, on s'han afegit també les correlacions corresponents a les sumes d'opcions contigües (igual i menys; més i igual).

CORRELACIONS ENTRE DESCRIPCIONS I PRESCRIPCIONS

(Ciutat de València, 1993, categories de distribució de la població de la taula 2.2)

		Prescripcions				
		(-)	(-) i (=)	(=)	(=) i (+)	(+)
Descrip.	(-)	-0,20	0,23	0,21	-0,14	-0,24
	(-) i (=)	-0,04	0,20	0,24	0,03	-0,20
	(=)	-0,30	0,01	0,10	0,22	-0,01
	(=) i (+)	-0,20	-0,26	-0,20	0,15	0,23
	(+)	0,04	-0,20	-0,24	-0,04	0,21

Font: Elaboració pròpia d'E-93.

La taula anterior resulta molt interessant. Per visualitzar millor el seu contingut han estat ombrejades en gris les cel·les que corresponen a correlacions negatives i han estat remarcades amb lletra negreta les correlacions positives més destacades. Encara que, en general, les correlacions són baixes (amb un màxim de 0,24 per a les positives i -30 per a les negatives), es pot advertir en la taula una certa tendència a ubicar-se en la línia diagonal que va de la cel·la [(-)/(-)] a la cel·la [(+)/(+)] les correlacions positives i allunyar-se d'aquesta diagonal les correlacions negatives. Fins i tot el agrupament en forma de diagonal presenta un cert desplaçament a la dreta, ja que les cel·les situades a la dreta o dalt de les cel·les de la diagonal també presenten correlacions positives, mentre que aquelles altres que estan a l'esquerra o baix en presenten de negatives. En concret:

–Descripcions en termes de [(-)] o [(-) i (=)] correlacionen positivament (encara que amb valors baixos), amb prescripcions en els mateixos termes, [(-)] o [(-) i (=)], i negativament amb valors extrems [(-)] o [(+)].

–Descripcions en termes de [(=)] correlaciona positivament (també amb valors baixos), amb prescripcions en termes de [(=)] o [(=) i (+)].

–Per últim, descripcions en termes de [(=) i (+)] i [(+)] correlacionen, de la mateixa manera, amb prescripcions en termes de [(-) i (+)] i, sobretot, [(+)].

–Es podria atribuir a factors exògens una certa anomalia de la cel·la [(-)(-)], com ara una suposada inhibició en contestar [(-)] pel que fa a les prescripcions davant d'una enquesta de l'Administració autonòmica. De qualsevol manera, respon al desplaçament cap a la dreta de la diagonal ja comentat.

Quin és el significat d'aquesta disposició? Malgrat la variabilitat en les respostes dels diversos subgrups, semblaria que la matriu de correlacions palesa una certa tendència «dualitzadora», representada per l'agrupament en la diagonal. Es tracta, doncs, de comprovar si aquesta tendència es manté en considerar no només l'articulació entre descripcions i prescripcions, sinó també en relaciona aquestes dues variables amb les anteriorment estudiades. Altrament dit, hem de procedir ja a relacionar d'una banda allò que els individus declaren sobre el seu comportament lingüístic (competència, ús privat, ús públic) i, per altra banda, allò determinat sobre descripcions i prescripcions. En la taula següent hi ha el càlcul de correlacions entre les descripcions, les prescripcions i l'índex de sobrecompetència, ja comentat adés, com el producte de les diferències entre la competència oral activa, l'ús privat i l'ús públic. Com en el cas anterior, s'hi han ombrejat les correlacions negatives i s'han escrit amb negreta les positives més destacades.

CORRELACIONS ENTRE DESCRIPCIONS, PRESCRIPCIONS I ÍNDEX DE SOBRECOPETÈNCIA

(Ciutat de València, 1993, categories de distribució de la població de la taula 2.2)

		índex de sobrecompetència (COA - U)(COA - u)(U - u)
Descripcions	(-)	-0,28
	(-) i (=)	0,05
	(=)	0,39
	(=) i (+)	0,27
	(+)	-0,05
Prescripcions	(-)	-0,36
	(-) i (=)	-0,23
	(=)	-0,11
	(=) i (+)	0,28
	(+)	0,20

Font: Elaboració pròpia d'E-93.

En el cas de les descripcions, les correlacions positives es disposen als valors centrals, que és màxim, 0,39, en el cas de [(=)], mentre que els valors extrems [(-) i (+)] són negatius; aquesta disposició no es manté en el cas de les prescripcions, on sembla que les

correlacions negatives s'acosten al l'extrem del valor [(-)], mentre que les correlacions positives s'aproximen al valor [(+)]. Què vol dir aquesta disposició?

Anteriorment ha estat definit l'índex de sobrecompetència en termes de pressió castellanitzadora. Ara sembla poder deduir-se de la taula anterior que els grups que reben una major pressió, presenten avaluacions de la situació en termes més bé invariables –la tendència central esmentada–; i viceversa, aquells que presenten una pressió menor (cal recordar que, com s'ha comentat anteriorment, és el cas d'aquells grups amb competència baixa, val a dir, ja molt castellanitzats) es poden orientar als valors més extrems de l'avaluació. Aquest comportament té una certa lògica. Aquella persona que percep més distància entre la seua competència i l'ús que en fa a l'àmbit privat i a l'àmbit públic, potser desenvolupa un cert escepticisme en el sentit que les coses es mantenen bàsicament igual; no s'inclinarà ni cap a l'afirmació de que s'usa menys ni tampoc que s'usa més.. Si, per contra, la persona en qüestió presenta una competència i uns usos privats i públics baixos, i l'índex de sobrecompetència resultant també ho és, tendiria més a pensar en termes de que la llengua s'usa menys o, reactivament, que s'usa més.

Pel contrari, en el capítol de prescripcions la correlació amb l'índex dels valors [(=) i (+)] i [(+)] sembla afavorir una certa disposició en termes de, diguem-ne, voluntat de canvi. A major pressió percebuda, major desplaçament als valors (+) de prescripció, i viceversa. Per dir-ho en termes poc rigorosos però potser més expressius, la percepció de la pressió castellanitzadora elevada es pot traduir en un cert pessimisme de l'enteniment i un optimisme de la voluntat. I viceversa. La percepció d'una pressió castellanitzadora baixa (potser, com s'ha explicat, per competències i usos baixos) polaritza més les descripcions però es relaciona amb desplaçament de les prescripcions cap al valor [(-)].

A una mateixa conclusió arribem si formulem un índex que done raó conjuntament de descripcions i prescripcions. Així, es pot establir un altre índex, que es podria anomenar índex d'expectativa (IE), com una relació entre les dues variables considerades, la descripció comparada i la prescripció. El producte de les dues, tot considerant la suma de les respostes «igual» i «més» en ambdós casos, s'aproximaria a un indicador d'expectativa: el valor màxim correspondria a aquell grup que presentara valors elevats en considerar que s'usa igual o més i que s'hauria d'usar igual o més.

Aquest nou índex, que serà abreujat com IE, pretén desenvolupar aquella tendència dualitzadora ja apuntada anteriorment. Així doncs, si definim per a cadascú dels grups:

$$\text{Índex de sobrecompetència (IS)} = (\text{COA} - \text{U})(\text{COA} - \text{u})(\text{U} - \text{u})$$

$$\text{Índex d'expectativa (IE)} = (\text{d}^- + \text{d}^+)(\text{p}^- + \text{p}^+)$$

resulta que:

$$r_{\text{IS IE}} [(\text{COA} - \text{U})(\text{COA} - \text{u})(\text{U} - \text{u})] [(\text{d}^- + \text{d}^+)(\text{p}^- + \text{p}^+)] = 0,338$$

Quin és el significat d'aquest valor de la correlació, 0,338? Com interpretar que hi ha una correlació positiva entre l'índex de sobrecompetència i allò que hem anomenat índex d'expectativa i, com ha estat explicat abans, entre aquell i les competències i els usos?

El valor 0,338 correspon a una correlació baixa, una relació clara, encara que petita. Com interpretar-la? Quin significat hem d'atribuir al fet que les correlacions entre la COA, l'ús privat (U) i l'ús públic (u) i l'índex d'expectativa (IE) siguin, respectivament: 0,30, 0,42 i 0,17?

L'índex de sobrecompetència intenta quantificar la pressió que rep un grup per canviar la llengua, integrant el producte de les diferències, i s'ha mostrat sensible als valors de la competència i de l'ús privat. S'hauria de concloure que, per a les dades estudiades, hi ha majors expectatives quan la competència o l'ús és més elevat i, també quan es percep més pressió castellanitzadora. Quan hi ha menys pressió (també perquè les competències i l'ús són més baixos, és a dir, quan hi ha més castellanització), les expectatives, com a producte de descripció i prescripció, també minven. Aquesta articulació pot induir una certa polarització. Hom pot observar que la sèrie de variables [COA; U; u; IS = (COA-U)(COA-u)(U-u); IE = (d⁻ + d⁺)(p⁻ + p⁺)] presenten correlacions positives entre elles. Tal com s'arreplega a la taula següent:

CORRELACIONS ENTRE DIVERSES VARIABLES

(Ciutat de València, 1993, categories de distribució de la població de la taula 2.2)

	COA	U	u	IS	IE
COA		0,72	0,32	0,83	0,30
U			0,60	0,69	0,42
u				0,03	0,17
IS					0,33
IE					

Font: elaboració pròpia.

El fet que totes les variables estiguen lligades per correlacions positives resulta un fet notable. És clar una mínima precaució metodològica hauria d'aconsellar no extraure'n conclusions precipitades o agosarades de la taula anterior, i no hi ha dubte que la manera com han estat definits els índex té inevitablement conseqüències sobre les relacions establertes. Ara bé, les mútues correlacions positives s'haurien d'interpretar en termes dualitzadors. A més competència, més ús privat, més ús públic, més percepció de pressió castellanitzadora, més descripció en termes de què el valencià s'usa igual o més, i de què s'hauria d'usar igual o més. I viceversa. A menys competència, menys ús privat, menys ús públic, menys percepció de pressió castellanitzadora, menys descripció sobre ús igual o més del valencià i menys prescripció en els mateixos termes. Aquesta particular constel·lació dualitzadora es correspon, lògicament, amb dinàmiques de conflicte social més

o menys latents; en representen una aproximació matemàtica. I és aquesta una conclusió no pas trivial, amb què acaba la nòmina de resultats d'aquest capítol.

2.5. Conclusions sobre la relació entre les competències i ús de la llengua oral i la mobilitat horitzontal

Aquest epígraf ha mostrat la relació entre competències i ús de la llengua oral i la mobilitat horitzontal de la població de la ciutat de València, concretament la presència de persones procedents de comunitats autònomes castellanoparlants i de l'estranger. L'argument ha partit d'estudiar la dinàmica evolutiva de les competències orals, per a després establir la seua correlació amb la mobilitat social horitzontal. A continuació han estat estudiats els usos de la llengua oral i, per últim, s'han establert les relacions entre competències i usos, i per tant, entre aquests i la mobilitat horitzontal. Mentre que per al nucli de l'argumentació, el càlcul de la correlació entre competència oral activa i població forana procedent de comunitats castellanoparlants i de l'estranger, s'han pogut emprar diverses fonts estadístiques, per a la resta de parts de l'argumentació s'ha hagut de recórrer a diverses construccions teòriques, com ara la taxa de manteniment de la incompetència, la regla d'inhibició, l'índex de sobrecompetència o l'índex d'expectativa. Aquests càlculs han permés anar establint una sèrie de conclusions parcials que s'adrecen a fonamentar la conclusió general però tenen interès també de manera autònoma. Aquestes conclusions parcials han estat:

–Les competències orals presenten, a grans trets, un procés de recuperació anàleg al del conjunt del País, la qual cosa suposa un reducció de la incompetència i una dinàmica interna a la competència.

–La taxa de mantiment de la incompetència sembla un procediment amb certa validesa per fer previsions sobre evolució del volum de població que disposa d'una certa competència, encara que s'hauria de completar amb l'establiment d'un llindar que permetera parlar de competència «plena».

–A la ciutat de València no hi ha «indrets de llengua menys difosa». Resulta notable el conjunt de barris que s'ubiquen a l'últim decil i que arrepleguen la dècima part de la població, encara que no presenten les característiques de les «bosses» definides en estudis anteriors, ni la seua distribució presenta agrupaments, llevat, potser, del districte de Benicalap.

–El valencià a València presenta una regla d'inhibició peculiar, on destaca el comportament de les relacions a l'àmbit del comerç tradicional i amb les relacions externes

de treball. La regla es pot sintetitzar a la sèrie $-1/3$, $-1/2$, $-2/3$ que corresponen als espais semiprivat, semipúblic i públic, respectivament.

–Persones procedents de L'Horta o la província, empresariat en general i comerciants, i persones residents des dels anys 40 o abans, semblen els grups que pateixen una major pressió castellanitzadora. Per contra, inactius o desocupats, persones que han arribat a la ciutat als darrers anys o procedents de la resta d'Espanya en rebrien menys pressió ja que estarien més castellanitzats.

–Les correlacions positives que es poden establir entre competències, ús privat, ús públic i els índex de sobrecompetència i expectativa, semblarien apuntar a una tendència dualitzadora.

3. La norma social de la llengua escrita

Verba volant, scripta manent
(Proverbi medieval)

Una aproximació històrica palesa la relació pretèrita entre les competències i els usos de la llengua escrita i la mobilitat vertical, en el sentit dels conflictes entre les diverses classes socials. En aquest capítol es tracta de contrastar aquesta hipòtesi per a la situació actual, a partir de les fons estadístiques disponibles.

Com en el cas de les competències orals, disposem de dades desagregades per barris i districtes de la ciutat només en el cas de les competències, per la qual cosa l'estratègia argumentativa haurà de cobrir també una sèrie d'etapes, anàlogues a les enunciades anteriorment a propòsit de la llengua oral. Aquestes etapes seran:

- 1) Estudiar la dinàmica evolutiva de les competències escrites.
- 2) Establir, si és el cas, la seua relació amb la mobilitat social vertical i el conflicte entre les classes socials.
- 3) Estudiar els usos de la llengua escrita i establir la relació entre les competències i els usos de la llengua escrita.

3.1. La dinàmica de les competències escrites

En general, s'ha produït als darrers anys un augment de la competència escrita passiva (CEP), val a dir de la capacitat de llegir en valencià, i de la competència escrita activa (CEA) o capacitat d'escriure la nostra llengua. En una dècada, la capacitat de llegir el valencià de la població s'hauria incrementat més de 8 punts (o quasi 12, segons E-93), ubicant-se al voltant del 45%, és a dir, la meitat del percentatge corresponent a la competència oral passiva. Hom podria dir, per tant, que la meitat de les persones que entenen la llengua la podrien llegir, encara que aquesta conclusió s'ha de matissar moltíssim com es mostrarà després. En el cas de la capacitat d'escriure, i deixant de banda per ara el resultat de la enquesta de 1993, que serà comentat més endavant, l'augment és molt significatiu, tant en termes absoluts, amb un increment d'uns 12 punts, com en termes relatius, ja que en una dècada s'ha triplicat la proporció de persones amb capacitat d'escriure (hem passat d'un 6,7% a un 18,2% en el període 1986/1996), en bona mesura

gràcies al procés d'ensenyament en i del valencià que, per altra banda, coincideix amb el període de referència.

Com es pot apreciar, el càlcul de la TMI es mostra com un procediment adequat en el cas de la competència escrita activa, on hi ha una diferència escassa entre el percentatge de competència registrat per P-96 (un 18,28%) i aquell altre estimat per la taxa (20,47%). Ara bé, el cas de la competència escrita passiva (capacitat de llegir) presenta una anomalia important, derivada en primer lloc del descens de la competència registrat en P-96, respecte del cens del 91 . Cal, doncs, obrir un parèntesi per explicar aquesta anomalia.

Amb les dades publicades (no amb el seu tractament automàtic, creuant-les, la qual cosa no ha estat possible) hi ha un percentatge molt considerable de la població valenciana que podríem caracteritzar d'aquesta manera:

–Persones amb competència escrita passiva i activa, val a dir, alfabetitzats, en castellà.

–Que disposen de competència oral passiva en valencià, és a dir, que entenen la llengua oral.

–Però que afirmen no entendre la llengua escrita en valencià.

Una estimació del volum que representa el percentatge de població amb aquestes característiques es pot realitzar a partir de les dades representades en l'esquema següent:

FORQUETA AMB LA POBLACIÓ QUE SAP LLEGIR I ESCRIURE EN CASTELLÀ, ENTÉN EL VALENCIÀ PARLAT, PERÒ NO TÉ COMPETÈNCIA ESCRITA PASSIVA.

CEA (cas)	No 2,47	Sí 97,53		
CEP (val)	No 53,73		Sí 46,27	
Mínim	No 6,88	[46,85]	Sí 93,12	
COP (val)				
Màxim		[51,26]	Sí 93,12	No 6,88

En principi, cal suposar que les persones analfabetes en castellà també ho seran en valencià (perquè no hi ha ensenyament reglat exclusivament en valencià). La primera fila de l'esquema representa la competència escrita activa en castellà, tot disposant la proporció de persones analfabetes en castellà a l'esquerra (2,47%) i aquelles altres que disposarien de capacitat per llegir en castellà (97,53%) a la dreta. Com que no hi ha escolarització exclusivament en valencià, entendrem que les persones analfabetes en castellà, tampoc no poden disposar de la capacitat per llegir en valencià, per la qual cosa en la segona fila s'ordena de la mateixa manera que la primera, el percentatge de persones sense competència escrita passiva (capacitat de llegir) en valencià a l'esquerra (53,73%) i les

persones amb aquesta competència a la dreta (46,27%). A tall d'hipòtesi, la població amb competència oral passiva (capacitat d'entendre) en valencià (93,12%, segons P-96) pot estar desplaçada a la dreta o a l'esquerra de la fila que representa aquesta competència. En el primer cas, que correspon a la fila següent, el «mínim» de la «forqueta», s'obté amb la resta $93,12\% - 46,27\% = 46,85\%$ (ja que $2,47\% > 6,88\%$). En el segon cas, el màxim de la «forqueta», s'obté amb la resta de $53,73\% - 2,47\% = 51,26\%$. La projecció dels segments de les files anteriorment considerades (CEA en castellà i CEP en valencià) sobre aquestes es representen per la zona ombrejada.

Per tant, com mostra l'esquema, un percentatge entre el 46,85% i el 51,26% de persones declararien que saben llegir i escriure en castellà, entenen el valencià, però afirmen que no el lligen. Cal plantejar si les diferències en l'escriptura d'ambdues llengües justifiquen aquests percentatges. En valencià incorpora lletres modificades (ç) o geminades (ll), així com un sistema d'apòstrof i guionet diferent que el castellà, junt amb l'ús d'accent obert i la dièresi. No cal dir que aquestes diferències es troben també en altres llengües de l'entorn de la nostra llengua, com ara l'alemany, el francès o l'italià. Són aquestes diferències suficients per justificar que el grup definit anteriorment arribe al 46% o al 52%? O més bé la resposta col·lectiva té un altre significat, com ara expressar l'absència d'oportunitat per llegir en la nostra llengua? Aquesta suposició es trobaria, en cert sentit, confirmada per les estimacions de «l'aptitud pràctica de lectura», que realitza E-93, i que presenten els percentatges següents: rètols (95%), anuncis publicitaris (92%), textos festius (79%), comunicacions (64%), revistes (44%), llibres (34%), cap cosa (5%) (cit. Ninyoles, 1996: 103). Com conclou Ninyoles: «Val la pena que investiguem “què” es pot llegir, en la pràctica concreta. Llavors, comprovem que el nivell de competència de la població varia des d'una pràctica totalitat, en el cas de retolacions i senyalitzacions, a una tercera part pel que fa a llibres.» (*loc. cit.*). Ara bé, encara que la «aptitud» que es declara siga major pel que fa a retolacions o anuncis, que pel que fa a revistes o llibres, l'oportunitat de trobar rètols o anuncis en la nostra llengua és molt escassa i l'adquisició de llibres en la nostra llengua (i en la castellana) també és molt reduïda (hi ha prou en veure les dades de l'Enquesta de Pressuposts Familiars de l'INE). Aquestes circumstàncies són les que poden afavorir aquesta zona d'ombra en la determinació de la competència escrita passiva en valencià que explicaria les anomalies de P-96.

Pel que fa a la desagregació per districtes i barris, com es pot apreciar a la taula 3.1, la proporció de la població amb capacitat de llegir en valencià se situa al voltant d'un 44% (majors de 3 anys). El districte 1 presenta un percentatge lleugerament major, encara que hi ha moltes notables diferències entre barris com Sant Francesc (57%) i El Pilar (25%), el qual presentava també un baix percentatge en la competència oral passiva. Els barris de L'Eixample presenten una variabilitat menor. En el cas dels barris d'Extramurs hi ha un

augment considerable en la capacitat de llegir, amb percentatges entre 53% i 58%. En el districte de Campanar hi ha també sensibles diferències entre Sant Pau (60%) i El Calvari (31%). La Saidia i El Pla del Real presenten percentatges lleugerament majors que la mitjana, encara que també s'hi adverteixen barris amb percentatges elevats, com ara Ciutat Universitària amb un 69%, i baixos, com és el cas de Tormos, amb el 38%. El districte de L'Olivereta presenta un percentatge lleugerament menor que el global, a causa dels baixos resultats dels barris de La Font Santa (25%) i Tres Forques (30%). Jesús i Patraix són districtes que novament presenten percentatges globals pròxims al resultat de la ciutat, amb diferències menors que en altres casos, com és el cas del percentatge de Sant Isidre (36%) front a Camí Real (54%). La mateixa tònica, amb percentatges lleugerament menors a la mitjana, el presenten els districtes de Quatre Carreres, Camins al Grau i Benimaclet. Pobles Marítims i Algirós presenten també percentatges lleugerament inferiors, encara que s'hi troben barris que donen uns resultats relativament molt baixos, com ara Les Moreres (22%) i L'Illa Perduda (23%). Rascanya i Benicalap presenten percentatges baixos. En aquest últim districte destaca el percentatge mínim de Ciutat Fallera (20%). Les diferències més elevades es produeixen en els pobles perifèrics. En el cas del Nord i del Sud, hi ha percentatges globals elevats, encara que hi troben el valor de Mauella (19%), compensat per altres, com ara Benifaraig i Borbotó (76%).

Com es pot apreciar en la taula 3.1, en el cas de la competència escrita passiva, el valor màxim és de 78,80% i el mínim és de 18,57%, amb un rang de 60,23%, és a dir, poc més d'un 60%, la qual cosa indica una notable variació. El valor mitjà, que correspon al valor del 2n quartil o del 5é decil és de 48,45%. El 50% de la distribució es troba entre el 1r i el 3r quartil, és a dir, entre els valors 55,54% i 41,61%; el 80% es troba entre el 1r i el 9é decil, és a dir entre els valors 60,57% i 32,79%.

Podria semblar, en analitzar les dades de la taula 3.1, que hi ha una distribució aparentment aleatòria dels barris que estan en el primer o en el darrer quartil. Hi ha barris dels Pobles del Nord, del centre històric, dels eixamples o dels Pobles del Sud.

També els barris del quartil inferior semblen disposar-se de manera aleatòria. És certa aquesta impressió d'aleatorietat o més bé hi ha una lògica subjacent a aquesta distribució? Les explicacions anteriors sobre les dificultats relacionades amb la mesura de la competència escrita passiva aconsellarien referir aquesta qüestió a la competència escrita activa, on les diverses fonts presentaven resultats més coherents. Passem doncs a la seua exposició.

Com mostra la taula 3.1, els barris amb percentatges de competència major s'ubiquen en pobles perifèrics i no n'hi ha al centre històric i als eixamples. Llevat d'açò, la resta de distribució de barris sembla presentar una certa forma aleatòria. En el cas dels barris amb menor competència escrita activa, és clar que aquells barris ja indicats amb una

baixa competència oral o amb una baixa competència escrita passiva presenten resultats també baixos pel que fa a la competència escrita activa. Aquest és el cas d'El Pilar, Benicalap o la Ciutat Fallera.

Pel que fa a la competència escrita activa, el valor màxim és de 36,02% i el mínim és de 6,84%, amb un rang de 29,18%, és a dir, quasi un 30 punts en termes absoluts i un 72% sobre el valor màxim. El valor mitjà, que correspon al valor del 2n quartil o del 5é decil és de 19,56%, lleugerament superior a la mitjana de la ciutat, que és 18,88%. El 50% de la distribució es troba entre el 1r i el 3r quartil, és a dir, entre els valors 22,77% i 16,87%; el 80% es troba entre el 1r i el 9é decil, és a dir entre els valors 29,10% i 13,67%. Cal afegir que el coeficient de correlació linial entre la competència escrita passiva i l'activa és de 0,68 si considerem la població major de 3 anys, i de 0,67 si considerem la població major de 10 anys (valors molt lleugerament menors als registrats per a les competències orals, que eren 0,74 i 0,69, respectivament).

Ha estat comentada l'anomalia de la competència escrita passiva, i han estat aportats resultats corresponents als diversos barris i districtes. La distribució dels barris que formaven part del primer i del darrer quartil de la competència escrita passiva i de la competència escrita activa semblava, per una banda, estar relacionada amb la distribució de les competències orals, però d'una altra banda semblava haver-hi una distribució quasi al·leatòria. En l'epígraf següent es tracta de presentar la lògica subjacent a aquesta distribució, més concretament, mostrar la relació entre la competència escrita activa i la mobilitat social vertical i el conflicte de classes.

3.2. La relació entre la competència escrita activa i la mobilitat social vertical i el conflicte entre les classes socials

Comencem, com en el cas de les competències orals, amb una ullada general de les dades del padró de 1996. La variable lloc de naixement sembla afectar la competència escrita de manera clara. En el cas de la competència passiva (llegir), el percentatge de la població forana representa un 60% del percentatge de la població nascuda a la mateixa ciutat, i en el cas de la competència activa, encara menys, al voltant d'un 43%. Com es pot suposar, també la formació afecta el percentatge de competència. En el cas dels estudis terciaris, el percentatge de competència passiva duplica el corresponent del grup sense estudis o amb estudis primaris, i en el cas de la competència activa (escriure), el triplica. En el cas de la competència passiva, les dades són significativament semblants per a les dues fonts estadístiques considerades E-93 i P-96, com es pot veure a la taula següent.

COMPETÈNCIES ESCRITES DE LA POBLACIÓ DE VALÈNCIA SEGONS LA PROCEDÈNCIA I DIVERSES FONTS
ESTADÍSTIQUES

(Ciutat de València, població >15 i >3 anys, 1993 i 1996, percentatges)

	Lloc de naixement	E-93	P-96
CEP	València	56,77%	53,49%
	Resta de L'Horta	52,54%	56,21%
	Resta del PV	49,41%	49,57%
	Resta d'Espanya	23,52%	23,03%
	Resta del món	46,66%	30,25%
CEA	València	22,80%	23,88%
	Resta de L'Horta	16,94%	20,51%
	Resta del PV	19,18%	18,43%
	Resta d'Espanya	5,46%	6,03%
	Resta del món	6,66%	11,11%

Font: Elaboració pròpia d' E-93 i P-96.

En la taula 3.1 hi ha el detall de la CEP i la CEA de la població nadiua i forana dels districtes i barris de la ciutat. Com ha estat comentat abans, en el cas de les competències orals, la distinció entre població nadiua i forana, en ser important i apuntar una tendència clara pel que fa a les competències orals i escrites, no resulta totalment exacta des de la perspectiva sociolingüística, ja que els límits del domini lingüístic no coincideixen amb el límits de referència indicats anteriorment. La correlació entre competències actives oral i escrites és elevada (0,72 o 0,70, segons l'edat mínima considerada), i que la correlació entre els percentatges de població forana procedent de comunitats autònomes castellanoparlants o de l'estranger en ser important (-0,53 o -0,52), resta per baix dels coeficients assolits per les competències orals. Què vol dir això? Per una banda, que és clar que la competència escrita, per dir-ho així, se solapa damunt de la competència oral, i per tant hi ha una elevada correlació lineal entre ambdues i el factor que resulta determinant en una té una certa importància per a l'altra. Ara bé, també la taula anterior mostra com els coeficients resulten inferiors en el cas de la llengua escrita, la qual cosa pot suggerir l'existència d'altres factors. Aquesta possibilitat és la que anima a continuar amb l'anàlisi. Per realitzar-lo cal reprendre un marc teòric de referència.

Ha estat comentada la teoria sociològica de de Pierre Bourdieu, que estableix una relació entre els diversos tipus de «capital». Mitjançant el capital simbòlic resultarien valoritzats i legitimats altres capitals, com ara el capital econòmic i el capital cultural. La posició de classe (resultat de la disposició de capital econòmic) i les competències escrites (manifestació clara del capital cultural) haurien de presentar, per tant, una certa correlació. Si aquesta hipòtesi fóra ratificada, constituiria un fonament sòlid per establir la norma social de la llengua escrita. És clar que «norma social» s'ha d'entendre ací com una recerca

ulterior a l'establiment de la relació (i de la correlació) entre llengua oral i escrita. És a dir, la pregunta per la norma social de la llengua escrita és la qüestió sobre si és possible establir, d'alguna manera, una relació entre una clara manifestació de capital cultural (llegir i, sobretot, escriure una llengua) i el capital econòmic. Ara bé, les dades sociolingüístiques habituals (com ara, el padró) no permeten establir la posició de classe «objectiva» de les persones. Per això, hauren d'emprar una via indirecta de ratificació, estudiant un indicador socioeconòmic relacionat amb els barris.

Un indicador d'estratificació social associat al barri és el valor cadastral mitjà, calculat a partir de l'impost de béns immobles (IBI). Sembla lògic que hi ha una relació entre nivell de rendes i valor cadastral de la vivenda habitual i altres indicadors de l'estatus social referits a la configuració dels barris (equipaments, preu dels habitatges en venda o lloguer, tipus de comerç, tipus d'establiment d'esplai, etc.), més encara si, com ha estat indicat, la mobilitat residencial ha estat una de les característiques més acusades de l'actual vida urbana (Ninyoles, 1996: 33, 35-36)

Amb independència de l'exactitud de les dades proporcionades per IBI i el llarg debat sobre les revisions cadastrals, qüestió aquesta que ultrapassa el marc d'aquest treball, és possible establir un índex, que anomenaré índex de valor cadastral (IVC), per a cadascú dels barris a partir del valor cadastral mitjà (vcm_i) efectiu, tot relacionant-lo amb els valors màxim i mínim de la sèrie, segons la fórmula:

$$IVC^2 = vcm_i \text{ efectiu} - vcm_i \text{ mínim} / vcm_i \text{ màxim} - vcm_i \text{ mínim}$$

La distribució dels vcm és positivament asimètrica. Per tal de corregir-la, donant-li més simetria, l'índex es formula elevat al quadrat.

Per exemple, el barri de L'Hort de Senabre presenta un vcm_i de 2.542.100 pts. (15.278,33 euros). El màxim vcm_i correspon al del barri Jaume Roig, amb 8.728.699 pts. (52.460,54 euros); el mínim, el de La Mauella, als Pobles del Nord, amb 1.293.112 pts. (7.771,76 euros). Per tant:

$$IVC^2 = 2.542.100 - 1.293.112 / 8.728.699 - 1.293.112 = 0,1679; IVC = 0,4097$$

Amb aquesta transformació els IVC oscil·len entre 0 i 1 (o 0% - 100%). En la taula 3.2 hi ha el valor cadastral mitjà de les vivendes de cada barri de la ciutat de València, agrupats per districtes de la manera habitual, i el valor del corresponent IVC. Els barris amb un major IVC es disposen, llevat d'El Saler (19.4), en una zona allargada, que uniria Arrancapins (3.4) amb La Carrasca (13.5), i que arriba al màxim en els barris vora el riu vell: El Pla del Remei (2.2), Exposició (6.1) i Jaume Roig (6.3). Els barris amb menor IVC es disposen més bé en les zones perifèriques.

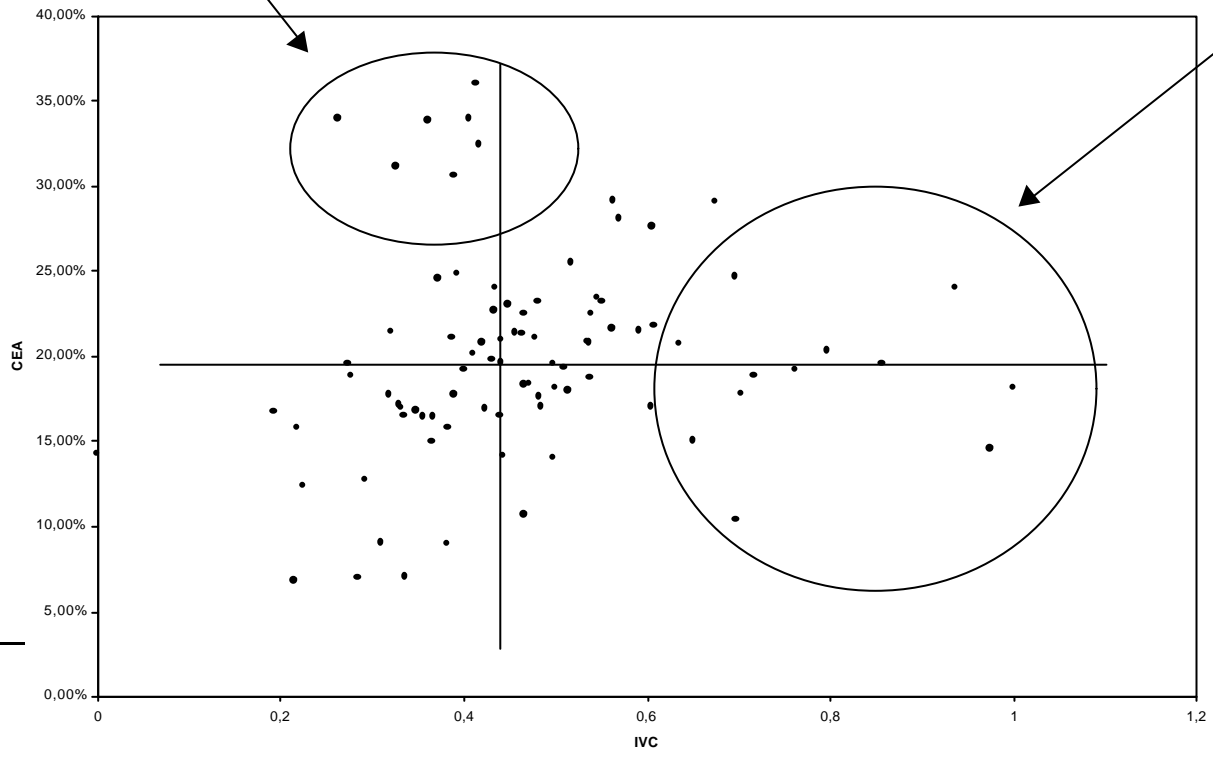
Doncs bé, la correlació linial entre el percentatge de competència escrita activa i l'índex de valor cadastral és molt baixa (0,139): Significa aquest baix coeficient que no hi podem establir cap relació? Com se sap determinades configuracions en les distribucions

presenten coeficients de correlació linial baixos encara que entre dues variables hi haja una relació, precisament perquè no és linial, o no ho és en el rang de la distribució, on es poden donar tendències contraposades que anulen o redueixen el coeficient global. Com s'intentarà demostrar aquest és el cas, la qual cosa és, per altra banda, la conclusió que es podia deduir de l'aproximació històrica realitzada i de la recerca qualitativa.

Per explicar aquesta peculiaritat no linial de la distribució de la competència escrita activa en relació a l'indicador socioeconòmic escollit, cal parar esment a la seua representació gràfica.

Agrupament A

Agrupament B

Com es pot veure al núvol de dispersió dels valors de la competència escrita activa i de l'índex de valor cadastral, hi ha dos agrupaments que s'allunyen dels valors mitjans. D'una banda hi ha una sèrie de punts (que anomenarem agrupament A), els quals s'allunyen de la línia horitzontal corresponent a la mitjana de la competència escrita activa; per una altra banda, hi ha una altra sèrie de punts que s'allunyen cap a la dreta de la línia vertical corresponent a la mitjana dels valors de l'índex del valor cadastral (agrupament B). A què corresponen aquests dos agrupaments? En el cas de l'agrupament A els punts corresponen en bona mesura a barris dels districtes 17 i 19, val a dir, els Pobles del Nord i els Pobles del Sud, que presenten uns valors cadastrals mitjans molt baixos i que tenen alts índex de competència oral activa i, lògicament, de competència escrita activa. En el cas de l'agrupament B, es tracta de barris amb valor cadastral elevat. Concretament s'ha emprat com a criteri distingir aquells barris amb un valor cadastral mitjà superior a 4 milions de pts.

Si deixem de banda els dos agrupaments, val a dir, si recalquem la correlació sense comptar els districtes 17 i 19 i els barris amb valor cadastral superior a 4 milions de pessetes, la correlació linial presenta un valor de 0,593, per als 58 barris restants. Aquesta correlació corregida es representa en el gràfic 7.4, i permet ratificar en termes generals la relació entre capital cultural i capital econòmic que definia Bourdieu. A major nivell econòmic (caldría dir, econòmic-social, ja que l'indicador no arreplega exclusivament nivell de rendes), més competència escrita activa, amb una correlació pròxima al 0,6, amb les excepcions corresponents als dos agrupaments.

En el cas de l'agrupament A, l'anomalia respon a dos factors combinats: un valor cadastral molt baix dels habitatges (cases antigues, semirurals, etc.) amb una alta competència (també, recordem-ho, amb una alta competència oral). Així i tot, els barris dels districtes 17 i 19 no s'allunyen de la norma explicitada, ja que aquests 15 barris presenten un coeficient de correlació linial de 0,413.

En el cas de l'agrupament B, que s'ha ampliat a les dades dels barris amb valors cadastrals mitjans superiors a 4 milions de pessetes (16 barris –el barri d'El Saler es considera part dels dos agrupaments), els valors de la CEA és variable, fins el punt que aquests barris presenten un índex de correlació molt baix, i fins i tot negatiu: -0,185.

D'alguna manera, l'aproximació històrica que s'hi pot realitzar i la conclusió de la consideració sistemàtica, pel que fa a les competències escrites, es corresponen. La classe social superior renuncià a la llengua pròpia cap a començaments del segle XVI i sembla mantenir-s'hi. Les classes mitjanes i baixes integrarien les competències escrites dins del seu capital cultural menor, però és clar que seria un capital «desprestigiat» socialment. És ben important advertir que aquest efecte «classista» en la distribució de les competències escrites s'adverteix en les dades anteriors perquè el nivell d'anàlisi és el barri. Els estudis anteriors sociolingüístics sobre la ciutat de València, en la mesura que consideraven com a

unitat d'anàlisi el districte o agrupaments de districtes, no podien demostrar aquesta conclusió. Hi ha prou a pensar que els 16 barris de l'agrupament B, amb valors cadastrals mitjans superiors a 4 milions de pessetes, es troben a 8 districtes diferents.

Per arrodonir la conclusió cal mostrar que aquesta actitud de la classe superior respecte del valencià no s'acompleix respecte d'altres elements integrants del capital cultural, com ara l'escolarització o l'assoliment de nivells educatius elevats. Altrament dit, es tracta de demostrar que la classe superior vol, per emprar una fórmula sintètica, saber escriure millor, *però no en valencià*. Per comprovar aquesta hipòtesi farem servir dos indicadors més, com són el percentatge de població major de 17 anys que disposa només de titulació educativa de nivell primari i la població major de 24 anys amb estudis universitaris. En la taula següent, 3.2, s'arreglen també els valors d'aquestes dues variables per al conjunt de barris de la ciutat. El percentatge de població major de 17 anys que disposa només de titulació educativa de nivell primari s'expressa de manera inversa (a fi de simplificar els càlculs posteriors i eliminar els signes negatius de les correlacions).

Com és lògic, hi ha una correlació molt elevada entre les dues variables, amb un valor de 0,817 (signe positiu perquè considerem l'invers dels estudis primaris). El que resulta significatiu és que ambdues variables també presenten correlacions molt fortes amb l'índex de valor cadastral (0,853 amb la inversa de la població major de 17 anys amb estudis primaris i 0,859 amb la població major de 24 anys amb estudis universitaris), però no amb la competència escrita passiva (0,09 i -0,03, respectivament). Ara bé, si considerem els barris de la ciutat, llevat d'aquells que estan als districtes 17 i 19 (Pobles del Nord i del Sud) i els barris amb un valor cadastral mitjà superior als 4 milions de pessetes, la correlació entre la competència i els indicadors de formació s'eleva a 0,65 i 0,45, respectivament. La taula següent sintetitza aquest resultat per al conjunt dels barris. També s'afegeixen els resultats per als barris de la ciutat, llevat dels dos agrupament esmentats.

MATRIU DE CORRELACIONS DE L'INDEX DE VALOR CADASTRAL DE LES VIVENDES PER BARRIS, COMPETÈNCIA ESCRITA ACTIVA, PERCENTATGE INVERS DE PERSONES MAJORS DE 17 ANYS AMB ESTUDIS PRIMARIS O SENSE ESTUDIS, I PERCENTATGE DE PERSONES MAJORS DE 24 ANYS AMB ESTUDIS UNIVERSITARIS.
(Barris de la ciutat de València, 1996, índexs de correlacions de Pearson)

	IVC	CEA (>10)	1- >17 prim.	> 24 univ.
Tots els barris				
IVC		0,139	0,853	0,859
CEA (>10)			0,090	-0,035
1- >17 prim.				0,817
> 24 univ.				
Barris menys agrupaments A i B (districtes 17, 19 i VCM > 4 Mpts.)				
IVC		0,593	0,876	0,691
CEA (>10)			0,649	0,451
1- >17 prim.				0,729
> 24 univ.				

Font: Elaboració pròpia.

Hi ha, doncs, una relació entre nivell formatiu i competència escrita (cal recordar que els percentatges de competència activa per als tres nivells formatius eren 9,79%, 22,79% i 29,73%), i entre nivell econòmic i nivell formatiu (les dues correlacions de 0,85 entre IVC i els dos indicadors de formació dels barris), però hi ha un trencament perquè la correlació entre competència activa i nivell econòmic presenta la característica explicada.

En síntesi, doncs, les dades semblen ratificar la relació que podem interpretar tot seguint a Bourdieu, entre capital econòmic i social i capital cultural, amb l'advertiment que per a la classe superior valenciana la capacitat d'escriure la llengua pròpia no forma part d'aquest capital cultural. Aquesta norma social de la llengua escrita és, per dir-ho així, subjacent a la relació de la capacitat d'escriure amb la capacitat de parlar la llengua; respon a una secular comprensió del capital de la classe superior.

Hi ha un altre procediment estadístic que permet fonamentar la mateixa conclusió. És possible realitzar una anàlisi estadística multivariable, concretament una anàlisi de regressió múltiple, tot considerant com a variable dependent la competència escrita activa i com a variables dependents el conjunt de variables que han estat considerades fins ara:

- percentatge de població procedent de comunitats autònomes castellanoparlants o de l'estranger,
- índex de valor cadastral,
- proporció de la població major de 17 anys només amb estudis primaris (invers),
- percentatge de persones majors de 24 anys amb estudis universitaris,
- i proporció de població amb competència oral activa

Com es pot veure a la taula 3.3, el model presenta un coeficient de correlació múltiple de 0,84, que correspon a un coeficient de determinació de 0,71, que és la proporció de la varianza de la variable dependent (competència escrita activa) explicada per les variables independents esmentades. D'acord amb el nivell de significació de la *t* de Student, l'invers de la proporció de la població major de 17 anys amb estudis primaris, el percentatge de persones majors de 24 anys amb estudis universitaris i la proporció de la població amb competència oral activa té un efecte significatiu (al nivell $p < 0,01$). Si considerem aquestes variables i realitzem una comparació entre els coeficients de correlació simple i els coeficients de correlació parcial, és a dir el coeficient de correlació entre una variable dependent i una altra independent, quan totes les altres variables considerades independents que intervenen en una anàlisi de regressió romanen constants) trobem un nou argument per fonamentar la conclusió expressada anteriorment.

	Coef. correlació simple	Coef. correlació parcial
1- >17 prim.	0,09	0,54

> 24 univ.	-0,03	-0,55
COA	0,69	0,71

Font: Elaboració pròpia de P-96.

Com mostra la taula anterior, les tres variables considerades, respecte de la competència escrita activa, presenten comportaments distints en establir els seus coeficients de correlació parcial. Mentre que el coeficient per al cas de la competència oral activa es manté pràcticament idèntic, les altres dues variables (que són pràcticament zero en el coeficient de correlació simple) experimenten canvis en sentit contrari. La primera variable, l'invers de la població major de 17 anys amb estudis primaris o sense estudis, presenta aleshores una correlació parcial de 0,54 i la segona variable, la proporció de població major de 24 anys amb estudis universitaris, de -0,55. Com interpretar aquestes dades? Sembla que, quan es mantenen controlades la resta de variables, el nivell de formació es presenta com una variable que intervé de manera directa: quan menys persones hi haja en un barri només amb estudis primaris o sense estudis, més persones amb capacitat per escriure en valencià, amb un coeficient de 0,5. Però quan no es referim al nivell formatiu en general no primari, sinó exclusivament als estudis superiors (que correlacionen de manera destacada amb l'índex de valor cadastral, amb pràcticament un valor de 0,86), la tendència presenta un valor semblant, però de signe contrari. A més persones amb titulació universitària i amb un nivell socioeconòmic superior, menys persones amb capacitat d'escriure en valencià, i viceversa.

Encara hi ha una indagació complementària que reforça aquestes conclusions, encara que de manera negativa. En tractar les competències escrites en la nostra llengua es planteja una qüestió que podem tractar per a les dades referides a la ciutat de València: Hi ha relació entre l'analfabetisme en castellà i l'analfabetisme en valencià? I, cas d'haver-ne, s'ha d'entendre en el sentit de l'argumentació precedent?

Cal començar advertint que farem de l'analfabetisme una definició en termes d'incompetència per escriure la llengua en qüestió, i no en termes d'anys d'escolarització, també que els percentatges que presenta l'un i l'altre són prou diferents. Mentre que, segons P-96, un 2,47% de la població de la ciutat de València no sap escriure en castellà, un 81,11% no sap fer-ho en valencià. A la taula 3.2, s'arreguen els percentatges de població de cadascú dels districtes i barris que es consideren analfabetes en castellà i en valencià, val a dir, el conjunt de la població de referència (persones >10 anys) menys aquelles que disposen de competència escrita activa. Com s'hi pot veure, als districtes, els percentatges oscil·len entre el 0,71% (El Pla del Real) i el 4,55% (Poblats Marítics), pel que fa al castellà, i el 69,81% (Pobles del Nord) i el 84,78% (Benicalap), pel que fa al valencià. Als barris, els percentatges d'analfabetisme en castellà oscil·len entre el 0,48% (Sant

Francesc) i el 10,08% (Faitanar); mentre que en valencià, oscil·len entre el 63,97% (Pinedo) i el 93,15% (Les Moreres, també amb un elevat índex d'analfabetisme en castellà, el 9,39%).

El coeficient de correlació calculat per a les dues columnes de la taula 3.2, tot considerant només els valors dels districtes és de -0,025; però si considerem els barris només, aleshores presenta un valor de 0,229. Aquesta correlació és baixa. Tanmateix, si calculem la correlació entre analfabetisme en castellà i en valencià per als barris dels poblats (poblats marítics, districte 11; poblats del Nord, districte 17; poblats de l'Oest, districte 18, i poblats del Sud, districte 19), en total 23 barris, el valor puja a 0,610. El fet que és l'efecte dels barris no perifèrics allò que, per dir-ho així, neutralitza la correlació, s'ha d'entendre com que és precisament en aquests barris on la lògica de la distribució de l'analfabetisme en castellà (residual) i la del valencià són discrepants. Altrament dit, no és exclusivament la distribució, diguem-ne, educativa la que determina l'analfabetisme en valencià.

Una vegada establert el caràcter *de classe* de la norma escrita (en el sentit específic) podem tornar la reflexió sobre la norma oral. El problema per determinar que també la norma oral té un component de classe és que són els grups de menys capital econòmic (economicosocial) aquells que presenten una major competència i, *al temps*, una menor competència. Una major competència en el cas de la ciutadania dels pobles perifèrics, com ja ha estat mostrat. Però aquests pobles presenten valors molt baixos en l'indicador escollit, relatiu al valor cadastral mitjà. I menor competència en el cas de la població forana procedent de comunitats autònomes castellanoparlants, que també correlacionen amb baixos IVC. Concretament, la correlació entre la proporció de població procedent de les comunitats castellanoparlants més nombroses i de l'estranger amb l'índex de valor cadastral (llevat els barris dels districtes 17 i 19, Pobles del Nord i del Sud, presenta un valor de 0,555).

Se genera així una *dobla excepcionalitat* que té conseqüències importants en la mesura en que, actuant conjuntament, amaga el caràcter *classista* de la distribució de les competències i (per l'establiment de relacions entre competències, usos, ensenyament, etc.) del conjunt de comportaments lingüístics. Si considerem el capital socioeconòmic, hi ha una correlació amb la competència lingüística *però* els estrats inferiors en el cas de pobles perifèrics presenten alta competència (per l'absència de població forana o la capacitat d'integrar-la lingüísticament); el comportament de la classe superior, també trenca, *però*, la tendència.

No és molt difícil entreveure que aquesta *dobla excepcionalitat* té una conseqüència important, i és el conflicte, latent o patent, entre aquelles institucions que representen al capital socioeconòmic i aquelles altres que representen al capital cultural. Altrament dit, la peculiar pauta de relació dels distints estrats socioeconòmics és discrepant als estrats

derivats del capital cultural. Una de les persones entrevistades en la part qualitativa d'aquesta recerca, encara que parlava d'«usos» es referia clarament a aquesta distribució peculiar: «Hi ha un buit del valencià en els usos intermedis. Hi ha un ús en el nivell baix i en els alts, per exemple, els intel·lectuals, però al mig hi ha un buit, que és una massa molt important. No sé dir quants, però estan dalt i baix, i al mig, no. Però ací, quants intel·lectuals hi ha? molt pocs. La zona del mig és un desert [per a la llengua].».

Abans d'aprofundir en la relació amb la formació, es presentarà una proposta de zonificació de la ciutat que parteix de l'elaboració de les dades precedents.

3.3. Proposta de zonificació

De les anàlisis anteriors sobre les normes d'ús social de la llengua parlada i escrita s'ha de deduir una proposta de zonificació de la ciutat. Es tracta de conjugar les dues normes socials d'ús enunciades anteriorment, que, amb tot, no es poden entendre com a autònomes. Per fer-ho, pararem esment als extrems superior i inferior de cadascuna de les distribucions, la dels valors de la competència oral activa i els de la competència escrita activa; així com també als valors mitjans d'ambdues. El procediment de determinació de les zones parteix, per tant, de l'esquema següent:

COA	CEA		
	alta	mitjana	baixa
alta	positiva (p)		oral (o)
mitjana		mitjana (m)	
baixa	escrita (e)		negativa (n)

Es consideren només els casos extrems. El barris amb valors corresponents al terç superior d'ambdues competències (positiva, p), o els inferiors (negativa, n). Els valors amb el terç superior de la competència oral, però l'inferior de l'escrita (oral, o) i viceversa (escrita, e). A més, es consideren dues possibilitats més. Els valors corresponents al terç mitjà d'ambdues competències i el cas dels barris que són pobles perifèrics (rodalies, r). El resultat general, comparat amb altres propostes de zonificació prèvies, es presenta a la taula 3.4. La columna M arreplega la proposta de zonificació de Mira (1981), el qual distingeix cinc agrupacions, en funció de la població immigrada i del percentatge de valencianoparlants.

a) València vella: barris (més bé, districtes) interiors antics no «remodelats».

- b) Eixamples. Les grans vies Marqués del Túria i Ferran el Catòlic i voltants.
- c) Antics pobles absorbits.
- d) «Del riu a la mar»: barris amb caràcter de comunitat encara semi-autònoma.
- e) Barris (més bé, districtes) exteriors del Nord i Oest.

Ferran Colom revisa la proposta de zonificació de Mira i n'afegeix dues més, que anomenaré C1 i C2 (Colom, 1998: 45-46 i 74-79, respectivament). La primera classificació és: a) Pobllats Marítims, Ciutat Vella i Eixamples; b) Saïdia, Quatre Carreres, Campanar, Algirós, Benimaclet i Jesús; c) Pla del Real, Olivereta; Patraix, Camins del Grau; Pobllats de l'Oest, Racanya i Benicalap; d) Pobllats del Nord i Pobllats del Sud. La segona classificació és: a) Ciutat Vella, Eixample, Extramurs i Pla del Real; b1) Jesús, Pobllats Marítims, Algirós i Benimaclet; b2) Campanar, Saïdia, Olivereta, Patraix, Quatre Carreres i Camins al Grau. Colom introdueix les variacions de la seua primera classificació «per les modificacions demolingüístiques esdevingudes en la ciutat i per algunes llacunes en el treball de camp realitzat per Mira». Fa servir un doble criteri: competència lingüística i taxa d'immigració. La segona classificació introdueix un nou criteri: tipologia dels matrimonis, i precisa el «nivell d'ús» a partir del seu treball empíric

La proposta presentada ací (H, per Hernández) es realitza al nivell dels barris, i no dels districtes o d'agrupacions més àmplies, i fa servir un doble criteri que es correspon amb la doble norma d'ús presentada anteriorment. Cal advertir que les zonificacions de Mira i Colom no contempen la diversitat dels districtes. Per exemple, els districtes de Campanar, Saïdia, El Pla del Real, Jesús, Quatre Carreres i Algirós (és a dir, la tercera part del nombre total de districtes) presenten tres tipus diferents de barris, segons la classificació anterior.

Són ben poques les línies que indiquen barris de zones oposades (positiu i negatiu o oral i escrit). Pel que fa a la continuïtat dels barris d'un tipus o altre, es podria parlar dels següents agrupaments:

- i) Llevat dels pobles del Nord i del Sud, hi ha un continuum de barris del tipus positiu o oral, el qual, des d'una part de la Ciutat Vella, es prolonga cap al Nord-oest i cap al Sud-est.
- ii) Els barris negatius, escrits (val a dir, el terç inferior de competència oral) i mitjans es disposen en diversos agrupaments: al Nord, a llevant (Camins al Grau i Algirós), a ponent (La Font Santa-La Llum) i al Sud.

3.4. La llengua a l'ensenyament

Començarem amb una ullada general a la situació de la llengua a l'ensenyament. L'ensenyament del valencià en l'educació primària i secundària és obligatori (llevat de les

exempcions justificades), com ha reiterat el Tribunal Superior de Justícia (CCEC 1994 i 1995). La norma lingüística i la tradició literària impartida són absolutament respectuoses amb la unitat de la llengua (Hernández 1996). L'any 1991, la Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa de la CCEC publicà el llibre *Un model educatiu per a un sistema escolar amb tres llengües. I. Proposta organitzativa* (Pascual i Sala, 1991). No es publicà cap continuació. Tampoc el seu contingut fou establert de manera unitària i íntegra. Tanmateix, l'administració educativa desenvolupà els programes determinats al llibre: el programa d'ensenyament en valencià (PEV), adreçat a alumnat majoritàriament valencianoparlant resident en territori de predomini lingüístic valencià; el programa d'incorporació progressiva (PIP), adreçat a l'alumnat del mateix territori i que es defineix per un ús predominant del valencià com a llengua d'instrucció; i el programa d'immersió lingüística (PIL), adreçat a alumnat castellanoparlant. En l'estiu de 1996, els autors de la proposta del model descrivien així la seua situació: «A hores d'ara, l'estatut jurídic de la proposta –apareguda, en la totalitat en publicacions de la Conselleria d'Educació i Ciència– és, com a mínim, insòlit. Per una banda, els seus fonaments legals estan ben contrastats; fins i tot a la part més específica –els programes– se li pot trobar un referent legal concret [...] però per altra, tot i que gran part de la terminologia, i dels elements i continguts que s'hi proposen s'han incorporat progressivament a l'activitat habitual de la Conselleria i, fragmentàriament, a la normativa de rang inferior (Ordres i Resolucions), no hi ha hagut cap document legal que l'haja assumit íntegrament, que n'haja especificat i descrit els elements constitutius, i que n'haja concretat les condicions d'aplicació. [...] En realitat, aquesta situació fa palesa una falta de voluntat política de convertir el fet diferencial lingüístic i cultural del nostre sistema educatiu en el marc irrenunciable per a l'aplicació d'una política educativa nacional. D'aquí les incoherències i vacil·lacions que hem esmentat. I d'aquí, també, la falta d'energia i convicció a l'hora d'aplicar fins i tot la legislació vigent.» (Pascual i Sala, 1996: 215-216). L'única aportació posterior al panorama descrit per Pasqual i Sala seria l'establiment a partir de 1998 d'un programa d'educació bilingüe enriquit (PEBE), amb la incorporació precoç d'una llengua estrangera. Un recent document de la CCEC torna a enunciar aquests programes assumits *de facto* en un capítol significativament titulat «Ensenyament de llengües» (no: Ensenyament *en* llengües) (CCEC, 2000).

Si el diagnòstic de Pasqual i Sala («falta de voluntat...», «incoherències i vacil·lacions», etc.) és correcte, caldria deduir que el progrés que ha experimentat l'ensenyament en valencià en els diversos programes, es deu fonamentalment al mateix impuls de la societat civil que es pot apuntar com a causa del redreçament de la llengua pròpia. Realitzar una estimació quantitativa de la distribució de l'alumnat en els diversos programes d'ensenyament bilingüe presenta, a més de l'habitual manca de dades desagregades, la dificultat de creuar-les amb les generals d'un sistema educatiu en reforma.

Amb les dades disponibles, però, es poden formular les següents conclusions. En Educació Infantil, Primària i primer cicle de Secundària (que en bona mesura es continua realitzant als anteriors centres d'EGB), hi ha un augment sostingut en termes absoluts de l'alumnat que s'incorpora al PEV i al PIL. En el curs actual representen 102.000 alumnes, 2/3 dels quals corresponen al PEV i 1/3 al PIL. El PEV registra un augment anual equivalent del 10,9% i el PIL del 21,6%, durant els anys noranta. En el cas del segon cicle de l'Educació Secundària i el Batxillerat, el PEV arreplega 30.000 alumnes, amb un increment anual superior al 25% des del curs 1990/91. En l'Educació Secundària es presenten dificultats per estendre els programes vigents fàcticament en l'Educació Infantil i Primària, la qual cosa ha estat entrebancada per altres factors de política educativa, com ara l'endarreriment del mapa escolar, la gran proporció de professorat que ocupa precàriament el seu lloc de treball (interinitats, comissions de servei, expectativa de destinació, etc.), i la manca d'exigència de la competència lingüística del professorat (fins i tot als concursos de trasllats). Després de 18 anys que la LUEV establira l'obligatorietat per al professorat de ser competent en valencià, un 13% dels docents d'Educació Primària no aconsegueixen aquesta exigència i no hi ha dades de Secundària (*Levante-EMV 3-2-2000*). Tant en general, com considerant les diverses regions lingüístiques, la proporció de alumnat escolaritzat en PEV o PIL sembla inferior al percentatge de persones que declararien emprar la llengua pròpia a la casa. Quan s'han ofert dades desagregades comarcament de l'alumnat en PEV o PIL venien a reproduir les diferències ja apuntades entre les distintes regions sociolingüístiques. Així mateix cal destacar que l'escola pública ha presentat reiteradament els percentatges majors d'alumnat en el PEV o el PIL. Amb tot, a hores d'ara no es poden cursar els cicles formatius en la nostra llengua. També destaca l'absència de dades relatives a Formació de Persones Adultes, Formació Ocupacional i Contínua, etc.

L'extensió dels programes de PEV o PIL ha estat animada per un important moviment social (Gómez 1996), perquè «l'existència d'escoles en valencià és sobretot una conquesta quotidiana dels ciutadans interessats, una conquesta que s'ha fet línia docent per línia docent i escola per escola. D'ací que s'haja creat un sector social que ha d'estar sempre en contacte, sempre organitzat, sempre actiu, i molt sovint enfrontat a obstacles ideològics i burocràtics de tot tipus» (Beltrán 1998). Aquest moviment ha organitzat més d'un centenar de Trobades d'Escoles en Valencià, d'àmbit comarcal i supracomarcal des de 1990, dos congressos promoguts per la Federació Escola Valenciana (1993 i 1997), i una llarga llista d'iniciatives cíviques. A continuació s'aporten i es comenten les dades que corresponen a l'educació no universitària a la ciutat de València; després, les dades de l'educació universitària; i, per últim, es relaciona l'ensenyament en valencià amb altres variables socials.

a) Educació no universitària

A la ciutat de València hi ha vora cent cinc mil xiquets i xiquetes escolaritzats en Educació Infantil (de 3 anys i més), Educació Primària i Educació Secundària, obligatòria i post-obligatòria. Alguns milers més, encara que resideixen a la ciutat, estudien a escoles ubicades fora del terme municipal (segons el Cens de Població de 1991, 8.930 persones menors de 16 anys estudiaven a un municipi diferent, 33 a una província distinta i 73 més fora del País Valencià, vg. *Anuari Estadístic de la ciutat de València*, 1999: 55).

La distribució per etapes, cicles i cursos educatius, s'arreglega a la taula 3.5. Una comparació d'aquestes dades amb les corresponents del País Valencià es troba a la taula 3.6. Com es pot veure, mentre les dades d'Infantil i Primària són semblants, les de la Secundària, tant obligatòria com post-obligatòria, presenten discrepàncies, fins i tot hi ha una certa inversió entre els percentatges d'una i altra etapa, la qual cosa palesaria l'endarreriment, reiteradament denunciats, de la construcció d'instituts a la ciutat. L'escolarització en centres privats a la ciutat, on ultrapassa la meitat de l'alumnat en la majoria dels nivells educatius, és sensiblement superior que al conjunt del País, on no arriba al terç del total. Així es pot apreciar en les taules 3.5 i 3.6.

El fet que la proporció d'ensenyament públic siga menor a la ciutat de València que al conjunt del País Valencià no és trivial, ja que hi ha una diferència notable entre la presència dels programes d'ensenyament en valencià i d'immersió lingüística entre els centres públics i els privats, on són pràcticament inexistents. De fet, en el cas de la ciutat de València, llevat d'una excepció [el Centre Concertat Caferma, presenta alumnat en valencià, concretament, segons les dades publicades, 11 (EI-4), 12 (EI-5), 11 (EP-1), 13 (EP-2), 13 (EP-3), 15 (EP-4), 13 (EP-5), 14 (EP-6), 14 (ES-1), 20 (ES-2), 17 (ES-3) i 20 (ES-4)], la qual, lògicament, confirma la regla—, els centres privats d'educació no presenten les modalitats d'educació bilingüe (programa d'immersió lingüística). Aquesta és, per altra banda, una situació generalitzada al conjunt del País (Hernández, 1995).

En síntesi, cal avançar que a l'ensenyament infantil (més de 3 anys) hi ha uns 2.000 xiquets i xiquetes que segueixen un programa d'ensenyament en valencià, uns 3.700 a l'Educació Primària, uns 1.500 a la Secundària, tant obligatòria com postobligatòria. En total, més de 7.000 xiquets o xiquetes, la pràctica totalitat dels quals es troba a centres públics d'ensenyament (vegeu la taula 3.7).

b) Educació Universitària

A la ciutat de València tenen la seua seu la Universitat de València (Estudi General) (UVEG) i la Universitat Politècnica de València (UPV). Els campus que es troben al seu terme municipal apleguen la majoria de l'alumnat. No hi ha dades sobre estudiants que reben efectivament la docència en valencià, una quantitat difícil d'estimar. Els serveis lingüístics d'ambdós centres superiors comptabilitzen les «opcions lingüístiques» de l'alumnat, val a dir, la llengua amb la qual demanen rebre la docència (demanda que no sempre és atesa). Les dades generals dels dos centres s'arreglen a les taules 3.8; les dades sobre la competència a la taula 3.9.

c) Escolarització en valencià i altres variables

La taula 3.10 presenta el percentatge d'escolarització en valencià de cada districte a l'ensenyament públic, tot considerant només les etapes obligatòries (Primària i ESO), i d'altres variables sociològiques, ja considerades anteriorment, com ara el percentatge d'escolarització en la xarxa pública i la competència oral i escrita, de tipus actiu.

La correlació entre la columna PIL (pub), és a dir, el percentatge d'alumnat en el programa d'ensenyament bilingüe d'immersió lingüística (ensenyament en valencià), i la columna COA, capacitat oral activa o percentatge de ciutadania que declara poder parlar en valencià, presenta un valor de 0,50, i la correlació entre la columna PIL (pub) i la columna CEA, capacitat d'escriure en valencià, és de 0,53. Val a dir, en ambdós casos ens trobem davant d'una relació moderada, encara que important o substancial. Ara bé, aquesta conclusió cal relacionar-la amb la afirmació anterior sobre la major presència de l'ensenyament privat a la ciutat que al conjunt del País, i la pràcticament inexistència de Programes d'Immersion Lingüística en aquests centres. El percentatge d'ensenyament públic també es correlaciona positivament amb la COA (0,47) i amb la CEA (0,46), però presenta un valor menor quan es comparen el percentatge de PIL i el de l'ensenyament públic (0,24). Per últim, la correlació entre COA i CEA és molt elevada per a les dades dels districtes (0,82%). Per tant, es podria concloure que allà on hi ha competències actives elevades hom pot esperar més escolarització en programes d'immersió. Allà on les competències són menors, hom pot esperar menys escolarització. Llevat d'una excepció, no es pot esperar escolarització en valencià a l'ensenyament privat, que es distribueix amb una baixa correlació i es concentra en els districtes amb percentatges de programes d'immersió

baixos. La relació que presenten aquestes variables fa pensar en una dinàmica que podríem anomenar *dualitzadora-negativa*, ja que el programes d'ensenyament en valencià (immersió, en aquest cas), arriben a una porció de la població (una part de l'ensenyament públic), la integració en els quals sembla relacionada amb les competències del districte d'origen; una mena d'«efecte Mateu» restringit a una part de la població.

3.5. Conclusions sobre la norma social de la llengua escrita

Aquest capítol, tot seguint les hipòtesis suggerides per l'aproximació històrica, ha estudiat, en primer lloc, la dinàmica evolutiva de les competències escrites, amb el recurs a la taxa de manteniment de la incompetència, procediment que es mostra adequat per al cas de la competència escrita activa (capacitat d'escriure). L'evolució de la capacitat de llegir presenta una certa anomalia. L'estudi de la relació d'aquesta variable amb la competència oral passiva en valencià i la capacitat d'escriure en castellà, així com l'estudi de l'enquesta de 1993, palesa que l'anomalia es deu probablement a la manca d'oportunitats de lectura, i no pas a la de capacitat efectiva. La presentació dels percentatges de competència escrita passiva i activa als distints barris sembla relacionar-se, en una primera aproximació, a la diferència entre el conjunt dels barris i els pobles perifèrics, d'una banda, i la distribució de competències orals, d'una altra. En qualsevol cas, les dades de la ciutat palesen un procés d'assoliment de competències anàleg al que es desenvolupa al conjunt del País.

En segon lloc, per tal d'establir la relació entre la competència escrita activa i altres variables, ha estat formulat un índex de valor cadastral, corresponent als distints barris, com un indicador socioeconòmic. Competència i índex es correlacionen de manera no lineal, per l'efecte d'agrupaments de dades que corresponen als pobles perifèrics i als barris de la classe superior. Hi ha, així, una visualització de la desafecció secular de la classe superior amb el valencià, que es pot argumentar també de distintes maneres: a partir del càlcul de correlacions amb altres variables relacionades amb el capital cultural (com ara, l'invers de la població major de 17 anys només amb estudis primaris o sense estudis, o la població major de 24 anys amb estudis universitaris), el càlcul d'una anàlisi de regressió múltiple, més concretament, l'establiment de la comparació entre els coeficients de correlació simple i els coeficients de correlació parcial, i, per últim, l'estudi de la comparació de la distribució de l'analfabetisme en valencià i en castellà.

Després de l'estudi de la competència escrita activa es possible avançar una proposta de zonificació que es concreta al nivell de barri, front a les publicades anteriorment, que ho feien al de districte o agrupaments de districtes.

L'estudi de les competències escrites es pot completar aportant les dades sobre la relació, ja esmentada, amb els nivells formatius, documentada per les fonts estadístiques disponibles. La formació no presenta una correlació amb la competència, sinó també s'articula amb l'ús i amb la concreció de la regla d'inhibició i l'índex de sobrecompetència.

La llengua a l'ensenyament mereix un tractament específic. Malgrat la indeterminació legal, hi ha un increment sostingut d'ensenyament en valencià en les diferents modalitats i nivells. Aquest augment es pot observar també si es consideren les dades dels diferents cursos, referides a la ciutat de València, respecte a l'ensenyament no universitari. Cal destacar la major presència relativa a la ciutat de l'ensenyament privat, on la presència de programes d'ensenyament en valencià es pràcticament inexistent. En total, més de 7.000 xiquets o xiquetes, la pràctica totalitat dels quals es troba a centres públics d'ensenyament, fan servir el valencià com a llengua vehicular de l'aprenentatge. Aquesta és, en principi, l'opció d'una cinquena part dels estudiants universitaris que reben classe a la ciutat. En estudiar la relació entre l'escolarització i altres variables, s'adverteix un efecte de dualització negativa, amb una clara correlació entre competències actives, tant orals com escrites.

Fins ara ha estat estudiada la llengua oral i la llengua escrita, tant amb una aproximació històrica com amb una consideració sistemàtica. S'ha mostrat així, per dir-ho d'alguna manera, allò que ha hagut i allò que hi ha. Es tracta ara de pensar en termes d'allò que hi haurà. Aquest és el sentit de la quarta part d'aquest treball, aquella que intentar reflexionar «més enllà de la norma social».

4. Més enllà de la norma social

In Dingen dieser Art aber kann die eigne Überzeugung sehr fest sein und auch gleichgestimmten und analog operierenden Genossen sehr leicht mitteilbar; aber die Form einer Demonstration würde man der Darstellung vergeblich auszuprägen suchen.

[En assumptes d'aquesta mena, però, la pròpia convicció pot ser molt ferma i també fàcilment comunicable als contemporanis que estan d'acord i obren de manera semblant; tanmateix, inútilment hom cercaria imprimir a l'exposició la forma d'una demostració.]

(FRIEDRICH D. E. SCHLEIERMACHER, *Sobre el conepte d'hermenèutica en relació a les observacions de F. A. Wolf i al llibre de text de Ast*, 1829)

4.1. El valencià a la València postmoderna

La transformació de la ciutat apareix vinculada amb el fenomen del modernisme. No només en el cas de les grans ciutats europees, com ara París, Viena o Berlín, que foren espais on la modernitat esdevingué, sinó també en el cas valencià (Mollà 2000). A grans trets, València ha conegut quatre topologies, cadascuna de les quals no només ampliava el perímetre de l'anterior, sinó que la *superava*, amb una nova ordenació de l'espai social (i no només de l'espai físic, vg. Sánchez 1991): la València llatina, la ciutat àrab –amb la primera muralla–, la València cristiana –amb la muralla que envoltava la «ciutat vella»– i, en quart lloc, la ciutat modernista –els eixamples de la qual determinen el segon cinturó de ronda i que es desborda per L'Horta circumdant–. La qüestió que resta plantejada immediatament és: Què esdevindrà amb la llengua pròpia a una València postmodernista?

No és aquest l'espai per determinar si la València postmodernista s'ha realitzat ja, encara que siga parcialment, o encara no. S'hi poden adduir arguments contraposats. Mentre alguns projectes urbanístics recents, com ara la ciutat de l'Est (Pecourt, 1999) o l'ampliació de l'avinguda de Blasco Ibàñez, semblen més bé propis d'una eufòria modernista (Sanchis, 1981: 545) o, pitjor encara, «una tornada als temps més obscurs del franquisme en matèria d'urbanisme» (Simó, 1999), les mobilitzacions que tracten d'impedir-ho, relacionades amb aquelles altres que pretenen barrar el pas a un nou anell, són manifestacions clares de la *subpolitik* que caracteritza Beck (concepte que serà explicat

més endavant). El mateix es podria dir de la Zona d'Activitats Logístiques del port de València (Dolç, 1999). Certament, hi ha innovacions arquitectòniques notables i costoses, però no semblen integrades als centres econòmics ni amb les infraestructures pròpies de la societat de la informació...

Per reflexionar al voltant d'aquesta qüestió cal començar amb la determinació dels trets més importants de la ciutat postmodernista, la qual cosa s'ha d'emmarcar en una teoria més ampla de la societat postmoderna. A continuació s'exposaran dues teories sobre la ciutat postmodernista que corresponen respectivament a la teoria de la societat-xarxa (Castells) i a la teoria de la societat-risc (Beck).

En el vol. I d'*La era de la informació: Economia, Societat i Cultura*, M. Castells reflexiona sobre la forma urbana de la ciutat informacional, que correspon a l'era de la informació, i dedica un epígraf al cas de les ciutats europees. Aquestes patiran variacions, en primer lloc, respecte de la seua posició en la nova xarxa informacional. Quan més baixa siga la seua posició, més dificultat hi haurà en la transició des de l'era industrial i més tradicional serà la seua estructura urbana (Castells, 1999a: 436). Quan siga més alta, les modificacions que s'hi poden produir seran:

–El centre de negocis, que és el motor econòmic de la ciutat, compost per una infraestructura de telecomunicacions, comunicacions, serveis avançats i espai d'oficines, esdevé el nodus d'una xarxa intermetropolitana.

–La nova elite gestora-tecnòcrata-política crea espais exclusius, de major dimensió que els barris burgesos de la societat industrial, ja que la classe professional és major. Aquest espais poden ser zones residencials o centres rehabilitats.

–El món suburbà és un espai social molt diversificat, açò és, segmentat en perifèries diferents al voltant de la ciutat central.

–Els barris obrers tradicionals, habitats cada vegada més per treballadors de serveis, constitueixen un espai característic que esdevé un camp de batalla entre els esforços reurbanitzadors del comerç i la classe mitjana alta, i les invasions de les contracultures. Aquesta ciutat central és també focus de guetos d'immigrants (Castells, 1999a: 434.-436).

Amb tot, la qüestió fonamental és la separació entre significat simbòlic, localització funcional i apropiació social de l'espai: «El factor crític dels nous processos urbans, tant a Europa com en altres llocs, és el fet que l'espai urbà cada vegada es diferencia més més en termes socials, a la vegada que s'interrelaciona funcionalment més enllà de la contigüitat física. D'això se segueix la separació entre el significat simbòlic, la localització de les funcions i l'apropriació social de l'espai en l'àrea metropolitana.» (Castells, 1999a: 436).

La ciutat pren una nova dimensió a partir de «l'espai dels fluxes»: l'organització material de les pràctiques socials en temps compartit que funcionen a través dels fluxes. Aquesta organització es produeix, segons Castells, mitjançant tres capes de suports

materials superposades: el circuit dels impulsos electrònics, els nodus i els eixos i l'organització espacial de les elites gestores dominants (Castells, 1999a: 445-451). Aquest espai dels fluxes, diferent a l'espai dels llocs (Castells, 1999b: 386), està, diguem-ne, anunciat pel moviment postmodern en arquitectura, amb unes creacions ahistòriques i aculturals (Castells, 1999a: 451-456), més matissada en altres autors (p. ex., Lash, 1999: 42-58). En síntesi, doncs, en l'era de la informació la ciutat no estarà, segons Castells, ordenada per la lògica dels llocs, sinó per la lògica dels fluxes.

Una aplicació de la teoria de la ciutat derivada de la reflexió al voltant de la societat de risc (Beck, comentada al capítol següent) la realitza Martin Albrow (1999: 291). A més de la teoria de la modernització reflexiva, parteix de les tesis següents: 1) Els valors que determinen la vida quotidiana de molts grups en la societat actual fan referència a estats reals o imaginats del globus i dels seus habitants (globalisme); 2) Imatges, informacions i mercaderies de totes les bandes del món estan disponibles a tot arreu i a cada moment per a un nombre sempre creixent de persones de tot el planeta i, al mateix temps, les forces i els esdeveniments en el nivell mundial influeixen d'un mode permanent en la vida local (globalitat) (vg. Beck, 1997a: 3) Les tecnologies de la informació i de la comunicació, a hores d'ara, fan possible mantenir les relacions socials en tot el món a través d'una interacció directa (comprensió espai-temporal) (vg. Harvey 1998, 3a part); 4) Actualment, els acords institucionals a escala mundial permeten als homes una mobilitat que va més enllà de les fronteres nacionals, amb la confiança de què els seus estils i maneres de vida poden ser conservats on estiguen (desarrelament) (Giddens, 1995a; també 1993a, 1993b, 1995b i 1997).

A partir d'una recerca realitzada a Wandsworth (Londres) identifica a la ciutat globalitzada distintes *esferes socials* (entenent «esfera» com a camp semàntic o esfera d'interessos): Diferents maneres de comportament, que pertanyen a xarxes de relacions d'un grau clarament distint d'intensitat i s'estenen sobre espais per complet diferents, que poden anar des de pocs fins a milers de quilòmetres (Albrow, 1999: 303). La modificació de les esferes socials es deu a factors independents de les institucions públiques i privades, en poder de les quals es troben l'espai i la provisió de serveis.

Totes dues teories en que les modificacions de temps i espai que esdevenen a la postmodernitat afecten decisivament la ciutat: la lògica dels llocs es desacobla de la lògica dels espais, determinats pels fluxes o per les esferes socials. El cinema s'ha encarregat d'adelantar-nos les imatges d'aquesta ciutat postmoderna: Los Àngeles de *Blade Runner* de Ridley Scott o Berlín de *Himmel über Berlin* de Wim Wenders (Harvey, 1998: 340-356). Es tracta, en definitiva, de «deshumanització de l'habitat urbà» (Olmos, 1999: 27-29). Que pot passar amb la llengua pròpia en la ciutat dels fluxes i les esferes?

Al llarg d'aquest treball han estat descrites les normes de la llengua oral i de la llengua escrita per al valencià a València. En el primer cas, l'afluència de persones procedents de comunitats castellanoparlants o de l'estranger, semblava determinant; en el segon cas, l'opció pel castellà de la classe superior es presentava com notable. Una situació en la qual els individus viuen en esferes més o menys autònomes, vinculats a fluxes d'informació que circulen per xarxes que vinculen, per definició, punts (nodus) que poden estar en llocs remots, se'ns presenta com una situació en la qual d'alguna manera poden neutralitzar-se els factors de minorització que han estat operants. Els individus poden habitar una «ciutat» en la qual els factors de mobilitat –horitzontal i vertical– que han afectat durant segles a la presència del valencià, són, per dir-ho així, bandejats, i en poden aparèixer uns altres.

Cal subratllar també com la ciutat dels fluxes i de les esferes socials no només obri noves possibilitats per a la llengua, en la mesura en què modifica els factors determinants fins ara, sinó que també reconfigura la disposició dels grups que la defensen, inaugurant així una, en termes de Beck, refundació de la política lingüística. Aquest és el tema del 'epígraf següent.

4.2. La política lingüística i el valencià a València

a) Política i política lingüística

Des que Aristòtil va escriure l'obra anomenada *Política*, que –com resumia el cavaller valencià Martí de Viciana (s. xv)– «mostra modo a saber ciutats e regnes regir» (*Comentari a l'Econòmica d'Aristòtil*), s'han forjat diversos sentits per a aquella paraula. Tot seguint una classificació d'U. Beck (1997b: 38), els principals significats de política actualment serien els següents:

a) Política (en anglés, *polity*) és la constitució d'una societat, i per tant la forma institucional d'una comunitat, d'una *polis*, o la seua representació.

b) Política (en anglés, *policy*) és el conjunt dels trets fonamentals dels programes per configurar les circumstàncies socials. D'alguna manera aquest significat està relacionat amb les «bones pràctiques», i produí l'expressió «guàrdia de policia» (després, simplement, 'policia').

c) Per últim, política (en anglés, *politics*) es refereix a les posicions i el repartiment de poder, generalment associada a la figura dels partits polítics.

Aquesta triplicitat de significats origina tres sentits diferents del concepte política lingüística.

a) Política lingüística com a representació del caràcter constituït de la llengua en una comunitat determinada, de la qual és llengua «pròpia».

b) Política lingüística (*language policy*) com a conjunt de «bones pràctiques» o «actituds i plans d'acció relatius a la llengua» (Ninyoles, 1989: 47). En aquest sentit, defineix Miquel Siguan la política lingüística com a «conjunt sistemàtic d'accions adreçades a assolir una situació lingüística que hom considera desitjable» (1994: 97).

c) Política lingüística (*language politics*) com a «decisió o sèrie de decisions que impliquen un *acte de poder*» (Ninyoles, *loc. cit.*), que habitualment es realitza des de formacions partidàries.

Analitzarem aquests tres significats pel que fa a la política lingüística valenciana en general.

Pel que fa al valencià, el caràcter constituït ha estat arreplegat de manera força ambigua (potser amb una ambigüitat calculada) en el marc normatiu valencià. La Llei Orgànica 5/1982, l'Estatut d'Autonomia, tracta del valencià en l'article 7é del títol I, sobre la Comunitat Valenciana, i el defineix com a «llengua oficial» (7.1) i «la llengua pròpia» (7.5), encara que a la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) se suprimeix l'article i apareix com a «llengua pròpia» (LUEV art. 7). El caràcter «constituent» del valencià s'arreplega al Preàmbul, però no a l'articulat de la Llei, en un fragment ja citat anteriorment.

La reflexió, entre d'altres del professor Ninyoles, sobre l'eix mediterrani ha plantejat d'una altra manera el caràcter constituït de la llengua i, per tant, el primer sentit de política lingüística. Els territoris on es parla (també) la nostra llengua pròpia es troben a l'anomenat subsistema, arc o eix mediterrani, que continua amb el *boulevard* francès de la Mediterrània, que enllaça amb l'eix Roine-Rin via Ginebra-Lió i via nord d'Itàlia s'estén fins a Roma i Nàpols. La part de la Península Ibèrica d'aquest eix, desplegat sobre l'antic camí ibèric, la via augusta i el traçat d'autopistes, es caracteritza per la similitud de processos demogràfics, la presència de fluxos comercials i la interrelació productiva; s'hi agrupen un conjunt d'activitats més innovadores i dinàmiques: al camp de les noves tecnologies, oferta d'oci i desenvolupament turístic, equipaments i oferta d'obra poc conflictiva, juntament amb les condicions climàtiques, elements que fan pensar en un eix d'expansió davant la congestió de l'espai central europeu (Ninyoles, 1993b: 47, i 1997: 77). El dinamisme econòmic sembla, però, desplaçat de la centralitat política; l'eix i les seues prolongacions no coincideixen amb les línies que uneixen les capitals estatals de l'Europa occidental; fins i tot, està desplaçat de la ubicació de les seus de les principals institucions de la UE. L'eix és també un corredor migratori en un doble sentit: turisme des de l'Europa septentrional i immigració des del Magrib.

La perspectiva de futur de la nostra llengua passaria, per tant, per la configuració de l'eix mediterrani. En general, «el paper de les identitats socials, la viabilitat de les llengües i cultures nacionals ha de venir molt condicionada en el futur, no sols pels factors d'estructuració política, sinó pel seu nivell de desenvolupament socioeconòmic i per una característica localització de les comunitats de parlants en els espais europeus, que permet, a banda de la seua extensió demogràfica, un aprofitament de sistemes densos d'intercanvi social i econòmic, nivells educatius, fluxos de comunicacions i economies d'escala.» (Ninyoles, 1993b: 43) Amb aquesta premissa general, allò que cal determinar és «la vigència d'aquell substrat [lingüístic] i de mostrar en quina mesura el suport cultural, que sovint es considera com un aspecte obsolet o merament anecdòtic i folklòric –i per tant una limitació–, es vincula o *corresponsabilitza* als processos de modernització i innovació que voldríem [...] La pregunta crucial seria: és possible el desenvolupament econòmic homogeni, una estratègia politicoeconòmica, sense un grau de consciència cultural? No n'hi ha el menor dubte. Però el problema és en quin model de desenvolupament hauríem de situar-nos» (Ninyoles, 1993b: 40-41; 1997: 72-73).

Pel que fa als altres dos sentits esmentats, hom podria defensar que en el cas valencià ha hagut –i hi ha– una substitució de la *language policy* per la *language politics*. Aquesta substitució es pot definir com una «politització» lingüística (o «sobrepolítica» lingüística). La «politització» lingüística presenta dues parts: a) una, diguem-ne, passiva (no realització de la *language policy*) i b) una altra activa (la seua substitució per la *language politics*).

L'objectiu d'una política lingüística en el sentit de *language policy* en casos com el nostre és ha estat definit –com ha estat assenyalat adés– com a normalització lingüística; aquesta presenta «un doble front»: *normativització* i *extensió social* (Vallverdú, 1992: 85). Doncs bé, ni l'establiment de la normalització com a objectiu polític (d'una *policy*), ni la normativització, ni la promoció de l'extensió social han estat realitzats. O, millor dir, han estat no realitzats, en el sentit que ja adverteix un refrany alemany: *Keine Antwort ist auch eine Antwort* (cap resposta és també una resposta). Una persona entrevistada, parlant dels polítics, fa servir inadvertidament un expressiu canvi de llengua: «Segurament que en els seus programes diuen: "*Hay que fomentar el valenciano*", però no s'ho estan creient, perquè ells no ho posen en pràctica.». Una altra persona entrevistada, que parla de manera molt pausada i amb un lèxic molt acurat, resumeix: «Han desdynamitzat el valencià, perquè no els dóna vots.». Així ha esdevingut:

1r) No determinació de la normalització lingüística com a objectiu de política lingüística.– De fet, la LUEV bandeja significativament l'expressió «normalització lingüística», que únicament apareix en la normativa bàsica amb la Llei 7/1990, de Pressupostos de la GV per a 1991, que crea la Direcció General de Política Lingüística

(DGPL). Així mateix s'ha produït la marginació de l'organisme oficial encarregat de la normalització. L'esmentada DGPL s'adscriu a la CCEC (Decret 50/91, de 27 de març). Després de les eleccions del 28-3-1995, el nou govern conservador del Consell de la GV uneix la DGPL a la Direcció General de Innovació i Ordenació Educativa. Ha estat una reivindicació reiterada pels agents socials l'adscripció de la DGPL a la conselleria de Presidència, atés que el procés de normalització lingüística no està circumscrit a l'ensenyament de i en valencià. La recent Llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) tampoc no determina la normalització com a objectiu.

2n) Entrebancs i endarreriments al procés de normativització.— Ha estat una posició reiterada del govern valencià la no afirmació de la unitat del valencià amb la llengua catalana i la indeterminació de l'autoritat normativa. L'Ordre de 22 de desembre de 1995, signada pel primer conseller de Cultura i Educació del govern del PP-UV en la GV, Fernando Villalonga (PP), derogà els apartats d'una Ordre anterior, de 16 d'agost de 1994, del conseller Joan Romero (PSPV), per la qual s'homologaven certificats de la Junta Qualificadora de Coneixements del Valencià amb els equivalents de la Junta Avaluadora Catalana de la Comunitat Autònoma de Balears i de la Junta Permanent del Català de la Generalitat de Catalunya. L'Ordre de Romero era l'única norma de la GV que reconeixia la unitat del domini lingüístic català i sembla que els consellers socialistes havien dubtat durant anys fins a signar-la i remetre-la al Diari Oficial (Hernández, 1996). La derogació que va efectuar el PP, inclosa en el seu programa per a les eleccions autonòmiques del 28-3-1995, era reclamada amb urgència per UV (partit que tenia aleshores un pacte de govern amb el PP, l'anomenat «Pacte del pollastre») i que defensa tesis lingüístiques secessionistes i anticientífiques) com a condició per a aprovar els Pressupostos de la Generalitat de 1996. El Decret de derogació argumentava explícitament que l'Ordre de 1994 havia «augmentat la politització del tema lingüístic.» Pel que fa a la indeterminació de l'autoritat normativa, cal considerar que:

—Ha estat reconeguda l'autoritat normativitzadora de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) sobre la llengua catalana (Reial Decret 3118/76).

—L'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, creat pel Decret 238/1994, de 22 de novembre, hereta del precedent Institut de Filologia Valenciana (creat per Sanchis Guarner el 1978) l'autoritat normativa pel que fa al material didàctic: «Tot el material didàctic en valencià a utilitzar en les classes, s'haurà d'ajustar a la normativa gramatical de l'Institut de Filologia Valenciana» (art. 7é, apartat 2n de l'Ordre d'1 de setembre de 1984 de la CCEC, per la qual es desplega el Decret 79/1984) (Les Corts Valencianes, amb la majoria de PP-UV, es pronunciaren en 1998 contra aquesta competència).

—Ha estat aprovada la Llei de creació de l'AVL que té «per funció determinar i elaborar, en el seu cas, la normativa lingüística de l'idioma valencià» (art. 3). El

nomenament d'acadèmics, per part de les Corts Valencianes, esdevingué el 15 de juny de 2001.

3r) Sobre les mancances en el procés d'extensió social, cal recordar l'absència d'institucions de mediació social en el procés normalitzador. Ha estat reclamada reiteradament una institució de participació social en el procés de normalització lingüística, a l'estil d'un consorci o consell social assessor de la llengua. Per altra banda, ja han estat esmentades la «falta de voluntat... incoherències... vacil·lacions» pel que fa a l'ensenyament en i de la llengua pròpia. L'incompliment palés de l'objectiu de «superar la relació de desigualtat que hi ha entre les dues llengües oficials», proclamat per la LUEV, portà al Govern valencià en 1990 a l'aprovació d'un Pla Triennal per a la Promoció i Ús del Valencià a la Comunitat Valenciana. A la fi de 1993 s'aprovà un nou Pla General de Promoció de l'Ús del Valencià, que tindrà vigència teòricament durant el sexenni 1994-1999. Aquests plans són altament ambigus –la qual cosa entrebanca la seua avaluació– i no tenen un finançament aparellat, per la qual cosa la seua realització o la seua eficàcia resulta més que dubtosa.

Es pot adduir un altre exemple, relacionat amb la ciutat de València. El ple del 28 de juny de 1996 aprovà el reglament municipal sobre l'ús i la normalització del valencià a València, que havia d'entrar en vigor abans del 25 d'abril de 1999. El reglament preveu impulsar l'ús i el coneixement del valencià a l'àmbit municipal i estableix, per exemple, que tots els acords municipals es redactaran preferentment en valencià, així com les actes de sessions plenàries i de comissions informatives, ordres del dia, etc. També preveu la creació d'un gabinet municipal de normalització lingüística, l'organització de cursos de valencià i l'emissió en valencià de la publicitat institucional, a més de la retolació dels carrers. En març de 1999, la cap de l'oposició, Ana Noguera, criticà públicament que no havia estat posat en marxa per l'equip de govern (*El País*, 11-3-1999, CV, p. 6).

b) Sobrepolítica (politització) i subpolítica lingüística

Es formula ací el concepte *subpolítica lingüística*, per la qual cosa cal explicar el significat que se li dóna. Es pren la noció *subpolítica* del llibre d'U.Beck, *La reinvençió de la política* (Beck (ed.),1993: 149 ss). La societat moderna i la postmoderna (la «segona modernitat» per a Beck) comporten un procés d'individualització, que ja ha estat descrit per A. Giddens (vg. supra) amb les nocions de «desancoratge» i «reancoratge» (*disembedding, reembedding*) respecte de les formes de vida de la societat industrial. Aquest procés d'individualització aporta un nou sentit a la política. Els individus retornen al nucli d'allò polític: el naixement de formes d'autoorganització, el sorgiment de la subjectivitat política, d'un concepte expressionista de política (Habermas). El resorgiment de la capacitat

d'autoorganització ja havia estat apuntat per Hans Magnus Enzensberger a començaments dels anys noranta: «Els polítics es queixen que la gent cada vegada s'interessa menys per ells; deurien de preguntar-se, més bé, per què. A mi em dóna la impressió que els partits s'enganyen a soles, que empren una falsa definició de política. [...] El nucli de la política actual està en la capacitat d'autoorganitzar-se.» (Enzensberger, 1991: 230 ss., cit. Beck, 2000: 40).

Aquesta nova «subpolítica» (*Subpolitik*, també: infrapolítica, en el sentit d'allò que hi ha per baix de la política) representa canvis en les esferes indicades adés: Hi haurà una *subpolity*, una *subpolicy* i una *subpolitics* (Beck, 1993: 163; 1997b: 38-39).

Cal fer algunes puntualitzacions sobre aquest concepte de subpolítica. Com també ha insistit Giddens, desancoratge i reancoratge es realitzen sobretot respecte de determinades configuracions espaciotemporals (vg. Hernández, 1998). Per això, el debat de la subpolítica condueix al debat de la globalització que, tot seguint la dialèctica esmentada, s'entén com una ubicació en la globalitat i en la localitat: la «glocalització» (*Glokalisierung*) (Beck, 1997a). El concepte de subpolítica permet així considerar la dialèctica global-local sense haver de referir-se necessàriament a nocions com ara *nació* o *nacionalisme*.

En principi, també en el camp de les llengües trobem aquella dialèctica global-local, aquella *glocalització*, que podem referir a l'expansió del plurilingüisme. Vallverdú, per exemple, afirma encertadament: «Des del punt de vista sociolingüístic, considero que els trets que més caracteritzen avui les societats europees –més potser que en altres parts del món, perquè està relacionat amb el nivell de desenvolupament econòmic– són: d'una banda l'expansió del plurilingüisme, que ha desbordat els sectors socials tradicionalment plurilingües (intel·lectuals, diplomàtics, intèrprets) fins a atènyer quasi tota la població activa; i d'una altra banda, el replantejament de les funcions socials fins ara atribuïdes a certs parlars minoritaris (Vallverdú, 1992: 80).

Si aquest plurilingüisme és el correlat de la «glocalització», seria factible enunciar un concepte de *subpolítica lingüística*, a partir de la noció de *subpolítica*, i tot just com un tret de modernitat, altrament dit, com la *reinvenició* de la política, front a –i potser com a reacció contra– la *politització lingüística* esmentada adés (allò que ara podríem ben bé anomenar una *sobrepolítica lingüística*). Per això mateix, com ha estat estudiat en algun cas, pot esdevenir la «normalització» sense una «política lingüística» (Ninyoles, 1972: 87).

Un exemple de subpolítica que posa Beck és el seguiment del boicot proposat per l'organització ecologista Greenpeace per evitar que la multinacional Shell enfonsés una plataforma al Mar del Nord. Deixant de banda l'organització ecologista, l'actitud d'una persona que al volant d'un autòmobil opta per una gasolinera llunyana i atorga una rellevància *política* al seu acte, no es distingeix molt d'aquella altra persona que al nostre País i per garantir l'ensenyament en valencià, ha d'assistir o portar els seus infants a un

centre educatiu més allunyat que un altre on no és possible. En els dos casos són actes individuals que tenen sentit per als actors socials en funció d'un objectiu general polític (en el sentit de constitutiu, de *polity*), i que, per dir-ho així, posen en qüestió la relació *policy-politics* (la capacitat dels mecanismes habituals de representació política d'assolir bones pràctiques per a la col·lectivitat).

Actes *politics* com el de l'exemple, representarien el substrat, la subpolítica, sobre la qual emergeixen d'altres *manifestacions* socials. El cas de la Crida per la Solidaritat en seria un exemple clar. Al País Valencià, en la mateixa orientació, ha hagut més de 100 Trobades d'Escoles en Valencià d'abast comarcal i supracomarcal (1990-1998), sense oblidar els dos congressos promoguts per la Federació Escola Valenciana (1993 i 1997) i altres actes hi relacionats. Aquests fets conceptualitzats habitualment com l'expressió d'un moviment social (Gómez, 1996), d'una «via cívica», tenen un fonament «subpolític» clar. Adolf Beltrán ho expressa així: «L'existència d'escoles en valencià és sobretot una conquesta quotidiana dels ciutadans interessats, una conquesta que s'ha fet línia docent per línia docent i escola per escola. D'ací que s'haja creat un sector social que ha d'estar sempre en contacte, sempre organitzat, sempre actiu, i molt sovint enfrontat a obstacles ideològics i burocràtics de tot tipus.» (Beltrán, 1998).

La defensa de l'escola valenciana, el redreçament de la llengua, es presenten així com a expressions d'una subpolítica (lingüística) que es pot inscriure en les coordenades *globals* de la segona modernitat.

4.3. Conclusions de la quarta part

La quarta part d'aquesta Tesi no té caràcter demostratiu, sinó argumentatiu. Per això, els dos capítols anteriors intentaven més que formular i provar o refutar hipòtesi, comentar teories que permeten pensar la situació futura del valencià a València. Les reflexions sobre la ciutat postmoderna o la política en la modernització reflexiva són dos elements ineludibles sobre d'aquest pensament. Ara bé, amb aquestes reflexions s'ha plantejat una articulació nova que cal ara precisar, i que es pot determinar com la relació entre la subcompetència i la subpolítica.

Al llarg d'aquest treball han estat emprades les nocions de subcompetència i sobrecompetència, d'una banda, i subpolítica i sobrepolítica lingüística, d'una altra. La selecció terminològica no ha estat casual. Ara es tracta d'arreglar els fils, i plantejar la possible articulació entre les dues parelles de nocions.

Aquesta articulació permetria revisar la noció de diglòssia, introduïda en la sociolingüística catalana per Aracil i, sobretot, Ninyoles. Aquest autor construeix una noció de diglòssia bifront. Per una banda es refereix a la dinàmica lingüística i per una altra als processos sociohistòrics.

Al temps de la formulació del concepte hi havia una dificultat no menyspreable per tal d'oferir una demostració suficient de l'articulació dels processos de substitució lingüística amb l'estructura de classe, que tenia, en la mancança de dades sociolingüístiques disponibles, el primer dels seus factors. Però no l'únic. Al llarg d'aquesta Tesi el lector podrà haver advertit la complexitat de les argumentacions, necessària per poder donar raó en termes d'estructura social (i d'anàlisi de classe) dels comportaments lingüístics. Així s'ha hagut de partir de l'anàlisi de les competències i, des d'aquests, remuntar el curs, tot construint artificis conceptuals, fins als usos lingüístics (i, d'altres comportaments, com ara, l'adscripció a programes d'ensenyament en valencià, etc.). El resultat ha estat mostrar les peculiaritats del cas valencià (en l'àmbit de la ciutat de València), on la classe baixa es mostra dividida en un grup que presenta una alta competència i que habita pobles perifèrics, i un altre que es correspon a població forana de comunitats castellanoparlants o de l'estranger; i amb una classe superior que manté la seua desafecció pel valencià. Però si les argumentacions precedents es considerara que superen les dificultats demostratives de la noció de diglòssia, encara hi ha un altre problema en la seua enunciació teòrica.

La situació de diglòssia es defineix en funció de les «ideologies diglòssiques» que pretenen la seua estabilització, com a hipostatització del bilingüisme. Aquest ús de la noció d'ideologia és ambivalent. Per una banda, s'orienta a l'explicació, en termes de psicologia social, dels processos de substitució lingüística, i per una altra banda, a una anàlisi sociològica, de caire estructuralista dels conflictes de classes. Aquesta ambigüitat, en definitiva, està inscrita en la mateixa tradició del concepte d'ideologia, el qual al·ludeix tant als prejudicis inevitables del coneixement, com a representacions que emmascaren el domini de classes. Ha estat defensada la inconciliabilitat d'ambdues nocions (Adorno, 1967).

No es tracta ací, òbviament, d'emetre un judici definitiu sobre aquesta noció i el seu rerafons. Únicament es tracta de mostrar la virtualitat de la seua reformulació en termes d'articulació entre sub/sobrecompetència i sub/sobrepolítica (lingüística). En aquest sentit, una situació de diglòssia es pot entendre com una combinació de sobrecompetència i sobrepolítica, donan raó així al caràcter bifront esmentat adés. Al temps, permet obrir l'anàlisi a la teorització de la societat en el període posterior, ja siga caracteritzat com a modernització reflexiva, societat informacional, post-tradicional, etc., així com acostar el model a altres propostes teòriques de tipus ideal per entendre la realitat valenciana (tant de

la ciutat, com del País, com ara Castelló, 2001, Castelló *et al*, 2001, etc.) i superar aquella «confusió sociològica màxima» de la que parlava Josep Vicent Marqués.

5. Taules

TAULA 1. COMPETÈNCIA ORAL PASSIVA, SEGONS CIUTAT, DISTRICTES I BARRIS
(Ciutat de València, població >3 i >10 anys, 1996, percentatges)

Districtes i barris	h	COP (>3)	COP (>10)	COA (>3)	COA (>10)
CIUTAT DE VALÈNCIA	746.683	91,38%	93,12%	46,13%	47,83%
1. CIUTAT VELLA	24.027	91,80%	93,33%	52,36%	53,98%
1.1. La Seu	2.514	95,54%	95,78%	58,61%	59,42%
1.2. La Xerea	3.861	91,98%	94,14%	43,25%	44,83%
1.3. El Carme	5.401	94,44%	95,06%	58,62%	60,02%
1.4. El Pilar	3.861	81,14%	83,63%	42,60%	44,21%
1.5. El Mercat	2.858	94,87%	96,76%	56,38%	58,64%
1.6. Sant Francesc	5.532	93,26%	94,92%	54,51%	56,35%
2. L'EIXAMPLE	45.082	91,58%	93,64%	50,46%	52,21%
2.1. Russafa	24.380	91,85%	93,69%	52,46%	54,02%
2.2. El Pla del Remei	7.700	91,28%	93,77%	44,76%	46,68%
2.3. Gran Via	13.002	91,27%	93,45%	50,11%	52,06%
3. EXTRAMURS	49.670	92,71%	94,84%	52,93%	54,94%
3.1. El Botànic	6.168	93,03%	94,86%	55,26%	57,16%
3.2. La Roqueta	4.130	94,33%	95,91%	55,75%	57,17%
3.3. La Petxina	15.391	92,99%	95,18%	53,21%	55,22%
3.4. Arrancapins	23.981	92,18%	94,43%	51,67%	53,78%
4. CAMPANAR	30.220	92,27%	93,44%	48,71%	50,62%
4.1. Campanar	13.141	94,27%	95,21%	53,91%	56,30%
4.2. Les Tendetes	5.673	90,74%	92,01%	47,48%	49,24%
4.3. El Calvari	5.448	87,55%	89,48%	25,20%	38,80%
4.4. Sant Pau	5.958	93,71%	94,68%	48,88%	50,74%
5. LA SAIDIA	46.830	92,26%	93,41%	46,79%	48,52%
5.1. Marxalenes	11.782	93,01%	93,74%	42,78%	44,31%
5.2. Morvedre	9.773	94,66%	95,59%	52,05%	53,43%
5.3. Trinitat	8.533	89,96%	91,65%	47,62%	49,01%
5.4. Tormos	7.815	91,90%	93,41%	42,14%	43,93%
5.5. Sant Antoni	8.927	91,19%	92,24%	49,62%	52,16%
6. EL PLA DEL REAL	30.401	89,75%	92,96%	44,16%	46,48%
6.1. Exposició	7.117	90,40%	93,49%	48,07%	50,41%
6.2. Mestalla	13.449	89,60%	92,93%	42,81%	45,33%
6.3. Jaume Roig	7.128	88,84%	91,59%	39,96%	41,69%
6.4. Ciutat Universitària	2.707	91,24%	95,39%	51,69%	54,39%
7. L'OLIVERETA	48.905	89,45%	91,65%	39,61%	40,94%
7.1. Nou Moles	26.511	91,24%	93,45%	43,41%	44,75%
7.2. Soternes	4.701	89,48%	92,20%	41,20%	42,70%
7.3. Tres Forques	9.342	89,78%	91,09%	37,91%	38,76%
7.4. La Font Santa	4.007	89,06%	91,82%	26,19%	27,69%
7.5. La Llum	4.344	78,02%	80,58%	30,70%	32,30%

8. PATRAIX	54.648	92,17%	94,01%	43,33%	44,92%
8.1. Patraix	23.678	93,26%	94,59%	47,34%	48,98%
8.2. Sant Isidre	9.199	90,50%	93,49%	37,05%	38,69%
8.3. Vara de Quart	11.881	91,12%	93,69%	40,32%	42,36%
8.4. Safranar	6.962	92,53%	93,50%	40,72%	41,19%
8.5. Favara	2.928	92,05%	93,20%	48,77%	49,43%
9. JESUS	50.129	91,04%	93,32%	43,63%	45,38%
9.1. La Raiosa	13.696	93,27%	95,16%	47,73%	49,31%
9.2. L'Hort de Senabre	16.938	88,54%	91,16%	41,07%	43,26%
9.3. La Creu Coberta	6.767	92,17%	95,25%	47,75%	49,68%
9.4. Sant Marcel·lí	10.154	91,60%	93,28%	43,63%	44,69%
9.5. Camí Real	2.574	90,39%	92,56%	27,99%	29,47%
10. QUATRE CARRERES	67.917	91,89%	93,47%	45,00%	46,61%
10.1. Montolivet	19.537	94,10%	95,28%	49,64%	51,11%
10.2. En Corts	11.242	93,11%	93,78%	46,51%	48,12%
10.3. Malilla	16.976	91,07%	93,62%	40,58%	42,30%
10.4. La Fonteta de Sant Lluís	3.030	96,50%	97,75%	62,38%	63,65%
10.5. Na Rovella	10.447	84,88%	86,93%	30,37%	31,33%
10.6. La Punta	6.685	94,46%	95,27%	55,20%	58,25%
11. POBLATS MARÍTIMS	58.824	92,72%	94,31%	57,94%	59,81%
11.1. El Grau	8.041	90,71%	92,94%	52,76%	55,15%
11.2. El Cabanyal-el Canyamellar	21.326	95,15%	96,12%	68,44%	70,14%
11.3. La Malva-rosa	13.492	92,18%	93,93%	52,43%	54,00%
11.4. Beteró	8.282	92,38%	94,99%	53,35%	55,61%
11.5. Natzaret	6.466	88,98%	89,97%	49,52%	50,76%
11.6. Les Moreres	1.217	91,68%	93,88%	44,31%	45,98%
12. CAMINS AL GRAU	49.151	90,48%	92,55%	41,24%	42,82%
12.1. Aiora	22.836	90,93%	93,00%	41,07%	42,61%
12.2. Albors	9.107	90,95%	93,06%	45,29%	46,47%
12.3. La Creu del Grau	12.416	89,64%	91,74%	38,13%	39,90%
12.4. Camí Fondo	3.649	90,55%	92,16%	41,55%	43,11%
12.5. Penya-roja	1.143	86,72%	89,58%	45,50%	48,64%
13. ALGIRÓS	41.654	91,18%	93,15%	45,05%	46,93%
13.1. L'illa perduda	9.508	92,87%	94,55%	45,41%	47,06%
13.2. Ciutat Jardí	14.597	90,97%	93,12%	46,21%	48,19%
13.3. L'Amistat	7.845	88,72%	90,71%	40,78%	42,08%
13.4. La Vega Baixa	6.317	93,07%	95,06%	44,74%	47,39%
13.5. La Carrasca	3.387	89,64%	91,52%	49,71%	51,87%
14. BENIMACLET	29.253	93,10%	93,48%	45,71%	47,77%
14.1. Benimaclet	24.151	92,56%	92,99%	47,12%	49,11%
14.2. Camí de Vera	5.102	95,70%	95,86%	39,04%	41,24%
15. RASCANYA	43.758	91,17%	91,53%	36,77%	38,14%
15.1. Els Orriols	16.638	90,05%	90,18%	33,90%	34,80%
15.2. Torreïel	23.403	92,14%	92,45%	38,09%	39,75%
15.3. Sant Llorenç	3.717	90,10%	91,84%	41,46%	43,31%
16. BENICALAP	38.749	85,02%	87,89%	30,05%	31,31%
16.1. Benicalap	32.366	85,61%	88,22%	31,61%	32,91%
16.2. Ciutat Fallera	6.383	82,01%	86,19%	22,19%	23,28%
17. POBLES DEL NORD	6.218	95,87%	96,79%	73,73%	74,46%
17.1. Benifaraig	948	99,35%	99,42%	94,28%	94,38%
17.2. Poble Nou	1.502	89,50%	92,47%	42,77%	44,83%
17.3. Carpesa	1.329	96,56%	96,79%	74,41%	74,11%

17.4. Cases de Bàrcena	460	96,04%	96,01%	75,82%	75,40%
17.5. Mauella	73	98,61%	98,57%	84,72%	85,71%
17.6. Massarojos	1.139	97,57%	98,19%	81,97%	82,84%
17.7. Borbotó	767	100,00%	100,00%	93,11%	93,18%
18. POBLES DE L'OEST	12.324	91,94%	93,00%	39,99%	42,08%
18.1. Benimàmet	11.776	92,10%	92,96%	39,78%	41,84%
18.2. Beniferri	548	88,53%	93,88%	44,55%	47,81%
19. POBLES DEL SUD	18.923	95,44%	96,14%	71,21%	72,31%
19.1. El Forn d'Alcedo	1.303	91,73%	93,27%	67,21%	69,21%
19.2. El Castellar-l'Oliveral	6.979	98,37%	98,73%	83,69%	84,53%
19.3. Pinedo	2.450	98,56%	98,56%	80,05%	81,03%
19.4. El Saler	1.005	93,61%	94,11%	61,69%	62,00%
19.5. El Palmar	895	99,43%	99,38%	97,26%	97,17%
19.6. El Perellonet	865	97,27%	98,41%	73,07%	74,40%
19.7. La Torre	5.186	91,02%	92,36%	48,91%	50,52%
19.8. Faitanar	240	81,17%	82,89%	57,32%	59,64%

Font: Elaboració pròpia de P-96.

TAULA 2.2.– ÚS DEL VALENCIÀ ALS DIVERSOS ÀMBITS, SEGONS L'ENQUESTA DE 1993 (PERCENTATGES)
(Ciutat de València, >15 anys, 1993, percentatges)

	família	tradic.	amistats	comp.	externes	superf.	carrer
Població	20,43%	14,40%	13,05%	10,54%	10,02%	7,47%	7,02%
Homes	19,54%	11,95%	12,90%	11,56%	10,37%	7,77%	6,83%
Dones	21,23%	16,60%	13,18%	9,42%	9,63%	7,19%	7,19%
nascuts Val.	23,76%	16,60%	15,62%	13,52%	12,27%	8,93%	8,77%
resta L'Horta	42,37%	20,33%	30,50%	20,00%	20,00%	13,55%	11,86%
resta província	24,35%	17,94%	12,82%	4,54%	6,06%	5,12%	3,84%
resta PV	27,65%	18,08%	18,08%	16,25%	17,50%	11,70%	11,70%
resta Espanya	2,94%	0,84%	0,84%	0,95%	0,955	1,26%	0,42%
resta món	6,66%	6,66%	0,00%	0,00%	0,00%	6,66%	6,66%
15-24 anys	13,67%	10,68%	5,98%	5,60%	5,14%	4,70%	3,84%
25-34 anys	19,13%	12,91%	12,44%	10,50%	10,05%	8,13%	7,17%
35-44 anys	15,46%	9,94%	8,83%	8,23%	7,05%	6,62%	4,97%
45-54 anys	24,52%	11,94%	11,94%	9,45%	10,81%	8,80%	7,54%
55-64 anys	29,41%	21,56%	21,56%	16,40%	17,05%	13,07%	12,41%
65 i més anys	24,57%	21,71%	21,14%	17,94%	14,40%	5,14%	8,00%
res. abans 1940	39,28%	33,33%	32,73%	29,16%	26,66%	14,28%	16,66%
res. 1940-1950	27,13%	16,27%	16,27%	12,96%	14,67%	10,07%	9,30%
res. 1950-1960	12,92%	6,74%	6,74%	6,87%	5,59%	3,93%	2,24%
res. 1960-1970	16,80%	11,88%	9,42%	9,41%	8,55%	7,78%	6,96%
res. 1970-1980	14,75%	9,50%	6,22%	4,62%	4,62%	3,60%	3,27%
res. 1980-1990	19,04%	14,28%	15,87%	11,47%	9,83%	11,11%	6,34%
res. post. 1990	20,83%	16,66%	20,83%	8,33%	12,50%	8,33%	12,50%
Sense estudis	30,35%	35,71%	28,57%	25,00%	25,00%	12,50%	17,85%
Primaris	24,41%	18,06%	16,72%	13,67%	11,91%	6,68%	7,35%
Nivell educ. I	25,35%	20,84%	18,59%	15,32%	13,81%	7,60%	9,01%
Bat. elemental	19,21%	9,17%	10,48%	7,10%	7,61%	6,55%	4,80%
For. profes.	14,14%	9,09%	9,09%	9,67%	9,67%	7,07%	7,07%
Batx. superior	17,83%	12,97%	9,72%	8,38%	7,14%	5,94%	3,78%
Nivell educ. II	17,73%	10,52%	9,94%	8,06%	7,85%	6,34%	4,87%
Univ. mitjans	20,00%	14,00%	9,00%	8,60%	9,67%	9,00%	8,00%
Univ. superiors	18,18%	12,58%	13,28%	10,79%	10,07%	9,79%	9,09%
Nivell educ. III	18,93%	13,16%	11,52%	9,91%	9,91%	9,46%	8,64%
Agricultura...	36,84%	26,31%	31,57%	35,29%	35,29%	15,78%	15,78%
Indústria	21,19%	14,56%	15,89%	12,83%	12,16%	9,27%	9,27%

Construcció	17,77%	6,66%	6,66%	7,69%	5,12%	6,66%	4,44%
Comerç	20,38%	15,53%	9,70%	6,00%	2,97%	2,91%	2,91%
Serveis	19,45%	11,35%	11,62%	9,34%	9,61%	6,75%	12,43%
Faenes llar	24,88%	20,73%	17,51%	14,40%	14,40%	9,21%	15,20%
Estudiants	15,55%	12,77%	8,88%	7,18%	7,18%	6,66%	7,77%
Emp. a/assalar.	22,22%	11,11%	5,55%	5,55%	5,55%	0,00%	0,00%
Emp. s/assalar.	34,61%	21,79%	17,94%	10,38%	8,97%	11,53%	10,25%
Cooperativ.	16,66%	16,66%	16,66%	16,66%	16,66%	16,66%	16,66%
Treb. fix	20,38%	10,79%	12,30%	10,38%	10,38%	7,69%	6,53%
Treb. eventual	15,04%	7,07%	6,19%	3,57%	3,57%	5,30%	3,53%
Treb. s/remun.	15,15%	12,12%	9,09%	6,25%	3,12%	0,00%	3,03%
Atur. a/subsid.	15,38%	15,38%	7,69%	8,33%	8,33%	7,69%	11,53%
Atur. s/subsid.	13,33%	15,00%	8,33%	12,96%	12,96%	6,66%	6,66%
Jubil./pension.	13,33%	20,21%	20,76%	20,14%	17,77%	8,74%	10,38%
Bus. 1a oc.	6,66%	8,88%	4,44%	4,54%	4,54%	4,44%	4,44%

Font: Síntesi de l'elaboració pròpia d'E-93. Han estat ombrejades la columna de l'ús a casa i les sèries de files alternatives, que corresponen al valor global de la població, als resultats per gènere, per lloc de naixement, per edat, per temps de residència, per formació, per sector laboral i per tipus d'ocupació, respectivament.

TAULA 2.3.– ÍNDEX DE SOBRECOPETÈNCIA

(Ciutat de València, >15 anys, 1993)

Subgrups	COA	ús privat	ús públic	índex
resta L'Horta	86,44%	42,37%	11,86%	0,1003
Emp. s/assalar.	77,57%	34,61%	10,25%	0,0705
res. abans 1940	79,76%	39,28%	16,66%	0,0578
Emp. a/assalar.	61,11%	22,22%	0,00%	0,0528
res. 1940-1950	67,44%	27,13%	9,30%	0,0418
resta província	60,25%	24,35%	3,84%	0,0415
Comerç	58,48%	20,38%	2,91%	0,0370
Univ. mitjans	69,00%	20,00%	8,00%	0,0359
nascuts Val.	64,75%	23,76%	8,77%	0,0344
Treb. s/remun.	60,60%	15,15%	3,03%	0,0317
Batx. superior	56,21%	17,83%	3,78%	0,0283
55-64 anys	62,09%	29,41%	12,41%	0,0276
65 i més anys	56,57%	24,57%	8,00%	0,0258
Homes	57,68%	19,54%	6,83%	0,0247
Primaris	54,18%	24,41%	7,35%	0,0238
Treb. fix	55,33%	20,38%	6,53%	0,0236
resta PV	58,51%	27,65%	11,70%	0,0230
Nivell educ. III	60,49%	18,93%	8,64%	0,0222
45-54 anys	52,83%	24,52%	7,54%	0,0218
Població	54,45%	20,43%	7,02%	0,0216
Nivell educ. I	54,36%	25,35%	9,01%	0,0215
Nivell educ. II	51,65%	17,73%	4,87%	0,0204
35-44 anys	53,59%	15,46%	4,97%	0,0194
Dones	51,54%	21,23%	7,19%	0,0189
Bat. elemental	48,03%	19,21%	4,80%	0,0180
res. 1950-1960	48,87%	12,92%	2,24%	0,0179
15-24 anys	51,70%	13,67%	3,84%	0,0179
25-34 anys	52,15%	19,13%	7,17%	0,0178
res. 1970-1980	48,52%	14,75%	3,27%	0,0175
Indústria	53,64%	21,19%	9,27%	0,0172

Treb. eventual	47,78%	15,04%	3,53%	0,0167
Univ. superiors	54,54%	18,18%	9,09%	0,0150
Estudiants	55,00%	15,55%	7,77%	0,0145
Atur. s/subsid.	55,73%	13,33%	6,66%	0,0139
Agricultura...	52,63%	36,84%	15,78%	0,0123
Serveis	57,56%	19,45%	12,43%	0,0121
For. profes.	51,51%	14,14%	7,07%	0,0117
Sense estudis	55,35%	30,35%	17,85%	0,0117
res. 1960-1970	46,72%	16,80%	6,96%	0,0117
Faenes llar	54,83%	24,88%	15,20%	0,0115
res. 1980-1990	42,85%	19,04%	6,34%	0,0110
Atur. a/subsid.	50,00%	15,38%	11,53%	0,0051
Construcció	28,88%	17,77%	4,44%	0,0036
res. post. 1990	33,33%	20,83%	12,50%	0,0022
Jubil./pension.	35,00%	13,33%	10,38%	0,0016
Bus. 1a oc.	26,66%	6,66%	4,44%	0,0010
resta Espanya	17,64%	2,94%	0,42%	0,0006
Cooperativ.	50,00%	16,66%	16,66%	0,0000
resta món	48,88%	6,66%	6,66%	0,0000

Font: Elaboració pròpia d'E-93. El valor 0 de les dues darreres files es deu a la igualtat entre les columnes 3a i 4a.

TAULA 2.4. DESCRIPCIÓ I PRESCRIPCIÓ DE L'ÚS SOCIAL DE LA LLENGUA . DADES GENERALS
(Ciutat de València, 1993, percentatges)

		Més	Igual	Menys
Total	s'usa...	58,39%	30,84%	10,75%
	s'hauria de...	69,34%	27,05%	3,59%
Homes	s'usa...	55,78%	30,92%	9,48%
	s'hauria de...	69,06%	26,34%	4,59%
Dones	s'usa...	58,77%	29,65%	11,57%
	s'hauria de...	69,60%	27,69%	2,69%
València	s'usa...	58,41%	29,70%	11,88%
	s'hauria de...	73,51%	23,35%	3,12%
Resta Horta	s'usa...	50,90%	41,81%	7,27%
	s'hauria de...	74,13%	25,86%	0,00%
Resta província	s'usa...	57,69%	37,19%	5,12%
	s'hauria de...	65,78%	25,86%	0,00%
Resta PV	s'usa...	57,77%	33,33%	8,88%
	s'hauria de...	72,22%	22,07%	5,71%
Resta d'Espanya	s'usa...	60,64%	29,16%	10,18%
	s'hauria de...	55,71%	38,57%	5,71%
Resta del món	s'usa...	60,00%	13,33%	26,66%
	s'hauria de...	73,33%	20,00%	6,66%
15-24 anys	s'usa...	46,29%	31,01%	22,68%
	s'hauria de...	62,78%	32,73%	4,48%
25-34 anys	s'usa...	62,50%	30,00%	7,50%
	s'hauria de...	68,02%	27,41%	4,56%
35-44 anys	s'usa...	63,42%	28,00%	8,57%
	s'hauria de...	72,15%	24,43%	3,40%
45-54 anys	s'usa...	62,74%	28,75%	8,49%
	s'hauria de...	69,93%	26,79%	3,26%
55-64 anys	s'usa...	56,66%	36,00%	7,33%
	s'hauria de...	68,00%	28,66%	3,33%
més de 65 anys	s'usa...	61,44%	31,92%	6,62%
	s'hauria de...	77,84%	20,25%	1,89%
Residència abans 1940	s'usa...	58,89%	34,35%	6,74%

	s'hauria de...	87,42%	11,32%	1,25%
1940-1950	s'usa...	57,93%	32,53%	9,52%
	s'hauria de...	72,58%	25,80%	1,61%
1950-1960	s'usa...	69,00%	26,90%	4,09%
	s'hauria de...	70,76%	26,90%	2,33%
1960-1970	s'usa...	59,07%	32,06%	8,86%
	s'hauria de...	62,23%	33,90%	3,86%
1970-1980	s'usa...	52,24%	28,71%	19,03%
	s'hauria de...	65,17%	29,65%	5,17%
1980-1990	s'usa...	54,54%	36,36%	9,09%
	s'hauria de...	62,06%	27,58%	10,34%
Després de 1990	s'usa...	57,89%	26,31%	15,778%
	s'hauria de...	59,09%	40,90%	0,00%
Formació I	s'usa...	59,59%	34,01%	6,39%
	s'hauria de...	68,65%	29,25%	2,08%
Formació II	s'usa...	55,76%	29,62%	14,60%
	s'hauria de...	70,61%	25,71%	3,67%
Formació III	s'usa...	62,17%	28,69%	9,13%
	s'hauria de...	67,67%	26,72%	5,60%
Sense estudis	s'usa...	56,60%	28,30%	15,09%
	s'hauria de...	76,47%	23,52%	0,00%
Estudis primaris	s'usa...	60,13%	35,05%	4,81%
	s'hauria de...	67,52%	30,28%	2,46%
Batxillerat elemental	s'usa...	62,96%	26,38%	0,64%
	s'hauria de...	72,14%	23,74%	4,10%
Formació professional	s'usa...	46,80%	38,29%	14,89%
	s'hauria de...	65,95%	29,78%	4,25%
Barxillerat superior	s'usa...	51,70%	28,97%	19,31%
	s'hauria de...	71,18%	25,98%	2,82%
Universitaris mitjans	s'usa...	53,76%	35,48%	10,75%
	s'hauria de...	74,73%	22,10%	3,15%
Universitaris superiors	s'usa...	67,88%	24,08%	8,02%
	s'hauria de...	62,77%	29,92%	7,29%
Agricultura	s'usa...	47,34%	36,84%	15,78%
	s'hauria de...	75,00%	25,00%	0,00%
Indústria	s'usa...	54,16%	37,50%	8,33%
	s'hauria de...	77,64%	20,42%	2,11%
Construcció	s'usa...	61,90%	30,95%	7,14%
	s'hauria de...	65,00%	35,00%	0,00%
Comerç	s'usa...	68,00%	24,00%	8,00%
	s'hauria de...	63,91%	34,02%	2,06%
Serveis	s'usa...	63,38%	29,57%	7,04%
	s'hauria de...	69,46%	25,49%	5,04%
Faenes de la llar	s'usa...	62,08%	30,33%	7,58%
	s'hauria de...	70,95%	26,19%	2,85%
Estudiants	s'usa...	42,51%	29,94%	27,54%
	s'hauria de...	65,49%	29,23%	5,26%
Empresaris amb assalariats	s'usa...	66,66%	33,33%	0,00%
	s'hauria de...	77,77%	22,22%	0,00%
Empresaris sense assalariats	s'usa...	60,81%	29,72%	9,45%
	s'hauria de...	70,27%	27,02%	2,70%
Cooperativ.	s'usa...	83,33%	16,66%	0,00%
	s'hauria de...	100,00%	0,00%	0,00%
Treballadors fixes	s'usa...	63,74%	30,27%	5,97%
	s'hauria de...	72,11%	24,30%	3,58%
Treballadors eventuais	s'usa...	53,33%	34,28%	12,38%
	s'hauria de...	68,22%	29,90%	1,86%
Treballadors sense remuner.	s'usa...	71,87%	18,75%	9,35%
	s'hauria de...	68,22%	29,90%	1,86%
Aturats amb subsidi	s'usa...	73,07%	19,23%	7,69%
	s'hauria de...	66,66%	20,83%	12,50%
Aturats sense subsidi	s'usa...	70,17%	26,31%	3,50%
	s'hauria de...	60,71%	33,92%	5,35%
Jubilats i pensionistes	s'usa...	55,74%	36,20%	8,04%

	s'hauria de...	74,09%	22,28%	3,61%
Busquen ocupació	s'usa...	39,53%	27,90%	32,55%
	s'hauria de...	68,18%	27,27%	4,54%

s'usa... = «A nivell social, el valencià s'usa...»; hauria de = «A nivell social, el valencià hauria d'usar-se...» Els percentatges no consideren les respostes ns/nc.

Font: Elaboració pròpia d'E-93.

TAULA 3.1. COMPETÈNCIA ESCRITA PASSIVA, SEGONS CIUTAT, DISTRICTES I BARRIS

(Ciutat de València, població >3 i >10 anys, 1996, percentatges)

districtes i barris	CEP (>3)	CEP (>10)	CEP (NAD)	CEP (FOR)	CEA (>3)	CEA (>10)	CEA (NAD)	CEA (FOR)
CIUTAT VALÈNCIA	DE 44,72%	46,27%	53,49%	32,49%	18,28%	18,88%	23,88%	10,49%
1. CIUTAT VELLA	47,33%	48,67%	51,61%	41,23%	15,97%	16,40%	18,30%	12,66%
1.1. La Seu	48,24%	49,05%	50,90%	44,87%	21,52%	21,63%	22,40%	20,42%
1.2. La Xerea	38,83%	40,04%	42,55%	33,66%	10,05%	10,39%	11,31%	8,29%
1.3. El Carme	53,72%	55,01%	59,15%	45,05%	21,06%	21,47%	24,91%	14,91%
1.4. El Pilar	25,40%	26,41%	30,05%	20,24%	8,70%	9,02%	10,28%	6,95%
1.5. El Mercat	55,91%	57,59%	59,52%	50,82%	13,48%	14,06%	15,92%	10,02%
1.6. Sant Francesc	57,54%	59,18%	59,38%	54,45%	18,99%	19,57%	20,67%	16,18%
2. L'EIXAMPLE	48,68%	50,19%	53,61%	40,85%	17,83%	18,48%	20,77%	13,17%
2.1. Russafa	48,26%	49,68%	54,45%	38,99%	18,13%	18,72%	21,89%	12,51%
2.2. El Pla del Remei	42,39%	44,07%	44,35%	38,90%	13,96%	14,59%	14,40%	13,04%
2.3. Gran Via	53,19%	54,75%	57,70%	45,65%	19,57%	20,33%	22,57%	14,55%
3. EXTRAMURS	56,17%	58,11%	61,60%	48,00%	18,55%	19,19%	21,91%	13,49%
3.1. El Botànic	58,39%	60,23%	64,34%	48,51%	18,96%	19,57%	22,25%	13,49%
3.2. La Roqueta	53,93%	55,13%	58,17%	47,84%	16,80%	17,03%	18,43%	14,45%
3.3. La Petxina	57,81%	59,84%	64,05%	48,23%	21,09%	21,78%	25,05%	15,02%
3.4. Arrancapins	54,94%	56,96%	59,83%	47,77%	17,12%	17,81%	20,36%	12,36%
4. CAMPANAR	50,70%	52,51%	61,93%	36,35%	23,90%	24,79%	32,39%	13,05%
4.1. Campanar	56,28%	58,75%	66,33%	41,38%	26,45%	27,59%	34,30%	14,82%
4.2. Les Tendetes	46,17%	47,70%	56,98%	33,33%	22,47%	23,20%	30,16%	13,32%
4.3. El Calvari	31,23%	32,02%	46,35%	16,67%	15,78%	16,45%	26,44%	5,52%
4.4. Sant Pau	60,66%	62,86%	68,68%	50,27%	27,13%	28,09%	34,73%	17,29%
5. LA SAIDIA	47,12%	48,77%	56,15%	35,42%	20,55%	21,26%	26,79%	12,45%
5.1. Marxalenes	47,63%	49,29%	58,41%	34,79%	20,72%	21,37%	29,58%	10,16%
5.2. Morvedre	59,41%	60,93%	66,23%	48,56%	23,59%	24,01%	28,13%	16,35%
5.3. Trinitat	41,33%	42,64%	50,61%	31,36%	19,11%	19,61%	25,19%	12,57%
5.4. Tormos	38,37%	39,87%	48,94%	24,81%	16,06%	16,90%	21,82%	8,66%
5.5. Sant Antoni	46,12%	48,22%	52,49%	37,17%	22,29%	23,44%	27,36%	15,17%
6. EL PLA DEL REAL	53,12%	55,83%	58,67%	46,30%	18,94%	19,94%	21,59%	15,69%
6.1. Exposició	54,42%	57,07%	59,68%	47,23%	22,90%	24,00%	26,61%	17,82%
6.2. Mestalla	48,54%	51,13%	54,95%	41,71%	17,78%	18,84%	20,83%	14,53%
6.3. Jaume Roig	54,38%	56,76%	58,45%	48,64%	17,43%	18,18%	17,92%	16,74%
6.4. Ciutat Universitària	69,09%	72,88%	73,04%	63,70%	18,32%	19,24%	21,49%	13,97%
7. L'OLIVERETA	41,87%	43,13%	53,15%	28,97%	15,51%	15,86%	22,22%	7,83%
7.1. Nou Moles	47,98%	49,44%	60,26%	33,68%	17,30%	17,64%	24,58%	8,82%
7.2. Soternes	43,66%	45,15%	58,13%	30,08%	17,48%	17,73%	28,25%	7,37%
7.3. Tres Forques	30,29%	30,78%	40,20%	18,95%	12,60%	12,76%	18,18%	6,21%
7.4. La Font Santa	25,35%	26,54%	31,45%	16,25%	6,66%	6,97%	9,50%	2,41%
7.5. La Llum	43,17%	44,93%	55,22%	30,93%	17,07%	17,99%	23,85%	10,18%

8. PATRAIX	44,86%	46,43%	54,05%	33,03%	19,72%	20,33%	26,35%	11,17%
8.1. Patraix	47,36%	48,86%	56,53%	35,88%	20,42%	21,06%	26,66%	12,59%
8.2. Sant Isidre	36,31%	37,89%	44,72%	24,32%	17,75%	18,39%	24,43%	8,23%
8.3. Vara de Quart	43,63%	45,54%	54,79%	29,93%	19,83%	20,79%	27,19%	10,78%
8.4. Safranar	50,55%	52,01%	56,80%	42,06%	19,23%	19,33%	25,58%	10,60%
8.5. Favara	42,72%	43,09%	54,74%	27,14%	20,90%	20,79%	28,55%	11,00%
9. JESUS	44,60%	46,06%	53,68%	32,93%	18,56%	19,12%	25,28%	9,93%
9.1. La Raiosa	43,23%	44,21%	51,31%	32,80%	19,16%	19,79%	24,48%	12,30%
9.2. L'Hort de Senabre	38,75%	40,61%	48,70%	25,22%	19,35%	20,17%	26,66%	9,41%
9.3. La Creu Coberta	52,14%	53,96%	61,70%	40,15%	22,64%	23,02%	29,65%	13,83%
9.4. Sant Marcel·lí	48,56%	49,54%	59,64%	35,78%	16,80%	16,99%	25,75%	6,48%
9.5. Camí Real	54,90%	57,34%	56,45%	52,67%	6,62%	7,04%	8,11%	4,47%
10. QUATRE CARRERES	42,65%	44,08%	50,77%	29,75%	16,81%	17,37%	21,65%	9,10%
10.1. Montolivet	45,29%	46,69%	53,49%	31,87%	17,97%	18,35%	23,06%	9,64%
10.2. En Corts	30,94%	32,01%	36,86%	21,28%	15,96%	16,50%	20,00%	9,36%
10.3. Malilla	49,95%	51,68%	61,09%	34,26%	17,31%	18,17%	22,86%	9,49%
10.4. La Fonteta de Sant Lluís	41,94%	42,58%	51,64%	17,69%	24,79%	24,55%	31,71%	7,48%
10.5. Na Rovella	37,34%	38,16%	44,58%	27,41%	10,45%	10,69%	13,81%	5,84%
10.6. La Punta	44,91%	47,64%	50,19%	34,08%	19,97%	21,30%	23,48%	12,77%
11. POBLATS MARÍTIMS	42,49%	43,73%	50,77%	24,80%	18,67%	19,13%	23,75%	7,82%
11.1. El Grau	44,30%	46,32%	53,97%	26,60%	20,14%	21,09%	25,92%	9,54%
11.2. El Cabanyal-el Canyamellar	46,97%	48,22%	53,83%	27,46%	18,52%	18,88%	22,44%	7,37%
11.3. La Malva-rosa	34,55%	35,13%	43,93%	17,02%	16,61%	16,81%	22,49%	5,60%
11.4. Beteró	50,52%	52,20%	58,83%	35,64%	24,74%	25,52%	31,15%	13,28%
11.5. Natzaret	35,75%	36,68%	43,74%	21,24%	16,30%	16,75%	22,26%	5,45%
11.6. Les Moreres	22,24%	23,08%	29,09%	8,07%	6,88%	6,84%	9,31%	1,82%
12. CAMINS AL GRAU	42,13%	43,39%	53,33%	27,88%	16,53%	17,04%	22,78%	8,58%
12.1. Aiora	38,52%	39,64%	49,10%	24,12%	15,38%	15,83%	21,35%	7,25%
12.2. Albors	51,41%	52,64%	62,48%	36,89%	20,79%	20,95%	27,60%	11,86%
12.3. La Creu del Grau	41,37%	42,80%	54,01%	27,15%	15,77%	16,49%	22,45%	8,24%
12.4. Camí Fondo	42,17%	43,23%	53,43%	28,23%	14,42%	14,99%	19,72%	7,86%
12.5. Penya-roja	48,95%	51,55%	59,12%	36,85%	21,11%	22,52%	26,63%	14,54%
13. ALGIROS	40,76%	42,34%	47,85%	31,76%	17,60%	18,33%	22,17%	11,81%
13.1. L'illa perduda	23,74%	24,49%	29,53%	14,81%	13,59%	14,15%	17,67%	7,29%
13.2. Ciutat Jardí	46,40%	48,14%	55,21%	35,71%	20,71%	21,49%	26,96%	13,12%
13.3. L'Amistat	43,88%	45,15%	53,58%	33,01%	16,63%	17,03%	21,30%	11,39%
13.4. La Vega Baixa	49,83%	52,89%	54,10%	44,41%	19,46%	20,75%	21,89%	16,37%
13.5. La Carrasca	40,09%	41,67%	48,41%	30,22%	14,23%	15,06%	17,85%	9,93%
14. BENIMACLET	45,41%	47,48%	54,57%	34,77%	21,39%	22,18%	27,85%	13,89%
14.1. Benimaclet	47,06%	49,14%	56,98%	36,08%	21,72%	22,46%	28,42%	14,22%
14.2. Camí de Vera	37,54%	39,43%	44,58%	27,63%	19,86%	20,83%	25,36%	12,13%
15. RASCANYA	36,90%	38,25%	48,12%	23,61%	15,64%	16,13%	22,66%	7,31%
15.1. Els Orriols	33,94%	34,94%	44,89%	21,25%	12,19%	12,43%	18,39%	5,00%
15.2. Torrefiel	37,22%	38,76%	48,85%	23,07%	17,05%	17,73%	24,86%	7,55%
15.3. Sant Llorenç	48,44%	50,59%	58,17%	37,48%	22,34%	23,20%	27,84%	16,15%
16. BENICALAP	30,09%	31,23%	41,25%	17,24%	14,61%	15,21%	21,99%	6,11%
16.1. Benicalap	31,94%	33,13%	43,81%	17,97%	15,79%	16,44%	23,80%	6,36%
16.2. Ciutat Fallera	20,76%	21,66%	27,49%	13,73%	8,67%	9,03%	12,29%	4,89%
17. POBLES DEL NORD	55,36%	56,68%	64,41%	34,61%	29,97%	30,18%	37,42%	12,87%

17.1. Benifaraig	76,89%	78,80%	80,29%	62,28%	32,29%	32,41%	35,95%	16,57%
17.2. Poble Nou	34,31%	36,20%	48,11%	15,37%	23,67%	24,85%	34,31%	9,06%
17.3. Carpesa	44,69%	44,86%	53,36%	24,16%	33,84%	33,85%	43,47%	11,05%
17.4. Cases de Bàrcena	55,38%	55,50%	71,69%	32,63%	32,53%	31,14%	48,67%	10,00%
17.5. Mauella	19,44%	18,57%	22,72%	14,28%	15,28%	14,28%	18,18%	10,71%
17.6. Massarojos	65,46%	66,82%	69,50%	56,11%	28,67%	29,09%	32,04%	20,89%
17.7. Borbotó	76,95%	78,40%	76,91%	*77,19%	34,44%	33,94%	37,75%	15,78%
18. POBLES DE L'OEST	39,97%	41,62%	51,79%	23,73%	16,43%	17,22%	23,92%	6,15%
18.1. Benimàmet	39,83%	41,44%	51,63%	23,65%	16,37%	17,14%	23,85%	6,11%
18.2. Beniferri	43,02%	45,85%	55,19%	25,58%	17,78%	19,21%	25,32%	6,97%
19. POBLES DEL SUD	56,12%	57,65%	64,76%	33,83%	24,65%	24,97%	30,16%	10,45%
19.1. El Forn d'Alcedo	56,21%	58,53%	68,09%	33,33%	32,71%	33,97%	41,87%	15,06%
19.2. El Castellar-l'Oliveral	58,53%	59,88%	64,08%	33,41%	22,65%	22,69%	26,06%	7,21%
19.3. Pinedo	63,88%	66,85%	70,70%	38,93%	34,68%	36,02%	39,62%	16,60%
19.4. El Saler	53,86%	55,55%	65,18%	36,62%	24,30%	24,66%	33,10%	10,90%
19.5. El Palmar	66,32%	67,32%	67,47%	46,93%	31,16%	30,58%	31,55%	24,48%
19.6. El Perellonet	58,48%	60,42%	63,05%	50,16%	30,01%	29,15%	32,90%	24,74%
19.7. La Torre	47,78%	48,68%	60,47%	30,35%	19,14%	19,56%	27,45%	7,71%
19.8. Faitanar	50,21%	52,63%	72,09%	24,54%	15,06%	15,78%	22,48%	6,36%

Font: Elaboració pròpia de P-96.

TAULA 3.2. VALOR CADASTRAL MITJÀ I ÍNDEX DE VALOR CADASTRAL DE LES VIVENDES PER BARRIS, POBLACIÓ MAJOR DE 17 ANYS NOMÉS AMB ESTUDIS PRIMARIS (INVERS) I MAJORS DE 24 ANYS AMB ESTUDIS TERCARIS, I POBLACIÓ ANALFABETA EN CASTELLÀ I VALENCIÀ.

(Barris de la ciutat de València, 1996, dades absolutes en pts. i índexs)

barris	Valor cadastral mitjà	IVC	1- >17 prim.	> 24 univ.	Analf_cas	Analf_val
1. CIUTAT VELLA					2,47%	81,11%
1.1. La Seu	3.642.169	0,5621	76,09%	30,63%	1,76%	83,59%
1.2. La Xerea	4.900.938	0,6966	79,93%	32,06%	1,81%	78,36%
1.3. El Carme	2.058.506	0,3208	68,23%	18,98%	0,74%	89,60%
1.4. El Pilar	2.375.875	0,3816	62,26%	15,36%	2,69%	78,52%
1.5. El Mercat	3.134.052	0,4976	75,44%	21,17%	3,87%	90,97%
1.6. Sant Francesc	6.754.556	0,8570	88,52%	36,53%	1,01%	85,93%
2. L'EIXAMPLE					0,48%	80,42%
2.1. Russafa	3.442.131	0,5376	75,10%	22,52%	1,31%	81,51%
2.2. El Pla del Remei	8.348.399	0,9741	90,10%	38,18%	1,86%	81,27%
2.3. Gran Via	6.011.776	0,7966	86,01%	34,30%	0,57%	85,40%
3. EXTRAMURS					0,71%	79,66%
3.1. El Botànic	3.136.819	0,4979	75,75%	22,94%	0,92%	80,80%
3.2. La Roqueta	4.012.084	0,6047	76,92%	25,11%	1,74%	80,42%
3.3. La Petxina	4.035.736	0,6073	81,67%	24,51%	1,22%	82,96%
3.4. Arrancapins	4.960.427	0,7023	83,01%	26,00%	0,81%	78,21%
4. CAMPANAR					0,73%	82,18%
4.1. Campanar	4.014.312	0,6049	81,98%	15,78%	2,25%	75,20%
4.2. Les Tendetes	3.013.524	0,4810	71,95%	13,66%	1,59%	72,40%
4.3. El Calvari	2.233.510	0,3556	58,37%	4,70%	2,26%	76,79%
4.4. Sant Pau	3.703.034	0,5693	81,45%	15,68%	4,85%	83,54%
5. LA SAIDIA					1,25%	71,90%

5.1. Marxalenes	2.838.214	0,4558	67,21%	10,03%	2,44%	78,73%
5.2. Morvedre	2.695.580	0,4343	67,86%	13,47%	4,34%	78,62%
5.3. Trinitat	2.734.479	0,4403	73,77%	16,34%	1,38%	75,98%
5.4. Tormos	2.626.901	0,4235	65,08%	8,30%	2,45%	80,38%
5.5. Sant Antoni	3.506.432	0,5456	74,36%	14,53%	2,16%	83,09%
6. EL PLA DEL REAL					1,34%	76,55%
6.1. Exposició	7.801.588	0,9356	90,02%	35,70%	0,71%	80,05%
6.2. Mestalla	5.118.328	0,7172	83,57%	26,79%	0,67%	75,99%
6.3. Jaume Roig	8.728.699	1,0000	91,40%	38,86%	0,91%	81,15%
6.4. Ciutat Universitària	5.601.074	0,7612	94,68%	34,87%	0,51%	81,81%
7. L'OLIVERETA					0,36%	80,75%
7.1. Nou Moles	3.023.762	0,4824	67,58%	11,28%	2,63%	84,13%
7.2. Soternes	2.419.443	0,3892	67,73%	7,62%	1,67%	82,35%
7.3. Tres Forques	1.926.784	0,2919	52,69%	5,88%	1,87%	82,26%
7.4. La Font Santa	1.893.825	0,2842	48,14%	2,45%	4,12%	87,23%
7.5. La Llum	3.254.986	0,5137	72,93%	8,91%	6,09%	93,02%
8. PATRAIX					2,90%	82,00%
8.1. Patraix	2.993.808	0,4782	71,90%	13,39%	1,32%	79,66%
8.2. Sant Isidre	2.947.312	0,4717	75,11%	6,32%	1,04%	78,93%
8.3. Vara de Quart	3.432.250	0,5364	78,33%	10,27%	1,77%	81,60%
8.4. Safranar	3.221.684	0,5093	83,17%	8,88%	1,20%	79,20%
8.5. Favara	2.603.319	0,4198	63,56%	6,83%	1,19%	80,66%
9. JESÚS					3,02%	79,20%
9.1. La Raiosa	2.671.160	0,4305	67,43%	13,03%	2,52%	80,87%
9.2. L'Hort de Senabre	2.542.100	0,4098	65,34%	6,04%	2,10%	80,20%
9.3. La Creu Coberta	2.789.925	0,4487	71,35%	8,35%	2,98%	79,82%
9.4. Sant Marcel·lí	2.109.929	0,3314	61,61%	3,64%	1,57%	76,07%
9.5. Camí Real	2.133.532	0,3362	56,72%	2,49%	2,83%	83,00%
10. QUATRE CARRERES					2,93%	92,95%
10.1. Montolivet	2.907.016	0,4659	73,86%	13,49%	2,50%	82,62%
10.2. En Corts	2.733.071	0,4401	66,57%	8,62%	1,91%	81,64%
10.3. Malilla	3.151.346	0,4999	78,73%	8,65%	1,53%	83,49%
10.4. La Fonteta de Sant Lluís	2.320.027	0,3716	55,38%	2,48%	1,43%	81,82%
10.5. Na Rovella	2.903.498	0,4654	56,44%	3,01%	3,69%	75,44%
10.6. La Punta	2.892.321	0,4638	70,44%	9,23%	6,33%	89,30%
11. POBLATS MARÍTIMS					1,97%	78,69%
11.1. El Grau	2.408.438	0,3873	65,35%	6,93%	4,55%	80,86%
11.2. El Cabanyal-el Canyamellar	1.865.243	0,2774	55,90%	5,40%	2,83%	78,90%
11.3. La Malva-rosa	2.192.575	0,3478	61,05%	3,65%	4,14%	81,11%
11.4. Beteró	3.280.220	0,5170	72,99%	11,36%	5,24%	83,18%
11.5. Natzaret	1.570.063	0,1930	50,74%	1,76%	3,34%	74,47%
11.6. Les Moreres	1.636.903	0,2150	46,67%	2,30%	7,27%	83,24%
12. CAMINS AL GRAU					9,39%	93,15%
12.1. Aiora	2.382.286	0,3827	64,52%	7,52%	2,33%	82,95%
12.2. Albors	2.739.165	0,4410	74,20%	14,09%	2,19%	84,16%
12.3. La Creu del Grau	2.123.953	0,3343	65,17%	6,14%	2,15%	79,04%
12.4. Camí Fondo	2.288.376	0,3659	72,84%	13,15%	2,69%	83,50%
12.5. Penya-roja	3.449.091	0,5385	80,93%	22,83%	2,45%	85,00%
13. ALGIRÓS					2,10%	77,47%
13.1. L'Illa perduda	2.749.509	0,4426	64,85%	7,89%	1,88%	81,66%
13.2. Ciutat Jardí	3.897.401	0,5918	83,74%	20,75%	2,70%	85,84%
13.3. L'Amistat	3.037.074	0,4843	69,10%	14,60%	1,26%	78,50%
13.4. La Vega Baixa	4.296.530	0,6355	86,58%	30,16%	3,60%	82,96%
13.5. La Carrasca	4.440.148	0,6506	88,60%	32,74%	0,54%	79,24%
14. BENIMACLET					0,60%	84,93%
14.1. Benimaclet	2.905.730	0,4657	71,12%	15,72%	2,18%	77,81%
14.2. Camí de Vera	3.415.966	0,5343	79,58%	14,29%	2,45%	77,53%
15. RASCANYA					0,91%	79,16%
15.1. Els Orriols	1.669.697	0,2250	58,35%	4,35%	3,61%	83,86%

15.2.Torrefiel	2.046.362	0,3183	61,81%	5,43%	5,25%	87,56%
15.3.Sant Llorenç	3.548.901	0,5508	85,77%	16,44%	2,78%	82,26%
16. BENICALAP					1,40%	76,79%
16.1. Benicalap	2.289.425	0,3660	60,12%	5,17%	4,13%	84,78%
16.2. Ciutat Fallera	2.004.044	0,3092	54,69%	2,96%	3,82%	83,55%
17. POBLES DEL NORD					5,72%	90,96%
17.1. Benifaraig	2.582.141	0,4164	60,55%	4,96%	3,41%	69,81%
17.2. Poble Nou	2.442.528	0,3932	58,52%	3,53%	1,48%	67,58%
17.3. Carpesa	2.264.155	0,3614	54,55%	6,32%	5,89%	75,14%
17.4. Cases de Bàrcena	2.083.430	0,3260	56,52%	3,91%	2,95%	66,14%
17.5. Mauella	1.293.112	0,0000	26,03%	2,74%	4,44%	68,85%
17.6. Massarojos	4.680.175	0,6749	58,38%	11,68%	5,71%	85,71%
17.7. Borbotó	2.519.791	0,4062	48,50%	4,17%	1,13%	70,90%
18. POBLES DE L'OEST					4,40%	66,05%
18.1. Benimàmet	2.097.374	0,3289	60,44%	4,01%	4,75%	82,77%
18.2. Beniferri	2.486.041	0,4005	67,52%	7,48%	4,86%	82,85%
19. POBLES DEL SUD					2,18%	80,78%
19.1. El Forn d'Alcedo	1.805.252	0,2624	57,18%	2,61%	4,08%	75,02%
19.2. El Castellar-l'Oliveral	2.692.037	0,4337	52,51%	3,04%	5,13%	66,02%
19.3. Pinedo	2.563.813	0,4134	67,10%	3,96%	4,81%	77,30%
19.4. El Saler	4.893.131	0,6958	76,22%	17,81%	3,52%	63,97%
19.5. El Palmar	2.419.239	0,3892	53,85%	2,01%	2,22%	75,33%
19.6. El Perellonet	3.654.459	0,5635	69,71%	12,72%	2,45%	69,41%
19.7. La Torre	1.851.879	0,2741	57,39%	3,24%	1,97%	70,84%
19.8. Faitanar	1.647.439	0,2183	38,33%	5,42%	3,77%	80,43%

1 - > 17 prim: invers del percentatge de persones majors de 17 anys amb estudis primaris o sense estudis; > 24 univ.: percentatge de persones majors de 24 amb estudis universitaris.

Font: Elaboració pròpia de P-96 i Anuaris de l'Ajuntament de València. Impost sobre Béns Immobles. Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València (manllevat d'AEV-97, p. 137) i elaboració pròpia.

TAULA 3.3. ANÀLISI DE REGRESSIÓ MÚLTIPLE

Variàble dependent: Competència escrita activa (CEA)

Variàbles independents:

- població procedent de comunitats castellanoparlants i de l'estranger (for),
- índex de valor cadastral (ivc),
- invers del percentatge de població major de 17 anys que té només estudis primaris (>17),
- percentatge de població major de 24 anys amb estudis universitaris, i
- competència oral activa (COA)

La matriu de coeficients de correlació simple és:

	CEA	for	ivc	>17	>24	COA
CEA		-0,5214	0,1391	0,0910	-0,0354	0,6950
for			-0,3361	-0,1451	-0,2998	-0,7457
ivc				0,8534	0,8597	-0,0510
>17					0,8179	-0,2472
>24						-0,0696
COA						

El coeficient de determinació és 0,7155

El coeficient de correlació múltiple és 0,8459

El coeficient de regressió alfa és -0,2599

Variable	Mitjana	Desviació estàndar	Coefficient de regressió	Error estàndar
CEA	0,1991	0,0604		
for	0,2137	0,0670	0,1524	0,0977
ivc	0,4705	0,1715	0,0795	0,0499
>17	0,6855	0,1268	0,3658	0,0622

>24	0,1291	0,1008	-0,4429	0,0739
COA	0,5022	0,1508	0,3894	0,0424

Variable	T de Student	Coefficient de Correlació Parcial	Suma de Quadrats afegida	Proporció de la variança afegida
for	1,5607 p=0,1186	0,1709	0,0854	0,2718
ivc	1,5941 p=0,1109	0,1744	0,0005	0,0015
>17	5,8791 p=0,0000	0,5469	0,0029	0,0093
>24	-5,9923 p=0,0000	-0,5542	0,0428	0,1361
COA	9,1919 p=0,0000	0,7145	0,0932	0,2968
Total			0,2247	0,7155

Anàlisi de la Variança

Font de la variació	Graus de llibertat	Suma de quadrats	Mitjana quadrats
Deguda a la regressió	5	0,2247	0,0449
Residu	81	0,0894	0,0011
Variança total	86	0,3141	

F de Snedecor amb 5 i 81 graus de llibertat = 40,7420 (p=0,0000)

TAULA 3.4. PROPOSTES DE ZONIFICACIÓ DELS BARRIS DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA

Districtes i barris	M	C1	C2	H
1. CIUTAT VELLA				
1.1. La Seu	a	a	a	p
1.2. La Xerea	a	a	a	
1.3. El Carme	a	a	a	p
1.4. El Pilar	a	a	a	
1.5. El Mercat	a	a	a	
1.6. Sant Francesc	a	a	a	o
2. L'EIXAMPLE				
2.1. Russafa	c	a	a	o
2.2. El Pla del Remei	b	a	a	
2.3. Gran Via	b	a	a	o
3. EXTRAMURS				
3.1. El Botànic	b	a	a	o
3.2. La Roqueta	b	a	a	o
3.3. La Petxina	b	a	a	p
3.4. Arrancapins	b	a	a	o
4. CAMPANAR				
4.1. Campanar	e	b	b2	p
4.2. Les Tendetes	e	b	b2	e
4.3. El Calvari	e	b	b2	n
4.4. Sant Pau	e	b	b2	p
5. LA SAIDIA				
5.1. Marxalenes	e	b	b2	e
5.2. Morvedre	e	b	b2	p
5.3. Trinitat	e	b	b2	m
5.4. Tormos	e	b	b2	
5.5. Sant Antoni	e	b	b2	p
6. EL PLA DEL REAL				
6.1. Exposició	-	c	a	e
6.2. Mestalla	-	c	a	m
6.3. Jaume Roig	-	c	a	
6.4. Ciutat Universitària	-	c	a	o
7. L'OLIVERETA				

7.1. Nou Moles	e	c	b2	
7.2. Soternes	e	c	b2	
7.3. Tres Forques	e	c	b2	
7.4. La Fontsanta	e	c	b2	
7.5. La Llum	e	c	b2	
8. PATRAIX				
8.1. Patraix	c	c	b2	e
8.2. Sant Isidre	c	c	b2	
8.3. Vara de Quart	c	c	b2	
8.4. Safranar	c	c	b2	
8.5. Favara	c	c	b2	e
9. JESUS				
9.1. La Raiosa	c	b	b1	m
9.2. L'Hort de Senabre	c	b	b1	
9.3. La Creu Coberta	c	b	b1	e
9.4. Sant Marcel·lí	c	b	b1	
9.5. Camí Real	c	b	b1	n
10. QUATRE CARRERES				
10.1. Montolivet	-	b	b2	o
10.2. En Corts	-	b	b2	
10.3. Malilla	-	b	b2	
10.4. La Fonteta de Sant Lluís	-	b	b2	p
10.5. Na Rovella	-	b	b2	n
10.6. La Punta	-	b	b2	p
11. POBLATS MARITIMS				
11.1. El Grau	d	a	b1	p
11.2. El Cabanyal-el Canyamellar	d	a	b1	o
11.3. La Malva-rosa	d	a	b1	
11.4. Beteró	d	a	b1	p
11.5. Natzaret	d	a	b1	
11.6. Les Moreres	d	a	b1	
12. CAMINS AL GRAU				
12.1. Aiora	-	c	b2	n
12.2. Albors	-	c	b2	e
12.3. La Creu del Grau	-	c	b2	n
12.4. Camí Fondo	-	c	b2	n
12.5. Penya-roja	-	c	b2	e
13. ALGIRÓS				
13.1. L'Illa perduda	d	b	b1	
13.2. Ciutat Jardí	d	b	b1	e
13.3. L'Amistat	d	b	b1	n
13.4. La Vega Baixa	d	b	b1	m
13.5. La Carrasca	d	b	b1	
14. BENIMACLET				
14.1. Benimaclet	d	b	b1	e
14.2. Camí de Vera	d	b	b1	
15. RASCANYA				
15.1. Els Orriols	e	c	c	n
15.2. Torrefiel	e	c	c	
15.3. Sant Llorenç	e	c	c	
16. BENICALAP				
16.1. Benicalap	-	c	c	n
16.2. Ciutat Fallera	-	c	c	n
17. POBLES DEL NORD				
17.1. Benifaraig	-	d	d	r
17.2. Poble Nou	-	d	d	r
17.3. Carpesa	-	d	d	r
17.4. Cases de Bàrcena	-	d	d	r
17.5. Mauella	-	d	d	r
17.6. Massarajos	-	d	d	r
17.7. Borbotó	-	d	d	r
18. POBLES DE L'OEST				
18.1. Benimàmet	-	c	c	

18.2. Beniferri	-	c	c	m
19. POBLES DEL SUD				
19.1. El Forn d'Alcedo	-	d	d	r
19.2. El Castellar-l'Oliveral	-	d	d	r
19.3. Pinedo	-	d	d	r
19.4. El Saler	-	d	d	r
19.5. El Palmar	-	d	d	r
19.6. El Perellonet	-	d	d	r
19.7. La Torre	-	d	d	r
19.8. Faitanar	-	d	d	r

Fonts i abreviatures: **M** (Mira).– a) València vella; b) Eixamples; c) Antics poblats absorbits; d) Del riu a la mar; e) Districtes exteriors del Nord i del Oest; **C1** (Colom): a) Poblats Marítims, Ciutat Vella i Eixamples; b) Saïdia, Quatre Carreres, Campanar, Algirós, Benimaclet i Jesús; c) Pla del Real, Olivereta; Patraix, Camins del Grau; Poblats de l'Oest, Racanya i Benicalap; d) Poblats del Nord i Poblats del Sud; **C2** (Colom): a) Ciutat Vella, Eixample, Extramurs i Pla del Real; b1) Jesús, Poblats Marítims, Algirós i Benimaclet; b2) Campanar, Saïdia, Olivereta, Patraix, Quatre Carreres i Camins al Grau; **H** (Hernández i Dobon): p) Positiva: La Seu, El Carne, La Petxina, Campanar, Sant Pau, Morvedre, Sant Antoni, La Fonteta de Sant Lluís, La Punta, El Grau i Beteró; e) Escrita: Les Tendetes, Marxalenes, Exposició, Patraix, Favara, La Creu Coberta, Albors, Penya-roja, Ciutat Jardí i Benimaclet; o) Oral: Sant Francesc; Russafa; Gran Via; El Botànic; La Roqueta; Arrancapins; Ciutat Universitària; Montolivet; El Cabanyal-El Canyamellar; m) Mitjana: Trinitat; Mestalla; Nou Moles; La Raiosa; La Vega Baixa; Beniferri; n) Negativa: El Calvari; Tres Forques; La Fontanta; Camí Real; Na Rovella; Aiora; La Creu del Grau; Camí Fondo; L'Amistat; Els Orriols; Benicalap; Ciutat Fallera; r) Rodalies: Pobles del Nord i del Sud.

TAULA. 3.5- DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ENTRE ELS DIFERENTS ETAPES, CICLES I CURSOS A LA CIUTAT DE VALÈNCIA

(Ciutat de València, dades absolutes i els percentatges verticals)

Curs	Alumnat	Percentatge vertical	Percentatge E. pública	Percentatge vertical
Infantil 3-anys	3.705	3,55%	43,97%	3,29%
Infantil 4-anys	4.970	4,76%	49,84%	5,00%
Infantil 5-anys	5.343	5,12%	47,52%	5,12%
Total-Infantil	14.018	13,44%	47,40%	13,41%
Primària-1r	5.934	5,69%	41,98%	5,03%
Primària-2n	6.431	6,17%	42,34%	5,49%
Primària-3r	6.450	6,18%	42,31%	5,51%
Primària-4t	6.270	6,01%	41,18%	5,21%
Primària-5é	6.364	6,10%	41,47%	5,32%
Primària-6é	6.649	6,37%	41,16%	5,52%
Total-Primària	38.095	36,52%	41,74%	32,08%
Secundària-1r	6.415	6,15%	38,16%	4,94%
Secundària-2n	7.437	7,13%	36,47%	5,47%
Secundària-3r	7.995	7,66%	44,72%	7,21%
Secundària-4t	7.491	7,18%	41,58%	6,28%
Total-ESO	29.338	28,13%	40,39%	23,91%
BUP/COU	5.917	5,67%	69,07%	8,24%
Batxillerat LOGSE	6.457	6,19%	63,98%	8,33%
FP-2	3.309	3,17%	74,58%	4,98%
CFGM	2.844	2,73%	54,50%	3,13%
CFGS	3.832	3,67%	74,19%	5,74%
PGS	496	0,48%	19,35%	0,19%
Total-Postobligatòria	22.855	21,91%	66,40%	30,61%
TOTAL	104.309	100,00%	47,52%	100,00%

ESO: Educació Secundària Obligatoria, BUP/COU: Batxillerat Unificat Polivalent/Curs d'Orientació Universitària (Educació Secundària Postobligatòria de la Llei General d'Educació); LOGSE: Llei Orgànica d'Ordenació del Sistema Educatiu; FP-2: Formació Professional de 2n grau (Llei General d'Educació); CFGM: Cicles Formatius de Grau Mitjà; CFGS: Cicles Formatius de Grau Superior; PGS: Programes de Garantia Social.
 Font: Elaboració pròpia de dades de Serveis Territorials de València, segons FAPA-València (Ciutat de València).

TAULA 3.6.- DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ENTRE ELS DIFERENTS NIVELLS EDUCATIUS A LA CIUTAT DE VALÈNCIA I AL CONJUNT DEL PAÍS VALENCIÀ

(Ciutat de València i País Valencià, dades absolutes i percentatges)

	Ciutat de València			País Valencià		
	(2000/2001)			(1997/1998)		
	N	% vert.	% pub.	N	% vert.	% pub.
Educació Infantil(1)	14.018	13,44%	47,4%	104.523	14,78%	66,7%
Educació Primària	38.098	36,52%	41,7%	264.630	37,43%	66,3%
Educació Secundària Obligatoria	29.338	28,13%	40,4%	133.522	18,88%	70,5%
Ed. Secundària Post-obligatòria(2)	22.855	21,91%	66,4%	204.364	28,90%	75,7%
Total(3)	104.309	100,00%	47,5%	707.039	100,00%	69,9%

(1) En el cas de la ciutat de València, alumnat major de 3 anys; (2) En el cas del País Valencià, inclou també FP-1; (3) En el cas del País Valencià, no s'arreglen les dades d'Educació Especial.

Font: Elaboració pròpia de dades de Serveis Territorials de València, segons FAPA-València (Ciutat de València) i *La comunitat valenciana en xifres 1998*, segons el web de l'IVE (País Valencià).

TAULA 3.7. PROPORCIÓ D'ENSENYAMENT PÚBLIC A LA CIUTAT DE VALÈNCIA I AL CONJUNT DEL PAÍS VALENCIÀ (Ciutat de València, dades absolutes i percentatges)

	PIL (pub)	PIL (pri)	PIL (tot)	PIL/pub	PIL/tot
Infantil 3-anys	527	0	527	32,35%	14,22%
Infantil 4-anys	760	11	771	30,68%	15,51%
Infantil 5-anys	769	12	781	30,29%	14,62%
Total-Infantil	2056	23	2079	30,94%	14,83%
Primària-1r	810	11	821	32,52%	13,84%
Primària-2n	796	13	809	29,23%	12,58%
Primària-3r	739	13	752	27,08%	11,66%
Primària-4t	547	15	562	21,19%	8,96%
Primària-5é	444	13	457	16,82%	7,18%
Primària-6é	382	14	396	13,96%	5,96%
Total-Primària	3718	79	3797	23,38%	9,97%
Secundària-1r	216	14	230	8,82%	3,59%
Secundària-2n	223	20	243	8,22%	3,27%
Secundària-3r	318	17	335	8,90%	4,19%
Secundària-4t	209	20	229	6,71%	3,06%
Total-ESO	966	71	1037	8,15%	3,53%
BUP/COU	181	0	181	4,43%	3,06%
Batxillerat LOGSE	354	0	354	8,57%	5,48%
FP-2	0	0	0	0,00%	0,00%
CFGM	0	0	0	0,00%	0,00%
CFGS	0	0	0	0,00%	0,00%
PGS	0	0	0	0,00%	0,00%
Total-Postoblig.	535	0	535	3,53%	2,34%
TOTAL	7275	173	7448	14,68%	7,14%

Font: Elaboració pròpia de dades de Serveis Territorials de València, segons FAPA-València (Ciutat de València)

TAULA 3.8.- OPCIÓ LINGÜÍSTICA DELS ESTUDIANTS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA (ESTUDI GENERAL) I DE LA UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
(Curs 1999-2000, dades absolutes i percentatges)

	UVEG	UPV	UVEG+UPV
Valencià	24%	16,93%	21,4%
Castellà	63%	60,71%	62,1%
Indiferent	12%	12,41%	12,2%
ns/nc	1%	9,95%	4,3%
Total (N)	52.859	31.450	84.309

Font: Elaboració pròpia de dades procedents dels serveis lingüístics de la UVEG i de la UPV

TAULA 3.9.- COMPETÈNCIA DELS ESTUDIANTS DE LA UVEG I DE LA UPV
(Curs 1999-2000, dades absolutes i percentatges)

		UVEG		UPV		UVEG i UPV	
		Nascuts a València	Total estudiant s	Nascuts a València	Total estudiant s	Nascuts a València	Total estudiant s
COP	Bé	81,6%	80,0%	77,0%	82,4%	80,2%	80,6%
	Regular	12,4%	11,2%	14,6%	10,9%	13,0%	11,1%
	Poc	4,1%	4,3%	4,9%	3,8%	4,3%	4,1%
	Gens	1,9%	5,0%	3,6%	2,9%	2,4%	4,2%
COA	Bé	40,0%	48,0%	37,0%	51,8%	39,1%	49,1%
	Regular	32,8%	25,5%	39,5%	29,6%	34,8%	26,8%
	Poc	16,9%	13,5%	15,4%	11,8%	16,5%	12,9%
	Gens	10,2%	13,6%	8,2%	6,7%	9,6%	11,1%
CEP	Bé	61,9%	69,8%	66,7%	67,4%	65,3%	68,1%
	Regular	22,5%	17,7%	19,3%	16,5%	20,3%	16,9%
	Poc	9,3%	7,4%	9,2%	8,3%	9,2%	7,9%
	Gens	6,3%	5,1%	4,7%	8,3%	5,2%	7,1%
CEA	Bé	42,0%	46,2%	34,1%	44,4%	39,7%	45,4%
	Regular	35,3%	29,7%	40,1%	35,2%	36,7%	31,5%
	Poc	13,1%	11,1%	15,1%	11,6%	13,7%	11,2%
	Gens	9,6%	13,6%	10,7%	8,8%	9,9%	11,9%
Total (N)		26.451	52.859	11.369	28.321	37.820	81.180

N en les columnes UPV arreplega les respostes obtingudes, sobre les quals han estat calculats els percentatges per unificar el criteri amb les dades de la UVEG; els totals de la UPV són 12.878 i 31.450, respectivament.
Font: Elaboració pròpia de les dades procedents dels serveis lingüístics de la UVEG i la UPV.

TAULA 3.10.- PERCENTATGES D'ESCOLARITZACIÓ EN LA XARXA PÚBLICA, PROGRAMA D'IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA, COMPETÈNCIA ORAL ACTIVA I COMPETÈNCIA ESCRITA ACTIVA
(Ciutat de València, curs 2000-2001, percentatges)

zona / districte	pub / tot	PIL (pub)	COA (>3)	CEA (>10)
01 / 03	23,21%	19,31%	49,53%(1)	18,15%(2)
02	24,44%	9,77%	50,46%	18,48%
04	27,91%	14,98%	48,71%	24,79%

05	16,64%	20,79%	46,79%	21,26%
06	24,23%	9,32%	44,16%	19,94%
07	31,88%	7,86%	39,61%	15,86%
08	71,13%	12,00%	43,33%	20,33%
09	68,29%	12,22%	43,63%	19,12%
10	43,68%	18,40%	45,00%	17,37%
11	46,23%	20,93%	57,94%	19,13%
12	28,57%	29,26%	41,24%	17,04%
13	94,34%	8,08%	45,05%	18,33%
14	60,08%	32,40%	45,71%	22,18%
15	53,14%	12,61%	36,77%	16,13%
16	36,66%	27,11%	30,05%	15,21%
17	100,00%	38,26%	73,73%	30,18%
18	47,79%	0,00%	39,99%	17,22%
19	82,62%	30,79%	71,21%	24,97%
Total	41,15%	16,88%	46,13%	18,88%

COA (>-3) es refereix a la competència oral activa de les persones de més de 3 anys; CEA (>10=), la competència escrita activa de les persones majors de 10 anys; pub i PIL es refereixen només a les etapes Primària i Secundària obligatòria. (1) Mitjana dels valors 46,13% i 52,93%, que corresponen als districtes 1 i 3, respectivament; (2) Mitjana dels valors 16,40% i 19,19%, que corresponen als districtes 1 i 3, respectivament.
Font: Elaboració pròpia.

6. Bibliografia

6. 1. Fonts estadístiques

- AEV-97] *Anuari Estadístic de la ciutat de València*. València: Ajuntament de València, 1998.
- AEV-98] *Anuari Estadístic de la ciutat de València*. València, Ajuntament de València, 1999.
- C-91] *Cens de Població i Dades bàsiques del Cens de Població*. València, Institut Valencià d'Estadística, 1993 i 1994.
- CIS-96] *Mi tierra, mi lengua*. Estudi CIS 2228 (novembre-desembre, 1996).
- CIS-98] *Uso de lenguas en comunidades bilingües*. Estudi CIS 2299 (octubre, 1998).
- E-84] *Informe sociològic sobre la ciudad de València*, Rafael L. Ninyoles (dir.), Ajuntament de València, 1984.
- E-85] *Estudio sociológico sobre la situación social en Valencia. 1985*. Delegación de Descentralización, Participación y Relaciones Ciudadanas, Ayuntamiento de Valencia.
- E-92] *Enquesta sobre l'ús del Valencià 1992*. Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics. Direcció General de Política Lingüística. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana. Edició policopiada.
- E-93] *Enquesta Sociològica a la Ciutat de València. 1993*. Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics. Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i de Política Lingüística. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana. Edició policopiada. Volum I: Absoluts.
- E-95] *Enquesta sobre l'ús del Valencià. Maig 1995*. Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics. Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i de Política Lingüística. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana. Edició policopiada.
- INE [INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA] (1995): *Encuesta de Presupuestos Familiares 1990-1991*. Madrid. Vol. IV: Resultados por Comunidades Autónomas.
- P-86] *Padró Municipal d'Habitants / 1986*. Vols. 1-4. València, Conselleria d'Economia i Hisenda de la Generalitat Valenciana, 1987.

P-96] *Característiques de la població de València. Padró Municipal d'habitants 1996.* Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, 1998.

6. 2. Bibliografia citada

- ADORNO, Th. W. (1967): *Negative Dialektik*, 2a ed., Suhrkamp, Frankfurt d. M. (1a ed., 1966).
- ALBROW, M. (1999): «Viajando más allá de las culturas locales. Paisajes sociales en una ciudad global», en Beck (ed.), 1999: 280-308.
- ARACIL, L. V. (1979a): «Sociolingüística», en *Ictineu*, Diccionari de les Ciències de la Societat als Països Catalans, Edicions 62, Barcelona, en Aracil, 1982: 95-113.
- ARACIL, L. V. (1979b): «Educació i Sociolingüística», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 2, en Aracil, 1982: 129-217.
- ARACIL, L. V. (1982): «Sociolingüística», en *Papers de Sociolingüística*, ed. Enric Montaner, La Magrana, Barcelona.
- AYMÀ, J. M. (1994): «Mesurament del procés de normalització lingüística», en *Actes de la II Trobada de Sociolingüistes Catalans* (Tortosa, 1990) Departament de Cultura, Barcelona.
- BASTARDAS, A. (1991): «Comportament lingüístic i canvi social» en J. Martí (ed.): *Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització*, Columna, Barcelona, pp. 41-63.
- BECK, U. (1997a): *Was ist Globalisierung? Irrtümer des Globalismus - Antworten auf Globalisierung*, Frankfurt a.M., Suhrkamp (Zweite Moderne) (trad. cast. Paidós, Barcelona, 1998)
- BECK, U. (1997b): «La reinvençió de la política: hacia una teoría de la modernización reflexiva.», en Beck, Giddens i Lash, 1997: 13-73.
- BECK, U. (2000): *La democracia y sus enemigos. Textos escogidos*, Paidós, Barcelona.
- BECK, U. (ed.) (1993): *Die Erfindung des Politischen*, Frankfurt a.M., Suhrkamp.
- BECK, U. (ed.) (1999): *Hijos de la libertad*, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.
- BECK, U. GIDDENS, A. i LASH, S. (1997): *Modernización reflexiva. Política, tradición y estética en el orden social moderno*, Madrid, Alianza (AU 879) (ed. orig., 1994).
- BELTRÁN, Adolf (1998) «La força civil del valencià», *El País* 2-10-1998 (edic. *Comunidad Valenciana*).
- BERNSTEIN, B. (1998): *Pedagogía, control simbólico e identidad*, Morata, Madrid.
- BERRUTO, G. (1974): *La sociolinguística*, Zanichelli, Bolonya. Trad. cast., *La sociolingüística*, Nueva imagen, Mèxic, 1975,
- BERRUTO, G. (1998): *Fondamenti di sociolinguistica*, Laterza, Roma; Bari (1a ed., 1995) (Manuali Laterza; 59).
- BLAS, J. L. (1993): *La interferencia lingüística en Valencia (dirección: catalán -> castellano). Estudio sociolingüístico*, Universitat Jaume I, Castelló.
- BOIX, E. i VILA, F. X. (1998): *Sociolingüística de la llengua catalana*, Ariel, Barcelona.
- BOLAÑO, S. (1982): *Introducción a la teoría y práctica de la sociolingüística*, Trillas, Mèxic.
- BONET, E.: «Sessió sobre el cens de 1986», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 8 (1990), pp. 131-133.
- BOURDIEU, P. (2000): *Cuestiones de Sociología*, Istmo, Madrid.
- CASTELLÓ, R. (2001): *Les posicions nacionals al País Valencià: diferències en la composició de la definició nacional de la realitat*, València, Quaderns de Ciències Socials de la Facultat de Ciències Socials, València.
- CASTELLÓ, R. et al. (2001): «Actituds lingüístiques als entorns urbans» [Alacant, Castelló i Elx], treball de recerca per a la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (convocatòria

de beques per a estudis de l'any 2000), sintetitzat en el Curs sobre la situació social de la llengua, XVIII Cursos d'Estiu de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 2 de juny de 2001, i en el document «Lleialtat i Actituds lingüístiques a Elx, Castelló i Alacant» (policopiat).

- CASTELLS, M. (1999a). *La era de la informació: Economía, Sociedad y Cultura*. Vol. I. La sociedad red, Madrid, Alianza, 3a reimpr.
- CASTELLS, M. (1999b). *La era de la informació: Economía, Sociedad y Cultura*. Vol. III. Fin de Milenio, Madrid, Alianza, 1a reimpr.
- CCEC (1994): *Balanç i perspectives de la promoció del valencià, 1983-1993*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- CCEC (1995): *Balanç i perspectives de la promoció del valencià, 1994-1995*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- CCEC (2000): *Pacte per a la millora de la qualitat del sistema educatiu a la Comunitat Valenciana. Proposta*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- COLOM, F. (1998): *El futur de la llengua entre els joves de València*, Denes 10, Paiporta (Col·lecció d'investigació Francesc Ferrer i Pastor; 4)
- COMAS-QUINN, A. (1999): «Language Planning in Catalonia: Is Gender an Issue?», en *9th London Conference on Catalan Studies: Language, Culture and Politics*, University of London, School of Advanced Study, Institute of Romance Studies (12-13 febrer).
- COOPER, R. L. (1997): *La planificación lingüística y el cambio social*, Cambridge University Press (Sucursal en España), Madrid, (Lingüística).
- DOLÇ, Carles (1999): «Cap on havia de créixer València?», *Saó*, núm. 233, octubre, pp. 22-23.
- ENZENSBERGER, H. M. (1991): *Mittelmass und Wahn*, Frankfurt a. M.
- FASOLD, R. (1984): *The Sociolinguistics of Society*, Blackwell, Oxford. Trad. cast.: *La sociolingüística de la sociedad. Introducción a la sociolingüística*, Visor, Madrid, 1996 (Visor Lingüística; 7).
- FASOLD, R. (1990): *The Sociolinguistics of Language*, Blackwell, Oxford.
- GADAMER, H. G. (1977): *Verdad y método. Fundamentos de una hermenéutica filosófica*, Salamanca, Sígueme (Hermeneia; 7).
- GEORGESCU-ROEGEN, N. (1971): *The Entropy Law and the Economic Process*, Harvard University Press, Cambridge (Massachusetts).
- GIDDENS, A. (1993a): *Consecuencias de la modernidad*. Madrid, Alianza (AU 760) (ed. orig. 1990).
- GIDDENS, A. (1993b): «La vida en una sociedad post-tradicional», *Revista de Occidente*, núm. 151 (novembre), pp. 61-90.
- GIDDENS, A. (1995a): *Modernidad e identidad del yo. El yo y la sociedad en la época contemporánea*, Barcelona, Península (Ideas 30) (ed. orig., 1991).
- GIDDENS, A. (1995b): *La transformación de la intimidad*, Madrid, Cátedra (Teorema, serie mayor) (ed. orig., 1992, reed., 1993).
- GIDDENS, A. (1997): «Vivir en una sociedad postradicional», en Beck, Giddens i Lash, 1997: 75-136.
- GÓMEZ, D. (1996): «Moviments socials i llengua», a *Temps d'Educació. Revista de la Divisió de Ciències de l'Educació* (Universitat de Barcelona), núm. 16, 2n semestre, pp. 259-265.
- HABERMAS, J. (1989): *Teoría de la acción comunicativa: Complementos y estudios previos*, Cátedra, Madrid.
- HARVEY, David (1998): *La condición de la posmodernidad. Investigación sobre los orígenes del cambio cultural*, Buenos Aires, Amorrortu.
- HERNÁNDEZ, F. J. (1995): «Deu anys de la LUEV: Anàlisi de l'etapa de Secundària»; «Deu anys de la LUEV: Anàlisi de l'etapa d'Infantil i Primària», *Primer Congrés de l'Escola Valenciana* (1993), València, Federació Escola Valenciana, pp. 207-213 (red. 1993).
- HERNÁNDEZ, F. J. (1996): «La normalització lingüística de l'ensenyament al País Valencià», *Butlletí del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya*, núm. 97, estiu, pp. 52-57.

- HERNÁNDEZ, F. J. (1998): «Contribución a una teoría del proletariado ecológico. Sociología del peligro nuclear y clases sociales» a *VI Jornadas de Economía Crítica*, Màlaga, 12-14 març.
- HERNÁNDEZ, F. J. (2000a): «Notes sobre el sistema educatiu valencià» en Ninyoles (ed.), 2000: 189-228.
- HERNÁNDEZ, F. J. (2000b): «Sociologia de la llengua» en Ninyoles (ed.), 2000: 261-284.
- HUDSON, R. A. (1981): *La sociolingüística*, Anagrama, Barcelona.
- IBÁÑEZ, J. (1994), «Los futuros de la ciudad», en *Por una sociología de la vida cotidiana*, Siglo XXI, Madrid (1a ed., en Alfoz, 1983).
- JUNYENT, C. (1992): *Vida i mort de les llengües*, Empúries, Barcelona.
- KREMNITZ, G. (1993): *Multilingüisme social*, Edicions 62, Barcelona, trad. Ulrich Malsch (Llibres a l'abast; 270).
- LAPIEDRA, R. (1990): *Present i avenir del català al País Valencià*, Barcelona, Publicacions Universitat de Barcelona (conferència pronunciada el 4 de març de 1988).
- LASH, S. (1999): *Another Modernity. A different Rationality*, Oxford, Blackwell.
- LEPRÊTRE, M. (1995): «Avenç provisional de les dades comunicatives més significatives del cens de 1991», *Llengua i ús. Revista tècnica de normalització lingüística*. 1r quadrimestre.
- MACKEY, W. (1986): «Consideracions sobre la sociolingüística catalana», *Treballs de sociolingüística catalana*, núm. 6, pp. 21-31.
- MARQUÉS, J. V. (1979): *País perplex. Notes sobre la ideologia valenciana*, 2a ed., Tres i Quatre, València (1a ed., 1974).
- MARQUÉS, J. V. (ed.) (1990): *La llum i el caos*, València, CLEOP.
- MIRA, J. F. (1981): *Població i llengua al País Valencià*, València, Institució Alfons el Magnànim.
- MOLLÀ, D.: «La ciutat de València: El procés de metropolització», en Ninyoles (ed.), 2000: 349-367.
- MOLLÀ, T. (ed.) (1977): *Política i planificació lingüístiques*, Alzira, Bromera.
- MORENO, F. (1998): *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*, Ariel, Barcelona (Ariel Lingüística).
- NINYOLES, R. (1972): *Idioma y poder social*, Tecnos, Madrid.
- NINYOLES, R. (1978): *Conflicte lingüístic valencià. Substitució lingüística i ideologies díglòssiques*, 2a ed., Tres i quatre, València.
- NINYOLES, R. (1983): *Informe sociològic sobre la ciutat de València*, Ajuntament de València (amb la col·laboració de Damià Mollà i Andreu Tobarra).
- NINYOLES, R. (1985) *Cultura cívica y modernización en Valencia*, Ajuntament de València (amb la col·laboració de Damià Mollà i Andreu Tobarra).
- NINYOLES, R. (1989): *Estructura social i política lingüística*. Alzira: Bromera (1a ed., 1975).
- NINYOLES, R. (1993a): *Cultura i llengua a la ciutat de València*, CCEC, València.
- NINYOLES, R. (1993b): *El PV a l'eix mediterrani*. 2a ed., València, L'Eixam (1a ed., 1992).
- NINYOLES, R. (1996): *Sociologia de la ciutat de València*, Alzira, Germania (Sagitari; 8).
- NINYOLES, R. (1997): «Línies de futur de la situació lingüística», *II Jornades de Sociolingüística* (Alcoi 1993), en Mollà (ed.), 1997: 61-79.
- NINYOLES, R. (ed.) (2000): *La societat valenciana: Estructura social i institucional*, Bromera, Alzira.
- OLMOS, J. (1999): «La reconquesta de les nostres ciutats», *Saó*, núm. 233, octubre 1999, pp. 27-29.
- PASCUAL, V.; SALA, V. (1991): *Un model educatiu per a un sistema escolar amb tres llengües*, València, Generalitat Valenciana. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.
- PASCUAL, V.; SALA, V. (1996): «Escola i política lingüística al PV», en *Temps d'Educació. Revista de la Divisió de Ciències de l'Educació (Universitat de Barcelona)*, núm. 16, 2n semestre, pp. 195-221.
- PECOURT, J. (1999): «Ciutat de l'Est: l'urbanisme dels gestos», *Saó*, núm. 233, octubre, pp. 24-26.
- PRIETO, C. (1999): *La crisis del empleo en Europa*, 2 vols., Germania, Alzira.

- REIXACH, M. (1985): *Coneixement i ús de la llengua catalana a la província de Barcelona. Anàlisi dels resultats del Padró de 1975 i de l'avanç de 1981*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- REIXACH, M. (1990), *Difusió social del coneixement de la llengua catalana. Anàlisi de les dades comunicatives del Padró d'Habitants de 1986 de Catalunya, Illes Balears i País Valencià*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana, Estudis; 2).
- ROMANÍ, J. M. (1994): «El cens lingüístic de 1991», *Llengua i ús. Revista tècnica de normalització lingüística*. 3r quadrimestre.
- SÁNCHEZ, J. E. (1991): *Espacio, economía y sociedad*, Madrid, Siglo XXI (Economía y demografía).
- SANCHIS GUARNER, M. (1981): *La ciutat de València. Síntesi d'Història i de Geografia urbana*, 3a ed., València, Ajuntament de València (1ª ed., 1972).
- SIGUAN, M. (1994): *España plurilingüe*. 1a reimpr., Madrid, Alianza (AU 701) (1a ed., 1992).
- SIMÓ, T. (1999): «La ciutat vista per...», *Saó*, núm. 233, octubre, p. 31.
- STRUBELL, M. (1991): «La predicció de dades comunicatives censals», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 9, 37-45.
- TAVIANI, G. (1989), «Història de la llengua», en AAVV (1989), *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Llibre Blanc sobre la Unitat de la Llengua Catalana*. Barcino, Barcelona, Barcino, 9-85 (ed. en forma de llibre: *Breu Història de la Llengua Catalana*, Edicions 62, Barcelona, 1994).
- VALLVERDÚ, F. (1992): *L'ús del català: Un futur controvertit*, 2a ed., Edicions 62, Barcelona (Idees; 72) (1a ed., 1990).
- VELARDE, J. (1988): «Modelo», en R. Reyes (ed.): *Terminología científico-social. Aproximación crítica*, Anthropos, Barcelona.
- WARDHAUGH, R. (1992): *An Introduction to Sociolinguistics*, 2a ed., Blackwell, Oxford (Regne Unit); Cambridge (EUA) (1a ed., 1986).
- WEINREICH, U. (1996): *Llengües en contacte*, Bromera, Alzira (ed. orig., 1953).
- WITTGENSTEIN, L. (1982): *Philosophische Untersuchungen*, 3a ed., Frankfurt, Suhrkamp (Suhrkamp Taschenbuch Wissenschaft; 203).

Taula

RESUM	1
1. MARC TEÒRIC.....	3
1.1. INTERÉS DE LA RECERCA	3
1.2. DEFINICIONS	4
1.3. FONTS	8
1.4. HIPÒTESIS	9
2. LA NORMA SOCIAL DE LA LLENGUA ORAL.....	10
2.1. LA DINÀMICA DE LES COMPETÈNCIES ORALS.....	10
2.2. LA RELACIÓ ENTRE LA COMPETÈNCIA ORAL ACTIVA I LA MOBILITAT SOCIAL HORITZONTAL	15
2.3. ESTUDI DE L'ÚS DE LA LLENGUA ORAL O LA REGLA D'INHIBICIÓ DEL VALENCIÀ A VALÈNCIA ...	17
2.4. COMPETÈNCIES I USOS DE LA LLENGUA ORAL.....	20
2.5. CONCLUSIONS SOBRE LA RELACIÓ ENTRE LES COMPETÈNCIES I ÚS DE LA LLENGUA ORAL I LA MOBILITAT HORITZONTAL.....	28
3. LA NORMA SOCIAL DE LA LLENGUA ESCRITA	30
3.1. LA DINÀMICA DE LES COMPETÈNCIES ESCRITES	30
3.2. LA RELACIÓ ENTRE LA COMPETÈNCIA ESCRITA ACTIVA I LA MOBILITAT SOCIAL VERTICAL I EL CONFLICTE ENTRE LES CLASSES SOCIALS.....	34
3.3. PROPOSTA DE ZONIFICACIÓ	44
3.4. LA LLENGUA A L'ENSENYAMENT	45
a) <i>Educació no universitària</i>	48
b) <i>Educació Universitària</i>	49
c) <i>Escolarització en valencià i altres variables</i>	49
3.5. CONCLUSIONS SOBRE LA NORMA SOCIAL DE LA LLENGUA ESCRITA	50
4. MÉS ENLLÀ DE LA NORMA SOCIAL	52
4.1. EL VALENCIÀ A LA VALÈNCIA POSTMODERNA	52
4.2. LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA I EL VALENCIÀ A VALÈNCIA	55
4.3. CONCLUSIONS DE LA QUARTA PART	61
5. TAULES	64
6. BIBLIOGRAFIA	81
6. 1. FONTS ESTADÍSTIQUES	81

6. 2. BIBLIOGRAFIA CITADA	83
TAULA.....	87